

แผนการใช้ที่ดิน ตำบลหนองแวงโสภพระ อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น

สถานีพัฒนาที่ดินขอนแก่น

สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 5

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- รวบรวมข้อมูล
- ประชาคม
- จัดเขตการใช้ที่ดิน
- จัดทำแผนดำเนินงาน

คำนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 เป็นแผนการพัฒนาประเทศ ที่กำหนดกรอบและแนวทางการพัฒนาให้หน่วยงานของรัฐทุกภาคส่วนต้องทำตาม เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ประเทศไทยที่ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อสนองตอบต่อผลประโยชน์แห่งชาติ โดยที่รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่างๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่ การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน

จากยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี สถานีพัฒนาที่ดินขอนแก่น สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 5 กรมพัฒนาที่ดิน มีภารกิจหน้าที่ดูแลรักษาทรัพยากรดินและน้ำ อันเป็นฐานการผลิตของเกษตรกรซึ่งเป็นภาคการผลิตที่ดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรกรสามารถแก้ไขปัญหานาในอาชีพเกษตรกร รวมทั้งใช้พื้นที่ของตนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดเพิ่มรายได้ลดรายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต สร้างความมั่นคงให้แก่อาชีพเกษตรกร ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นท้องถิ่นของตน ได้อย่างยั่งยืน และมีความสามารถในการแข่งขันกับนานาประเทศ สถานีพัฒนาที่ดินขอนแก่นจึงได้ดำเนินการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลหนองแวงโสภณ อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น โดยได้กำหนดแผนการใช้ที่ดินแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน และมีความสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรและประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญ

สถานีพัฒนาที่ดินขอนแก่น
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 5
กรมพัฒนาที่ดิน
กันยายน
2564

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
สารบัญกรอบ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1 หลักการและเหตุผล	1-1
1.2 วัตถุประสงค์	1-2
1.3 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-2
1.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.5 นิยามศัพท์	1-5
1.6 คำสำคัญ	1-7
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	2-1
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 ประวัติและเอกลักษณ์	2-1
2.4 สภาพภูมิประเทศ	2-2
2.5 สภาพภูมิอากาศ	2-6
2.6 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-11
2.7 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-14
บทที่ 3 ทรัพยากรธรรมชาติ	3-1
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-4
3.3 ทรัพยากรดิน	3-6
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน	4-1
4.1 หลักการ	4-1
4.2 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.3 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-9
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	5-1
5.1 ทรัพยากรดิน	5-1
5.2 ประเภทการใช้ที่ดิน	5-1

สารบาญ (ต่อ)

	หน้า
5.3 การประเมินคุณภาพที่ดิน	5-1
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	6-1
6-1 ปรัชญาในการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบล	6-1
6-2 นโยบายแห่งรัฐในการกำหนดแผนการใช้ที่ดินตำบลหนองแขวงโสภพระ อำเภอฟล จ้งหวัดขอนแก่น	6-1
6.3 การกำหนดเขตการใช้ที่ดิน	6-4
6.4 เขตการใช้ที่ดิน	6-5
6.5 ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน	6-16
6.6 การจัดการความเสี่ยง	6-17
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	7-1
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 ตัวชี้วัด	7-1
7.3 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2565	7-1
7.4 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น	7-3
7.5 ระยะเวลาดำเนินการ	7-4
เอกสารอ้างอิง	อ1
ภาคผนวก	
ภาคผนวกที่ 1 นโยบายของรัฐในการอนุญาตให้ราษฎรอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้	ผ1-1
ภาคผนวกที่ 2 ทางเลือกในการลดพื้นที่ปลูกยางพารา	ผ2-1

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี (ปี พ.ศ.2534-2563)	2-8
2-2 สภาพการใช้ที่ดินตำบลหนองแวงโสภะ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี	2-11
2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลหนองแวงโสภะ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี	2-14
2-4 แสดงการปลูกพืชเศรษฐกิจในตำบลหนองแวงโสภะ	2-15
2-5 แสดงแหล่งน้ำสาธารณะ ประเภทลำห้วย	2-17
2-6 แสดงแหล่งน้ำสาธารณะ ประเภทหนองน้ำ สระน้ำ	2-18
3-1 บ่อบาดาลตำบลหนองแวงโสภะ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี	3-4
3-2 หน่วยแผนที่ดิน ตำบลหนองแวงโสภะ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี	3-9
3-3 สมบัติที่ดิน ตำบลหนองแวงโสภะ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี	3-10
3-4 การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลหนองแวงโสภะ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี	3-13
4-1 แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ตำบลหนองแวงโสภะ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี	4-3
5-1 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของหน่วยแผนที่ดิน ตำบลหนองแวงโสภะ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี	5-3
6-1 นโยบายแห่งรัฐที่เกี่ยวข้องกับแผนการใช้ที่ดิน ตำบลหนองแวงโสภะ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี	6-1
6-2 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองแวงโสภะ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี	6-5
7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2565	7-5
7-2 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลหนองแวงโสภะ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี แผน 5 ปี (พ.ศ. 2565-2569)	7-7

สารบัญรูป

รูปที่	หน้า
2-1	แผนที่แสดงลักษณะภูมิประเทศของตำบลหนองแวงโสภะ อำเภอฟล จัหวัดขอนแก่น 2-2
2-2	แผนที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลหนองแวงโสภะ อำเภอฟล จัหวัดขอนแก่น 2-3
2-3	ความสูงระดับน้ำทะเลปานกลาง ตำบลหนองแวงโสภะ อำเภอฟล จัหวัดขอนแก่น 2-4
2-4	แผนที่แสดงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 10 ปี จัหวัดขอนแก่น 2-6
2-5	แผนภูมิแสดงค่าอุณหภูมิ คาบ 30 ปี (2524-2553) กรมอุตุนิยมวิทยา 2-6
2-6	สมดุลงของน้ำเพื่อการเกษตร จัหวัดขอนแก่น (ปี พ.ศ. 2534-2563) 2-9
2-7	เส้นชั้นน้ำฝน ตำบลหนองแวงโสภะ อำเภอฟล จัหวัดขอนแก่น 2-10
2-8	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลหนองแวงโสภะ อำเภอฟล จัหวัดขอนแก่น 2-13
2-9	รายได้รายจ่ายของครัวเรือนเฉลี่ย ตำบลหนองแวงโสภะ อำเภอฟล จัหวัดขอนแก่น 2-22
3-1	ป่าไม้ตามกฎหมาย ตำบลหนองแวงโสภะ อำเภอฟล จัหวัดขอนแก่น 3-2
3-2	ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ตำบลหนองแวงโสภะ อำเภอฟล จัหวัดขอนแก่น 3-3
3-3	แผนที่โครงการแหล่งน้ำในไร่นา ตำบลหนองแวงโสภะ อำเภอฟล จัหวัดขอนแก่น 3-5
3-4	อุทกธรณีวิทยาแสดงศักยภาพน้ำบาดาลและชนิดชั้นหินให้น้ำ ตำบลหนองแวงโสภะ อำเภอฟล จัหวัดขอนแก่น 3-6
3-5	ภูมิประเทศและชุดดิน ตำบลหนองแวงโสภะ อำเภอฟล จัหวัดขอนแก่น 3-11
3-6	ทรัพยากรดิน ตำบลหนองแวงโสภะ อำเภอฟล จัหวัดขอนแก่น 3-12
3-7	การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลหนองแวงโสภะ อำเภอฟล จัหวัดขอนแก่น 3-13
4-1	โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ตำบลหนองแวงโสภะ อำเภอฟล จัหวัดขอนแก่น 4-4
4-2	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลหนองแวงโสภะ อำเภอฟล จัหวัดขอนแก่น 4-8
4-3	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลหนองแวงโสภะ อำเภอเมืองพล จัหวัดขอนแก่น 4-10
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองแวงโสภะ อำเภอฟล จัหวัดขอนแก่น 6-15
6-2	ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน ตำบลหนองแวงโสภะ อำเภอฟล จัหวัดขอนแก่น 6-16

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ภาคการเกษตรของไทยตกอยู่ในภาวะที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง จากข้อมูลพื้นที่การเกษตรและจำนวนเกษตรกร พบว่าจำนวนเกษตรกรรายย่อยลดลง แรงงานภาคเกษตรกรรมหันเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการ รวมทั้งเป็นแรงงานในภาคเกษตร ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการพัฒนาประเทศ นอกจากนี้ยังพบการถดถอยของวิถีเกษตรกรรมขณะที่ทรัพยากรดินและน้ำมีอยู่อย่างจำกัด การแข่งขันเพิ่มความรุนแรงมากขึ้น ปัญหาต้นทุนการผลิตสูงขึ้น อันเนื่องจากปัจจัยการผลิตมีฐานจากการใช้พลังงาน ต้นทุนปุ๋ย ยา แรงงานสูงขึ้น ฐานทรัพยากรอาหารลดลง เกษตรกรส่วนมากยังคงใช้วิธีการผลิตด้วยเกษตรเคมีเกษตรกรรายย่อยขาดศักยภาพในการเพิ่มผลผลิต และพึ่งพิงตนเองไม่ได้ ซึ่งแม้ผลผลิตจะมีปริมาณที่ดีและมีรูปร่างที่สวยงามสามารถจำหน่ายได้ในราคาที่ดี แต่ก็ต้องแลกมาด้วยต้นทุนในการผลิตที่สูงขึ้น พร้อมทั้งต้องแลกมาด้วยความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการผลิต วิถีดำเนินงานเกษตรเคมีที่ไม่เหมาะสมปุ๋ยและสารเคมีที่ใช้ในการเกษตรอาจส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำ ระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม และเกิดปัญหาต่อสุขภาพทั้งเกษตรกรผู้ผลิตและผู้บริโภค รัฐบาลจึงได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อการพัฒนาประเทศ โดยกำหนดกรอบและแนวทางการพัฒนาให้หน่วยงานของรัฐทุกภาคส่วนต้องบูรณาการร่วมกัน โดยมีประชาชนและเกษตรกรต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการให้สอดคล้องกับความต้องการและปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ตรงประเด็นในพื้นที่

สถานพัฒนาที่ดินขอนแก่น รับนโยบายจากกรมพัฒนาที่ดิน ให้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล อันเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาระบบการผลิตที่มีประสิทธิภาพพึ่งพาตนเองและประหยัด ใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเกษตรกรสามารถมีรายได้ที่เหมาะสม ลดผลกระทบด้านลบของการใช้ที่ดิน รักษาและปกป้องความหลากหลายทางชีวภาพ และเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ท่ามกลางความต้องการการใช้ประโยชน์กิจกรรมบนที่ดินที่มีอยู่อย่างจำกัดของเกษตรกรและประชาชนเจ้าของพื้นที่ ดังนั้นทางเลือกในการใช้ประโยชน์ของที่ดิน ที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมและเศรษฐกิจในรูปแบบลักษณะต่างๆ จึงเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งในการใช้ทรัพยากรของตนให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเป็นไปตามหลักวิชาการอย่างปลอดภัย การวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินระดับตำบลเป็นกระบวนการประเมินอย่างเป็นระบบ เกี่ยวกับศักยภาพ และทำการเลือกหนึ่งในรูปแบบการบริหารจัดการจากกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วนและประชาชนในพื้นที่ ด้วยการร่วมวิเคราะห์ปัญหา ร่วมกำหนดกิจกรรมที่เป็นแนวทางแก้ไขปัญห ของชุมชนในพื้นที่ตำบลหนองแวงโสภพระ เพื่อนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการวางแผนด้านต่างๆ รวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่จะผลักดันให้ตำบลหนองแวงโสภพระเป็นเกษตรอินทรีย์ และสามารถดำเนินการใช้ประโยชน์ที่ดินให้ตอบสนองต่อความต้องการที่จำเป็นของชุมชนร่วมกัน ตลอดจนการดูแลรักษาทรัพยากรภายในพื้นที่สำหรับอนาคตให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับเกษตรกรใช้ตัดสินใจในการใช้ประโยชน์ที่ดินสูงสุด ถูกต้องตามหลักวิชาการอนุรักษ์ดินและน้ำ อย่างมีประสิทธิภาพในฐานะทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด

1.2.2 เพื่อให้ประชาชนเกษตรกรในพื้นที่มีส่วนร่วมการตัดสินใจและกิจกรรมของภาครัฐและเอกชนที่มีผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินตรงตามความต้องการของคนที่เป็นเจ้าของที่ดิน

1.2.3 บูรณาการแผนงานและโครงการด้านการพัฒนาทรัพยากรดินและน้ำอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกับสถาบันพัฒนาที่ดินและส่วนราชการอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

1.2.4 ถ่ายทอดเทคโนโลยีให้ความรู้ แก่เกษตรกรและประชาชน ด้านเกษตร ประมง ปศุสัตว์ และอาชีพอื่นๆ ที่สามารถสร้างความมั่นคงแก่ความเป็นอยู่ในพื้นที่ตำบลหนองแขวงโสภพระ

1.2.5 เพิ่มรายได้ลดรายจ่ายสร้างความมั่นคงแก่สภาพเศรษฐกิจของเกษตรกรและประชาชน

1.2.6 ปกป้องและรักษาพื้นที่เกษตรกรรมอันมีค่าที่สอดคล้องกับความจำเป็นในการปฏิบัติตามแนวทางหลักเศรษฐกิจพอเพียง

1.2.6 อนุรักษ์รักษาสมดุลของระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนสืบไป

1.3 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.3.1 ระยะเวลา 1 กันยายน 2563-30 กันยายน 2564

1.3.2 สถานที่ ตำบลหนองแขวงโสภพระ อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น

1.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.4.1 ประชุมชี้แจงภายในหน่วยงาน เรื่องนโยบาย อัตราค่าจ้าง งบประมาณ ระยะเวลา ดำเนินการ แนวทางการประสานงานกับทุกภาคส่วน

1.4.2 ทบทวนเอกสาร สืบค้นข้อมูล รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ (กายภาพ สังคม นโยบายและเศรษฐกิจ ปัญหาต่างๆ)

1.4.2.1 เตรียมข้อมูลทุติยภูมิ ที่สืบค้นได้ภายในสำนักงานหรือข้อมูลที่ได้จากแหล่งที่รวบรวมข้อมูลไว้แล้ว โดยมีผู้หนึ่งผู้ใด หรือหน่วยงานได้ทำการเก็บรวบรวมหรือเรียบเรียงไว้ ได้แก่

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ภัยธรรมชาติ ข้อมูลปริมาณน้ำฝน ข้อมูลจากAgri-Map ข้อมูลทางสถิติต่างๆ ที่มีการบันทึกไว้แล้ว ข้อมูลจากรายงานการวิจัย เป็นต้น

2) ด้านเศรษฐกิจสังคม ได้แก่ ข้อมูลสำมะโนประชากร การถือครองที่ดิน การใช้ที่ดิน พืชหลักหรือพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ตลาดสินค้าเกษตร รายได้ รายจ่าย ประชากร โครงสร้างประชากร การศึกษา เป็นต้น

3) นโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลนโยบายรัฐบาล นโยบายจังหวัด นโยบายกรมพัฒนาที่ดิน เป็นต้น

1.4.2.2 วิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่(ข้อมูลปฐมภูมิ) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการ สภาพปัญหาด้านเศรษฐกิจสังคม ปัญหาทางกายภาพ ปัญหาด้านการเกษตร และความต้องการของประชาชนและเกษตรกรในพื้นที่ จากผู้นำ เกษตรกร ประชาชนในพื้นที่ เป็นข้อมูลที่สำคัญยิ่งสำหรับใช้ประกอบการจัดทำแผนประจำตำบล ซึ่งการเข้าดำเนินการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วมที่เรียกว่า PRA (Participatory Rural Appraisal) มีขั้นตอนประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนเตรียมการก่อนเข้าพื้นที่ 2) ขั้นตอนดำเนินการในพื้นที่ 3) ขั้นตอนหลังจากเข้าดำเนินการในพื้นที่ เพื่อรวบรวม/วิเคราะห์/ประเมินผลและสรุป

1.4.3 สังเคราะห์ข้อมูล ที่ได้ทั้งจากข้อมูลทุติยภูมิ (ในข้อ 1.4.2.1) และข้อมูลปฐมภูมิ (ในข้อ 1.4.2.2) เพื่อให้ทราบปัญหาแนวคิดที่มีอยู่ในพื้นที่อย่างแท้จริง

1.4.4 จัดลำดับความรุนแรงของปัญหาและความสำคัญของความต้องการของพื้นที่ แล้วนำมาเป็นข้อมูลที่สำคัญในการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ กำหนดกิจกรรม หน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานที่มีส่วนร่วม สำหรับกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินให้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของกรมฯ

1.4.5 จัดทำร่างแผนงานโครงการร่วมกับทุกภาคส่วน พร้อมทั้งนำเสนอแผนการใช้ที่ดินฉบับร่างเสนอต่อจังหวัดเพื่อขอข้อเสนอแนะการสนับสนุนและปรับปรุงโครงการ/กิจกรรม

1.4.6 เสนอแผนฉบับร่างแก่พื้นที่และหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งเกษตรกร และผู้นำเสนอความต้องการเพิ่มเติมในพื้นที่ของตน เพื่อปรับปรุงแก้ไข และจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลแบบมีส่วนร่วมฉบับสมบูรณ์ขึ้น พร้อมทั้งแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินการปฏิบัติงาน โดยมีนายอำเภอหรือนายก อบต. เป็นประธาน มีเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดินเป็นกรรมการและเลขานุการ

1.4.7 นำแผนการใช้ที่ดินสู่การปฏิบัติ พร้อมทั้งมีการติดตามผลผลการปฏิบัติงานในแต่ละขั้นตอนการปฏิบัติงาน (AAR) เป้าหมายที่สำคัญ คือ

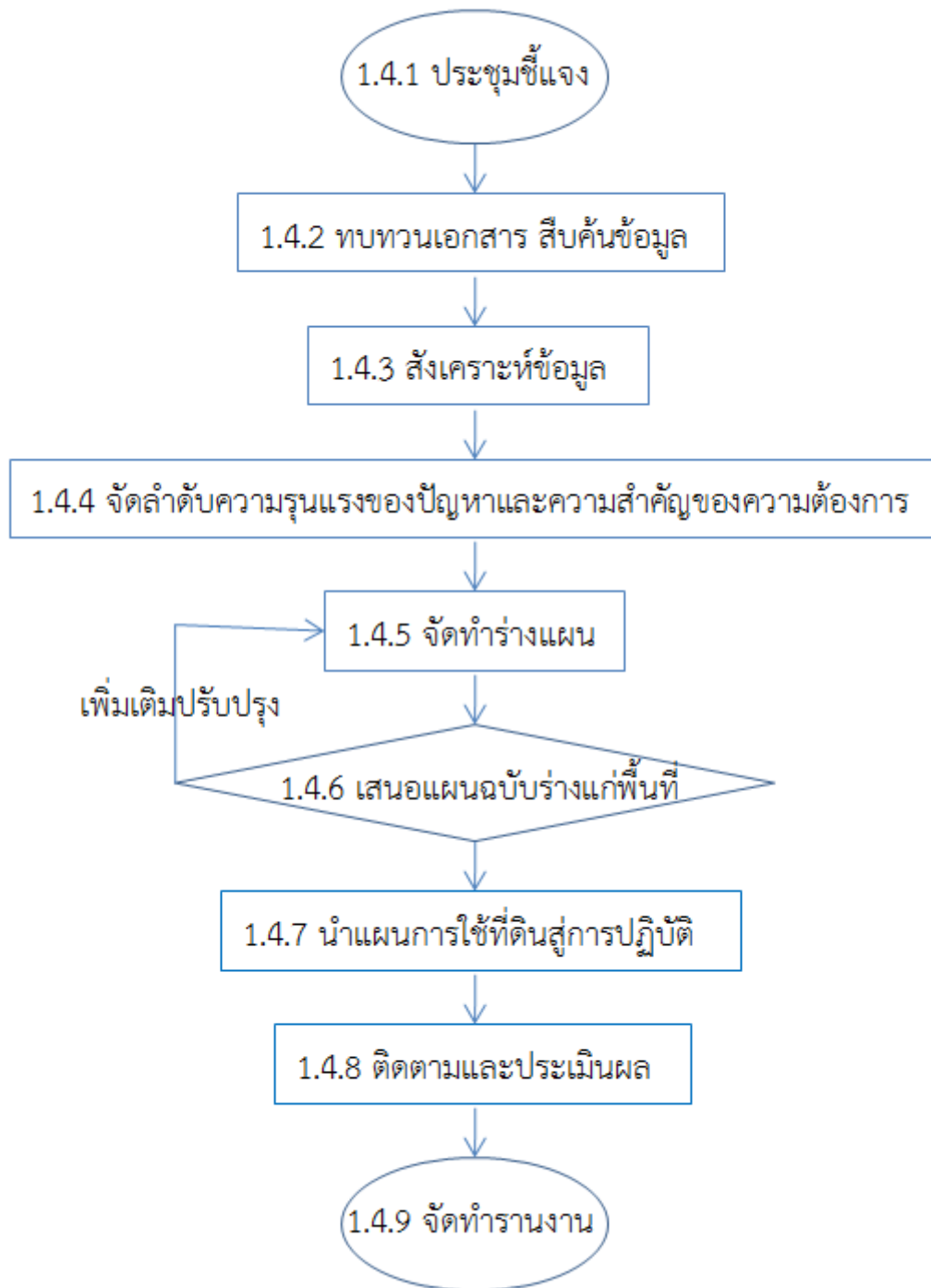
1) การที่สภาตำบล หรือ สภาเทศบาลนำแผนการใช้ที่ดินที่มีกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินเข้าไปบรรจุในแผน 3 ปี โดยสภาเทศบาล หรือ สภาตำบล มีมติรับรอง ซึ่งอาจมีการตั้งของเทศบาล หรือองค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการ เช่น งบซื้อเมล็ดพันธุ์พืชคลุมดิน ซึ่งปลูกโดยเกษตรกรในพื้นที่ตำบลนั้น เป็นต้น

2) กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินตามอำนาจหน้าที่ที่ระบุไว้ในกฎหมาย (มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551) มีการปฏิบัติในเขตการใช้ที่ดินที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดินเขตต่างๆ โดยมีงบประมาณดำเนินการในแต่ละปี

3) กิจกรรมของส่วนราชการต่างๆ ที่จะสนับสนุนความต้องการของเกษตรกรและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การขุดเจาะบ่อน้ำบาดาล เป็นต้น

1.4.8 ติดตามและประเมินผลงานความก้าวหน้าของแผนงานโครงการอย่างต่อเนื่อง

1.4.9 จัดทำรายงานผลการดำเนินงานโครงการ

แผนภูมิแสดงขั้นตอนการดำเนินงาน จัดทำแผนประจำตำบลหนองแวงโสภพระ อำเภอฟล จ้งหวัดขอนแก่น

1.5 นิยามศัพท์

1.5.1 ที่ดิน (Land)

“ที่ดิน” หมายความว่า พื้นที่ดินทั่วไปและให้หมายความรวมถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลด้วย (มาตรา 4 ประมวลกฎหมายที่ดิน)

“ที่ดิน” ในทางวิชาการด้านทรัพยากรที่ดิน หมายถึง “ชีวมณฑลบนพื้นผิวโลก ประกอบด้วย ชั้นบรรยากาศ ชั้นดิน ชั้นหิน ลักษณะความลาดเทของพื้นที่ ลักษณะทางอุทกศาสตร์พืช สัตว์ และผลที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน” (FAO, 1974)

“ที่ดิน” หมายถึง พื้นที่หนึ่งๆ ที่อยู่บนพื้นผิวของโลก ประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ คือ สภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพและชีวภาพซึ่งมีอิทธิพลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดังนั้นที่ดินจึงไม่ได้หมายถึงดินเพียงอย่างเดียวแต่จะหมายรวมถึงลักษณะภูมิสัณฐาน (landforms) ภูมิอากาศ (climate) อุทกวิทยา (hydrology) พืชพรรณ (vegetation) และสัตว์ (fauna) ซึ่งการปรับปรุงที่ดิน (land improvement) ได้แก่ การทำขึ้นบันไดและการระบายน้ำ เป็นต้น (FAO, 1993)

1.5.2 ดิน (Soil)

“ดิน” หมายความว่ารวมถึง หิน กรวด หทราย แร่ธาตุ น้ำ และอินทรีย์วัตถุต่างๆ ที่เจือปนกับเนื้อดินด้วย (มาตรา 4 พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ.2551)

“ดิน” ในทางวิชาการด้านทรัพยากรที่ดิน หมายถึง เทหวัตถุธรรมชาติ ซึ่งเกิดขึ้นบนพื้นผิวโลกเป็นวัตถุที่คำนวณการเจริญเติบโต และการทรงตัวของต้นไม้ ประกอบด้วยแร่ธาตุ และอินทรีย์วัตถุต่างๆ มีลักษณะชั้นแตกต่างกัน แต่ละชั้นที่อยู่ต่อเนื่องกันจะมีแนวสัมพันธ์ซึ่งกันและกันตามขอบเขตการกำเนิดดินที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระทำร่วมกันของภูมิอากาศ พืชพรรณ วัตถุต้นกำเนิดดิน ระยะเวลา และความต่างระดับของพื้นที่ในบริเวณนั้น (FAO 1974: 39-40)

“ดิน” อินทรีย์วัตถุและอนินทรีย์วัตถุที่ไม่จับตัวแข็งเป็นหินซึ่งปกคลุมพื้นผิวโลก เป็นผลมาจากปัจจัยด้านการกำเนิดและสภาพแวดล้อม ได้แก่ ภูมิอากาศ สิ่งมีชีวิต (พืชและสัตว์) สภาพภูมิประเทศ วัตถุต้นกำเนิดและระยะเวลา ความเหมาะสมต่อการผลิตพืชของดินแตกต่างกันเนื่องจากลักษณะและสมบัติทางกายภาพ เคมีชีวภาพ และสัณฐานวิทยา (คณะกรรมการจัดทำพหุกรรมปฏิรูปวิทยา, 2551: 128)

1.5.3 การใช้ที่ดิน

“การใช้ที่ดิน” หมายถึง การจัดการที่ดินตามที่มนุษย์ต้องการ ซึ่งรวมทั้งการใช้ที่ดินในชนบท เขตชนเมือง และเขตอุตสาหกรรม เป็นต้น (FAO, 1993)

“การใช้ที่ดิน” หมายถึง ผลของความพยายามของมนุษย์ ในการดำเนินการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพพื้นที่ของทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อสนองความต้องการของตนเอง (Vink, 1975)

1.5.4 การวางแผนการใช้ที่ดิน

“การวางแผนการใช้ที่ดิน” หมายความว่า การวางแผนและแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับสภาพของดิน และสอดคล้องกับประเภทของที่ดินที่ได้จำแนกไว้

“การวางแผนการใช้ที่ดิน” หมายถึง กระบวนการของการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร เป็นการกำหนดทิศทางการลงทุน แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยี เป็นการเปลี่ยนแปลงของหน่วยงานต่างๆ ให้ดำเนินการอยู่ในภาพรวมเดียวกัน และเป็นการเพิ่มศักยภาพทั้งในปัจจุบันและในอนาคตเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ (NRC, 1975 และ ADB, 2012)

1.5.5 “เศรษฐกิจที่ดิน” หมายความว่า ภาวะความสัมพันธ์ระหว่างประชากรกับที่ดินทางด้านเศรษฐกิจ

1.5.6 “เกษตรกรรม” หมายความว่า การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ และกิจกรรมอื่นตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

1.5.7 “การชะล้างพังทลายของดิน” หมายความว่า ปรากฏการณ์ซึ่งที่ดินถูกชะล้างกัดเซาะพังทลายด้วยพลังงานที่เกิดจากน้ำ ลม หรือโดยเหตุอื่นใดให้เกิดการเสื่อมโทรม สูญเสียเนื้อดิน หรือความอุดมสมบูรณ์ของดิน

1.5.8 “การอนุรักษ์ดินและน้ำ” หมายความว่า การกระทำใดๆ ที่มุ่งให้เกิดการระงับป้องกันรักษาดินและที่ดิน ไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม สูญเสีย รวมถึงการรักษา ปรับปรุง ความอุดมสมบูรณ์ของดิน และการรักษาน้ำในดินหรือบนผิวดินให้คงอยู่เพื่อรักษาคุณธรรมชาติให้เหมาะสมในการใช้ประโยชน์ที่ดินในการเกษตรกรรม

1.5.9 “การวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม” (Participatory Rural Appraisal:PRA) หมายความว่า การประเมินศักยภาพ การระบุปัญหา ความต้องการ และการนำแนวทางแก้ไข ในชุมชน แบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีการพัฒนาที่มีประชาชนและเกษตรกรเป็นศูนย์กลาง ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อการวางแผนพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพให้กับชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในไปใช้ และการติดตามประเมินผล

1.5.10 “การทบทวนหลังปฏิบัติงาน” (After Action Review : AAR) หมายถึง เครื่องมือที่นำมาใช้ในกระบวนการทำงาน เพื่อทบทวนวิธีการทำงานทั้งด้านความสำเร็จและปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ไม่ใช่การค้นหาคนที่ทำผิดพลาดไม่ใช่การกล่าวโทษ แต่เป็นการทบทวนเพื่อร่วมกันสะท้อน และทบทวนกระบวนการต่าง ๆ นำบทเรียนที่ได้จากความสำเร็จและปัญหาที่เกิดขึ้น มาจัดทำและพัฒนากระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น โดยมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงาน แบ่งวิธีการเป็น 2 ลักษณะ คือ การทำ AAR สำหรับผู้ร่วมกิจกรรม และการทำ AAR สำหรับผู้จัดการกิจกรรม **การทำ AAR สำหรับผู้ร่วมกิจกรรม** เพื่อสะท้อนความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค และสิ่งที่ผู้ร่วมกิจกรรมได้เรียนรู้ โดยใช้ 5 คำถาม หลังจากนั้นผู้จัดการกิจกรรมจะรวบรวมข้อมูลที่ได้จากผู้ร่วมกิจกรรมไปพัฒนาปรับปรุงกระบวนการจัดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น **การทำ AAR สำหรับผู้จัดการกิจกรรม** เพื่อสะท้อนการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง ให้เห็นทุกกระบวนการ ตั้งแต่ก่อน ระหว่าง และหลังจัดกิจกรรม ทำให้ทีมงานเกิดการเรียนรู้ร่วมกันว่า อะไรคือสิ่งที่พัฒนาได้ดี อะไรคือปัญหาอุปสรรค และสรุปแนวทางแก้ปัญหาาร่วมกัน เพื่อจัดทำเป็นแนวทาง/ขั้นตอน ของการทำกิจกรรมครั้งต่อไป หรือเรียนรู้ต่อยอดไปที่กิจกรรมอื่น ๆ

1.5.11 DPSIR คือกรอบแนวคิด เพื่อสร้างความเข้าใจตามบริบทของความสัมพันธ์ของเหตุและผล เป็นการระบุช่องว่างสำคัญในการทำความเข้าใจเพื่อจัดลำดับความสำคัญของการวิเคราะห์วิจัย และการตรวจสอบปัญหาความต้องการ ด้วยการระบุกิจกรรมสำคัญและขับเคลื่อนที่ได้รับการแก้ไขและให้ประโยชน์สูงสุดในการแก้ไขปัญหาและการอนุรักษ์ โดยช่วยให้สามารถจัดลำดับความสำคัญของการทรัพยากร การเงิน และทรัพยากรบุคคลที่มีอยู่อย่าง จำกัด ไปยังประเด็นที่มีผลกระทบมากที่สุด กิจกรรมของมนุษย์ เป็นตัวขับเคลื่อนในการสร้างภาวะ ให้สภาพภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแปรเปลี่ยนไป สภาพของปัญหาที่เกิดขึ้นและข้อมูลคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปจึงถูกนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจ เพื่อกำหนดนโยบายหรือมาตรการในการตอบสนองในการแก้ปัญหา ตลอดจน ป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

แรงขับเคลื่อน (D-Driver) เป็นความต้องการของมนุษย์ นโยบาย ค่านิยม ความเชื่อของสังคม เป็นสิ่งที่สามารถวัดเป็นปริมาณ หรือตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจได้ เช่น ผลผลิตที่เพิ่มมากขึ้น รายได้ดีขึ้น มีความรู้มากขึ้น สิ่งแวดล้อมดีขึ้น เป็นต้น

ภาวะกดดัน (P-Pressure) เป็นกิจกรรมของมนุษย์ที่กระทำจากความต้องการ จะส่งผลกระทบต่อ สภาพแวดล้อมที่เป็นสาเหตุทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีสภาพเปลี่ยนแปลงไป ตัวอย่าง เช่น การเลี้ยงสัตว์ การอุตสาหกรรม เกษตรกรรม การใช้ปุ๋ยเคมี ตัวแปรต่างๆเหล่านี้จะเป็น ภาวะกดดันที่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติต้องร่อยหรอ และสิ่งแวดล้อมต้องเสื่อมโทรมลง ตัวอย่างเช่น ดินเสื่อมโทรม ผลผลิตตกต่ำ การปล่อยก๊าซเรือนกระจกของมนุษย์ซึ่งมีผลกระทบต่อ สภาพแวดล้อม

สภาวะ (S-State) เป็นแนวโน้มเชิงลบ ที่เกิดจากกิจกรรมที่กระทำ เช่น คุณภาพน้ำ อากาศ พื้นที่ป่า การพังทลายของหน้าดิน ความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศ ความเข้มข้นของก๊าซเรือนกระจก ในชั้นบรรยากาศของโลกซึ่งบ่งบอกถึงสภาพแวดล้อม เป็นต้น

ผลกระทบ (I-Impact) เป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมสิ่งแวดล้อมหรือเศรษฐกิจ ตัวอย่างเช่น การเสื่อมของดินจะทำให้ผลผลิตทางการเกษตรลดลง เป็นต้น

การตอบสนอง (R-Responses) เป็นการปรับปรุง ดังอย่างเช่น การอนุรักษ์ การจัดการ แผนงาน โครงการ กิจกรรม องค์กร และกลไกการทำงาน (กฎหมาย งบประมาณ บุคลากร ประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วม การตรวจสอบ ความโปร่งใส ฯลฯ)

จุดมุ่งหมาย **DPSIR** คือการทำความเข้าใจในการขับเคลื่อนที่แท้จริงซึ่งบางครั้งมีลักษณะเฉพาะ สำหรับสถานการณ์ในท้องถิ่น จากนั้นระบุและดำเนินการตอบสนองที่มีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อแก้ไขปัญหาให้หมดไปหรือลดปัญหาที่เกิดขึ้น(European Environment Agency, 2004: 1-3)

1.6 คำสำคัญ

“เกษตรอินทรีย์ ดินดี อาหารปลอดภัย น้ำไม่ขาดแคลน”

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลหนองแวงโสภพระ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของ อ.พล จ.ขอนแก่น มีพื้นที่ 42 ตร.กม. หรือ 31,561 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับ ตำบลโนนข่า ตำบลเมืองพล จังหวัดขอนแก่น
ทิศใต้	ติดกับ ตำบลหนองหว้า กิ่งอำเภอบัวลาย ตำบลวังไม้แดง ตำบลโนนเพ็ด อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา
ทิศตะวันออก	ติดกับ ตำบลหันโจด อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น
ทิศตะวันตก	ติดกับ ตำบลโนนข่า และ ตำบลหนองมะเชื้อ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลหนองแวงโสภพระ แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 14 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านหนองแวงโสภพระ	หมู่ที่ 8 บ้านโนนเพ็ก
หมู่ที่ 2 บ้านโนนกก	หมู่ที่ 9 บ้านหลักदान
หมู่ที่ 3 บ้านโคกลำ	หมู่ที่ 10 บ้านหันน้อย
หมู่ที่ 4 บ้านหนองแปน	หมู่ที่ 11 บ้านโคกสูง
หมู่ที่ 5 บ้านหนองขาม	หมู่ที่ 13 บ้านแวงโคตร
หมู่ที่ 6 บ้านโนนชาด	หมู่ที่ 12 บ้านหนองหญ้าปล้อง
หมู่ที่ 7 บ้านห้วยม่วง	หมู่ที่ 14 บ้านใหม่สามัคคี

(คณะกรรมการพัฒนาเทศบาลตำบลหนองแวงโสภพระ, 2564)

2.3 ประวัติและเอกลักษณ์

ตำบลหนองแวงโสภพระ แรกเริ่มแต่เดิมนั้นเป็นเพียงหมู่บ้านในการปกครองของตำบลหนองมะเชื้อ ต่อมาเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2506 ได้รับการจัดตั้งเป็นตำบลหนองแวงโสภพระ ตามกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 โดยแยกจากตำบลหนองมะเชื้อ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น และมีการจัดตั้งสภาตำบลหนองแวงโสภพระ เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2516 จนกระทั่งเมื่อวันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2539 กระทรวงมหาดไทยได้เปลี่ยนแปลงฐานะ สภาตำบลหนองแวงโสภพระ เป็น องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวงโสภพระ จนถึงปัจจุบัน (2564)

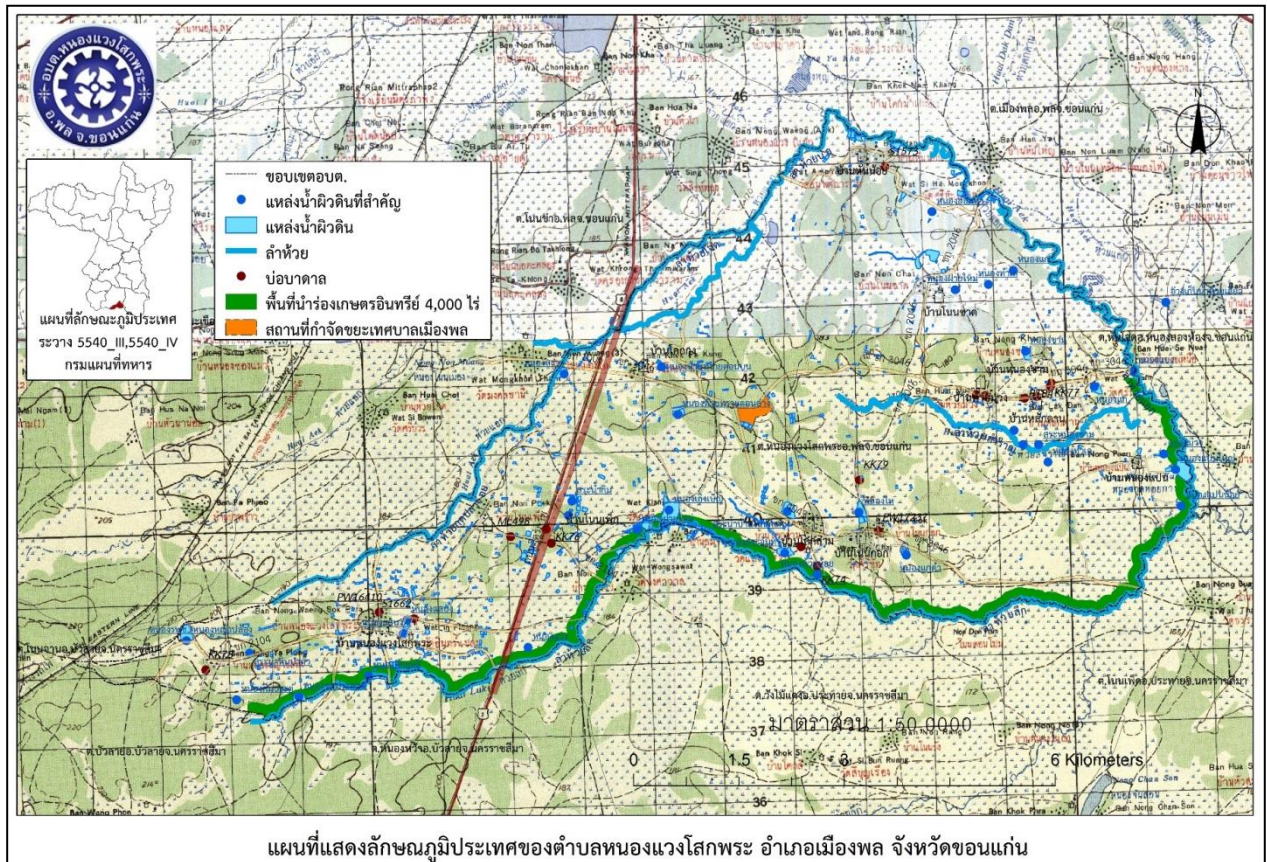
ประชาชนส่วนใหญ่พูดภาษาไทยอีสาน นับถือศาสนาพุทธ มีบางหมู่บ้านที่พูดภาษาไทยโคราช เพราะพื้นที่ ตำบลหนองแวงโสภพระ ติดกับจังหวัดนครราชสีมา บริเวณแนวเขตทางด้านทิศใต้ของตำบล

2.4 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่เป็นที่ลุ่มดอนมีลำห้วยกระจายอยู่บางพื้นที่ ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย บางแห่งเป็นพื้นที่ดินเค็ม พื้นที่ส่วนใหญ่จะใช้ทำนา ทำไร่ และเลี้ยงสัตว์ ในฤดูร้อนจะแห้งเนื่องจากขาดน้ำ

(รูปที่ 2-1 และ 2-2)

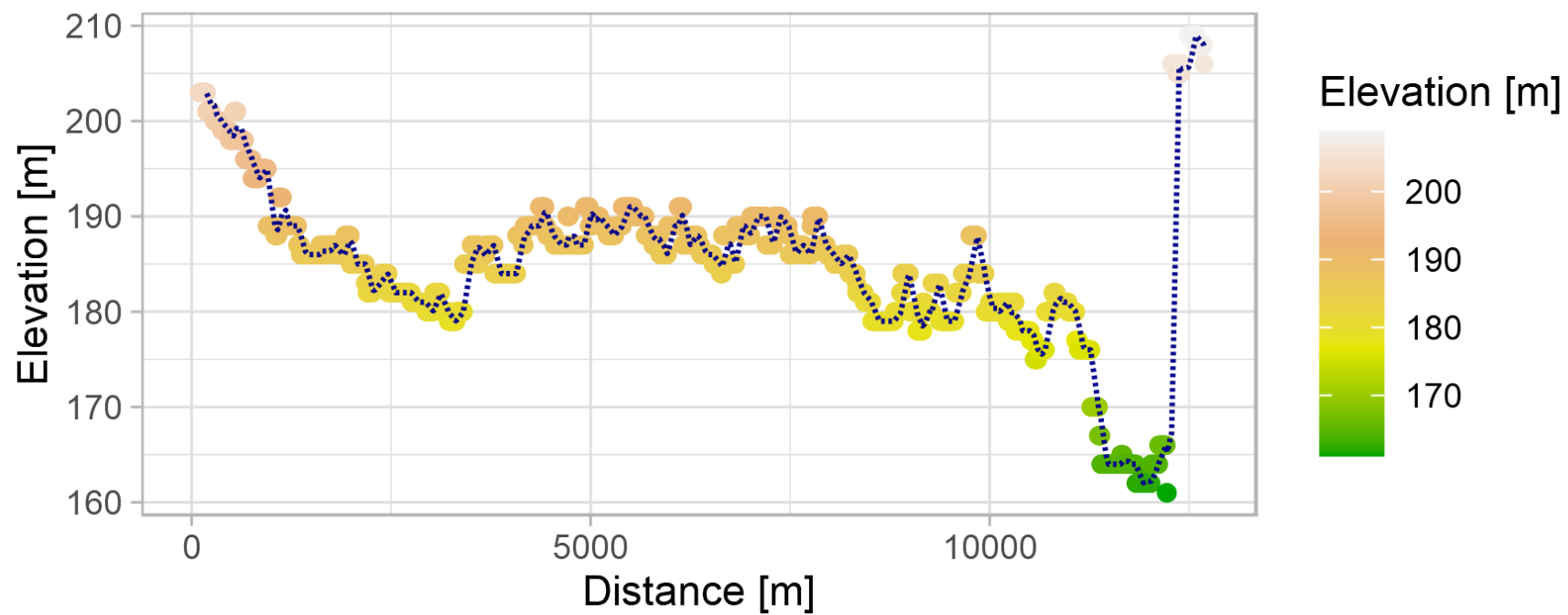

รูปที่ 2-1 แผนที่แสดงลักษณะภูมิประเทศของตำบลหนองแขวงโสภพระ อำเภอมืองพล จังหวัดขอนแก่น

ความสูงระดับทะเลปานกลาง (เมตร)

รูปที่ 2-3 ความสูงระดับน้ำทะเลปานกลาง ตำบลหนองแขวงโสภพระ อำเภอลพ จังหวัดขอนแก่น

2.5 สภาพภูมิอากาศ

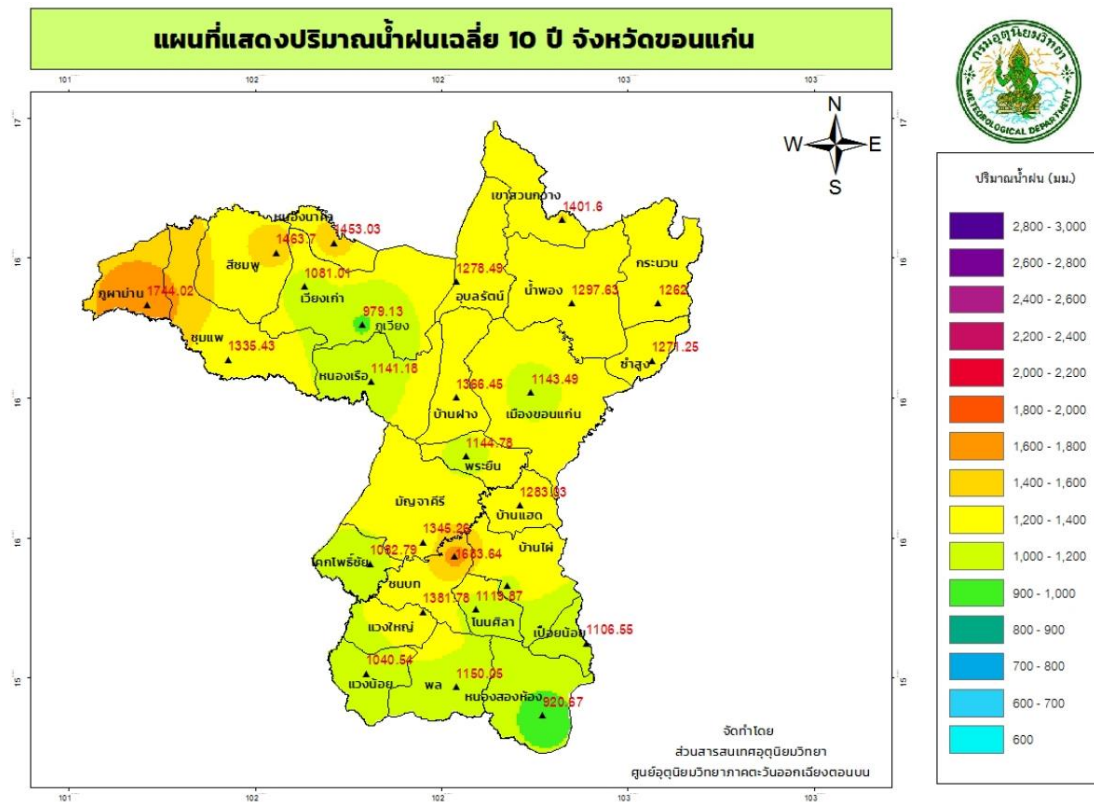
ลักษณะภูมิอากาศของจังหวัดขอนแก่น ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของมรสุมที่พัดประจำฤดูกาล ได้แก่ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ที่พัดพามวลอากาศเย็นและแห้งจากประเทศจีนเข้าปกคลุมประเทศไทย ตั้งแต่ประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งอยู่ในช่วงฤดูหนาวของประเทศไทย ทำให้จังหวัดขอนแก่นมีอากาศหนาวเย็นและแห้งทั่วไป ส่วนมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดพามวลอากาศชื้นจากทะเลและมหาสมุทรเข้าปกคลุมประเทศไทยในช่วงฤดูฝน(ประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงประมาณกลางเดือนตุลาคม) ทำให้มีฝนตกชุกทั่วไป

2.5.1 ลักษณะภูมิอากาศ ลักษณะอากาศมีลักษณะร้อนชื้น อากาศเปลี่ยนแปลงไปตามฤดู ซึ่งมี ๓ ฤดู ดังนี้

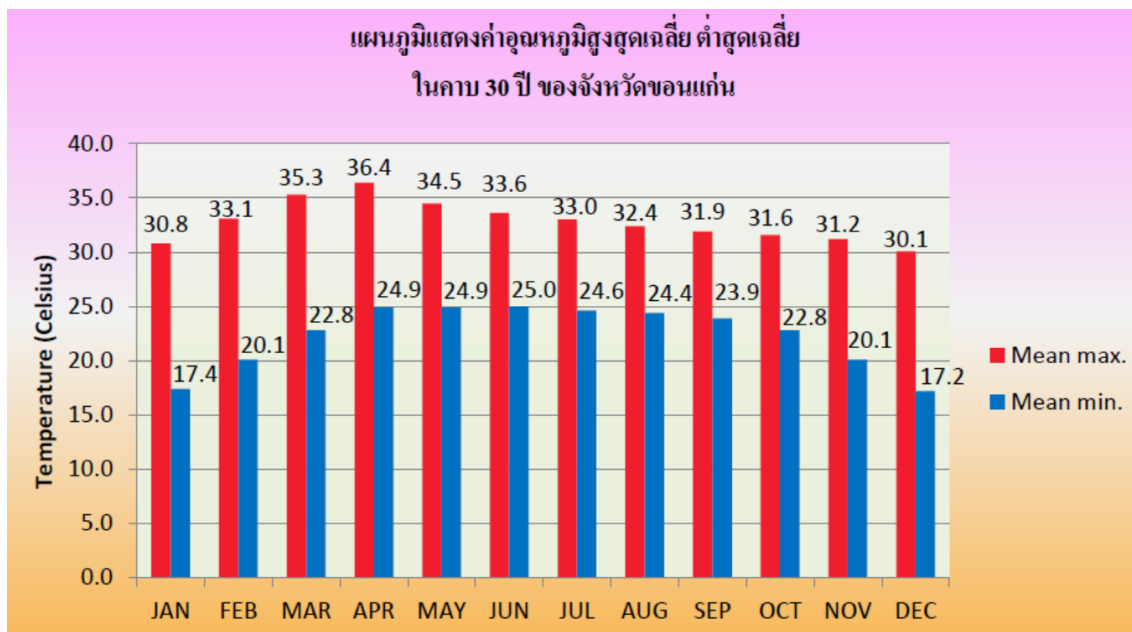
ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ไปจนถึงกลางเดือนพฤษภาคม อากาศร้อนและแห้ง แดดจ้า แต่บางครั้งอาจมีอากาศเย็น บ้างครั้งเกิดพายุฝนฟ้าคะนองและลมกระโชกแรงหรืออาจมีลูกเห็บตก ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนทุกปี เรียกว่า “พายุฤดูร้อน” อากาศร้อน จะมีอุณหภูมิระหว่าง ๓๕ – ๓๙.๙ องศาเซลเซียส ร้อนจัด มีอุณหภูมิประมาณ ๔๐ องศาเซลเซียสขึ้นไป

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคม ฝนตกมากในช่วงเดือน พฤษภาคม – ตุลาคม แต่อาจเกิด “ช่วงฝนทิ้ง” ซึ่งอาจนานประมาณ ๑ – ๒ สัปดาห์หรือบางปีอาจเกิดขึ้นรุนแรงและมีฝนน้อย นานนับเดือน ในเดือนกรกฎาคม แต่ในเขตเทศบาลไม่เคยเกิดอุทกภัยรุนแรง มีฝนตกเฉลี่ย ประมาณ ๙๐๐ มิลลิเมตร

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ในช่วงกลางเดือนตุลาคมนานราว ๑ - ๒ สัปดาห์ เป็นช่วงเปลี่ยนฤดูจากฤดูฝนเป็นฤดูหนาว อากาศแปรปรวนไม่แน่นอน อาจเริ่มมีอากาศเย็นหรืออาจยังมีฝนฟ้าคะนอง อากาศหนาวอุณหภูมิต่ำสุด ประมาณ ๑๕ องศา

รูปที่ 2-4 แผนที่แสดงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 10 ปี จังหวัดขอนแก่น

รูปที่ 2-5 แผนภูมิแสดงค่าอุณหภูมิ คาบ 30 ปี (2524-2553) กรมอุตุนิยมวิทยา

2.5.2 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (ช่วงปี พ.ศ.2534 -263) ณ สถานีตรวจวัดอากาศ จังหวัดขอนแก่น (ตารางที่ 2-1 และ รูปที่ 2-3) พบว่า ตำบลหนองแวงโสภพระ อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่นได้รับอิทธิพลของมรสุมที่พัดประจำฤดูกาล 2 ชนิด คือ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ พัดพามวลอากาศเย็นและแห้งจากประเทศจีนเข้าปกคลุมประเทศไทย ในช่วงฤดูหนาว (ตั้งแต่ประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงประมาณเดือนกุมภาพันธ์) ทำให้มีอากาศหนาวเย็นและแห้งทั่วไป และมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งพัดพามวลอากาศชื้นจากทะเล และมหาสมุทรเข้าปกคลุมประเทศไทยในช่วงฤดูฝน (ประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงประมาณกลางเดือนตุลาคม) ทำให้มีฝนตกชุกทั่วไป

อุณหภูมิ เฉลี่ยตลอดปี 27.1 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยตลอดปี 32.9 องศาเซลเซียส โดยพบอุณหภูมิสูงสุดในเดือนเมษายน คือ 36.3 องศาเซลเซียส และพบอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ยตลอดปี 22.6 องศาเซลเซียส โดยพบอุณหภูมิต่ำสุดในเดือนมกราคม คือ 18.1 องศาเซลเซียส

ปริมาณน้ำฝน ปริมาณน้ำฝนรวมตลอดปี 1,234.7 มิลลิเมตร โดยในเดือนกันยายนมีปริมาณน้ำฝนมากที่สุด 246.0 มิลลิเมตร และเดือนธันวาคมมีปริมาณน้ำฝนน้อยที่สุด คือ 5.7 มิลลิเมตร

ความชื้นสัมพัทธ์ มีความชื้นสัมพัทธ์ตลอดปี 71.3 เปอร์เซ็นต์ สูงสุดในเดือนกันยายน เท่ากับ 83.0 เปอร์เซ็นต์ และต่ำสุดในเดือนมีนาคม เท่ากับ 61.0 เปอร์เซ็นต์

การวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืชตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ โดยใช้ข้อมูลปริมาณน้ำฝนรายเดือนเฉลี่ย และค่าศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (Evapotranspiration : ETo) ของพืชรายเดือนเฉลี่ย ซึ่งคำนวณโดยใช้โปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith จากนั้นพิจารณาจากระยะเวลาช่วงที่เส้นน้ำฝนอยู่เหนือเส้น 0.5 ETo เป็นหลัก เพื่อหาช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมในการปลูกพืช ของ ตำบลหนองแวงโสภพระ อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น ซึ่งสามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

1) ช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมในการเพาะปลูก อยู่ในช่วงต้นเดือนเมษายนถึงปลายเดือนตุลาคม และหลังจากหมดฤดูฝนประมาณหนึ่งเดือน ในดินยังคงมีความชื้นเหลืออยู่เพียงพอสำหรับปลูกพืชไร่ หรือพืชผักอายุสั้นได้

2) ช่วงน้ำมากเกินพอ อยู่ในช่วงต้นเดือนพฤษภาคมถึงต้นเดือนตุลาคม เป็นช่วงที่มีปริมาณน้ำฝนมาก โดยเฉพาะบริเวณที่ลุ่มหรือบริเวณริมฝั่งแม่น้ำ อาจเกิดน้ำท่วมขังส่งผลเสียหายกับผลผลิตได้

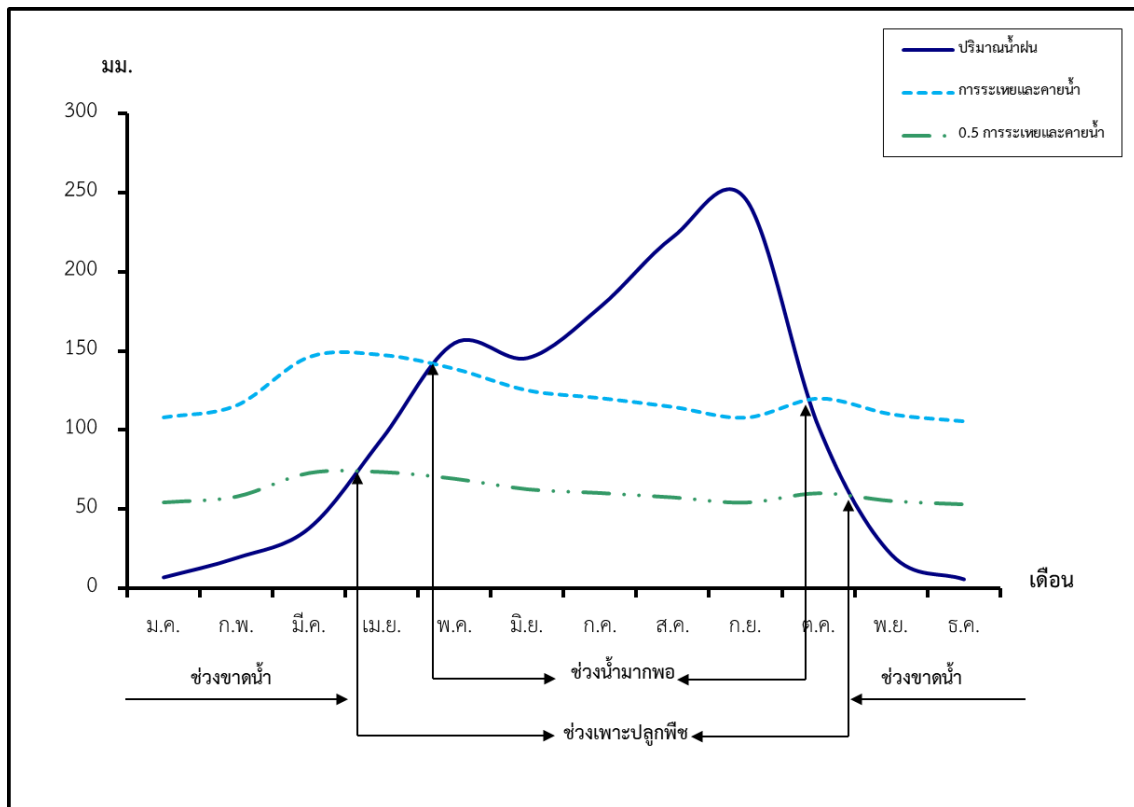
3) ช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสมต่อการเพาะปลูก หรือช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้ง มีปริมาณน้ำฝน และการกระจายตัวของฝนน้อย ไม่เพียงพอต่อการเจริญเติบโตของพืชจะอยู่ในช่วงปลายเดือนพฤศจิกายนถึงต้นเดือนเมษายนของปีถัดไป ในช่วงเวลาดังกล่าวหากได้รับน้ำชลประทานช่วยก็จะสามารถปลูกพืชได้ หรือควรจัดหาแหล่งน้ำสำรองสำหรับการปลูกพืชในฤดูแล้ง (รูปที่ 2-6)

ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น (ปี พ.ศ.2534-2563)

เดือน	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	น้ำฝนที่ใช้ประโยชน์ (มม.)*	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	อุณหภูมิสูงสุด (°ซ.)	อุณหภูมิต่ำสุด (°ซ.)	อุณหภูมิเฉลี่ย (°ซ.)	ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ (มม.)*
ม.ค.	6.9	6.8	1.7	30.8	18.1	23.8	64.0	108.2
ก.พ.	19.2	18.6	2.7	32.9	20.0	25.9	62.0	115.6
มี.ค.	38.0	35.7	4.7	35.2	23.0	28.6	61.0	146.0
เม.ย.	94.6	80.3	7.6	36.3	24.8	29.9	65.0	147.3
พ.ค.	155.1	116.6	14.7	34.9	25.1	29.1	74.0	138.6
มิ.ย.	145.6	111.7	14.4	34.0	25.1	28.8	76.0	125.1
ก.ค.	177.9	127.3	17.1	33.0	24.6	28.2	78.0	120.3
ส.ค.	222.2	143.2	18.5	32.4	24.3	27.6	81.0	114.7
ก.ย.	246.0	149.2	18.6	32.0	24.1	27.3	83.0	108.0
ต.ค.	102.1	85.4	9.1	31.8	22.9	26.8	77.0	120.0
พ.ย.	21.4	20.7	2.4	31.5	20.7	25.6	69.0	110.1
ธ.ค.	5.7	5.6	0.9	30.3	18.2	23.7	65.0	105.7
รวม	1,234.7	901.1	112.4	-	-	-	-	1,459.6
เฉลี่ย	-	-	-	32.9	22.6	27.1	71.3	-

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2563)

หมายเหตุ : * จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

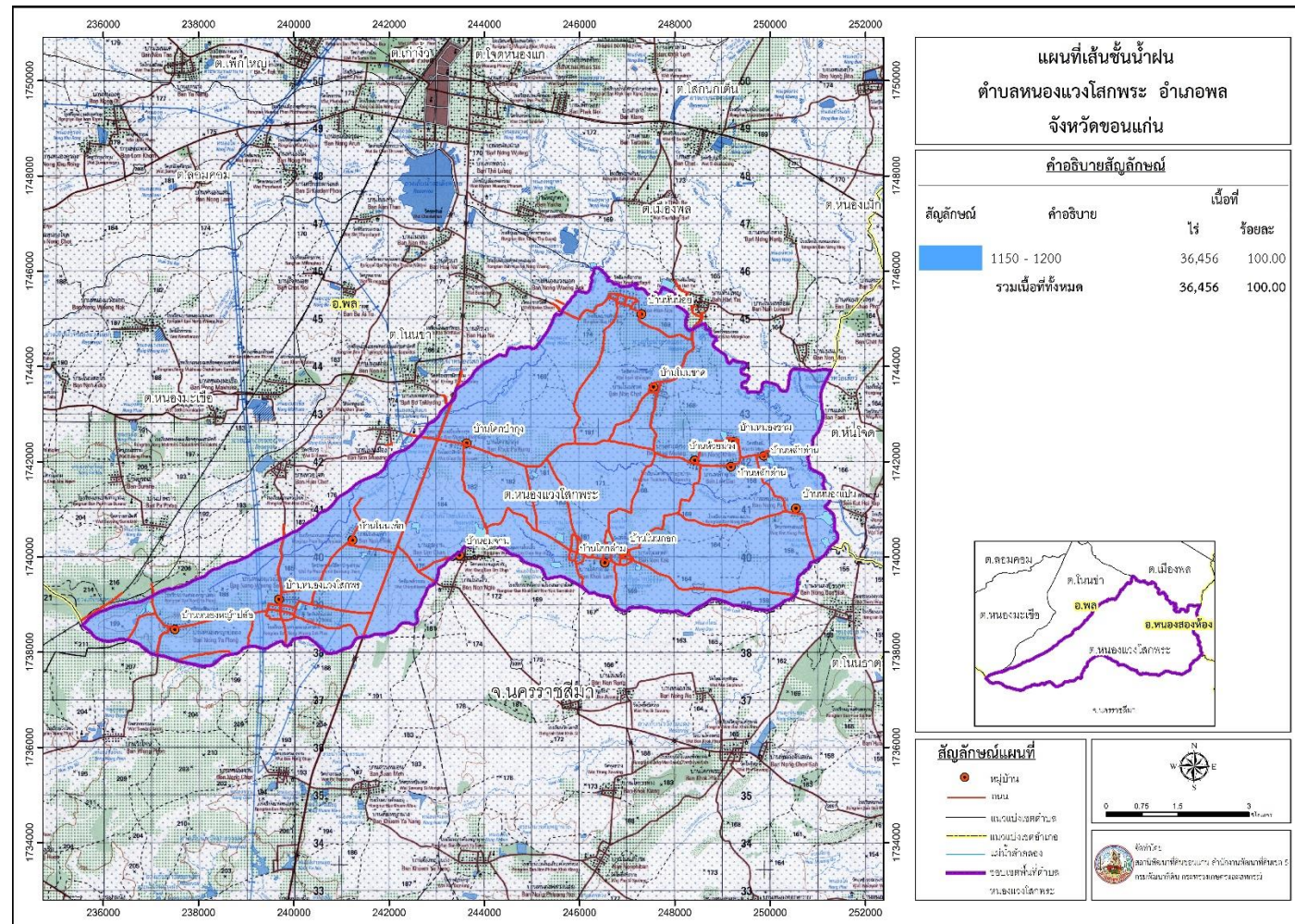

รูปที่ 2-6 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดขอนแก่น (ปี พ.ศ. 2534-2563)

หมายเหตุ : จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองแวงโสภพระ อำเภอฟล จังหัดขอนแก่น

รูปที่ 2-7 เส้นชั้นน้ำฝน ตำบลหนองแวงโสภพระ อำเภอฟล จังหัดขอนแก่น

2.6 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดินตำบลหนองแขงโสภพระ อำเภอเมืองพล จังหวัดขอนแก่น

สัญลักษณ์	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
1.พื้นที่เกษตรกรรม (A)		31,801	87.27
A001	เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	8	0.02
A100	นาร้าง	6	0.02
A101	นาข้าว	26,091	71.60
A101+A201	นาข้าว+พืชไร่ผสม	125	0.34
A200	ไร่ร้าง	78	0.21
A203	อ้อย	1,796	4.93
A204	มันสำปะหลัง	1,705	4.68
A300	ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม	14	0.04
A302	ยางพารา	20	0.05
A304	ยูคาลิปตัส	1,235	3.39
A306	สะเดา	7	0.02
A309	ประดู่	42	0.12
A314	หม่อน	2	0.01
A400	ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม	8	0.02
A407	มะม่วง	179	0.49
A407/A411	มะม่วง/กล้วย	8	0.02
A411	กล้วย	6	0.02
A700	โรงเรือนร้าง	43	0.12
A701	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	282	0.77
A702	โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า	72	0.20
A703	โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก	28	0.08

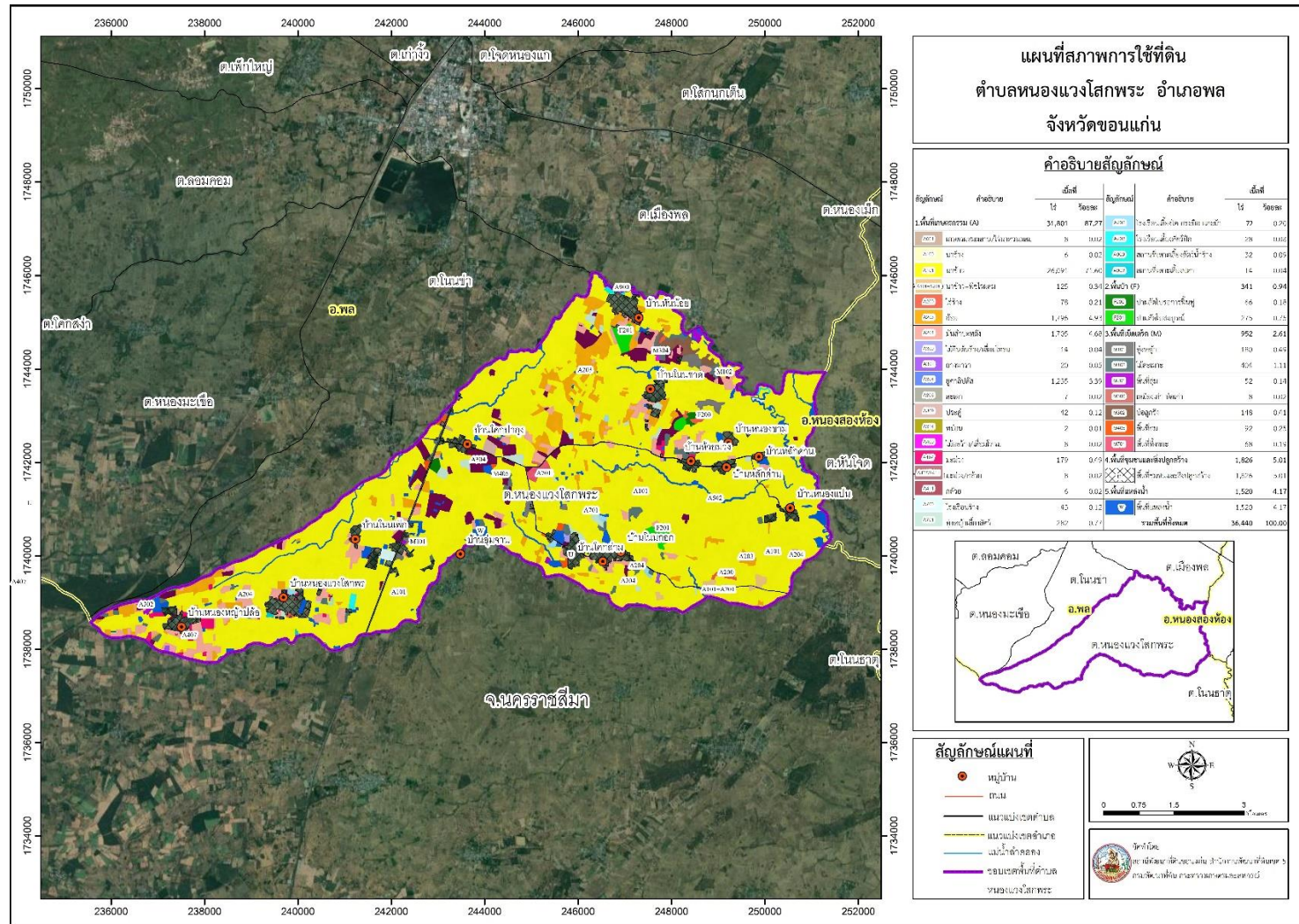
ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

สัญลักษณ์	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A900	สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำร้าง	32	0.09
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	14	0.04
2.พื้นที่ป่า (F)		341	0.94
F200	ป่าผลัดใบรกรากพื้นที่	66	0.18
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	275	0.75
3.พื้นที่เบ็ดเตล็ด (M)		952	2.61
M101	ทุ่งหญ้า	180	0.49
M102	ไม้ละเมาะ	404	1.11
M201	พื้นที่ลุ่ม	52	0.14
M300	เหมืองเก่า บ่อเก่า	8	0.02
M302	บ่อลูกรัง	148	0.41
M405	พื้นที่ถม	92	0.25
M701	พื้นที่ทิ้งขยะ	68	0.19
4.พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง		1,826	5.01
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	1,826	5.01
5.พื้นที่แหล่งน้ำ		1,520	4.17
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	1,520	4.17
รวมพื้นที่ทั้งหมด		36,440	100.00

ที่มา: กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2564)

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองแวงโสภพระ อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น

รูปที่ 2-8 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลหนองแวงโสภพระ อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น

2.7 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.7.1 สภาพสังคมโดยทั่วไป

1) ประชากร

ประชากรทั้งสิ้น จำนวน 7,352 คน แยกเป็นชาย 3,639 คน หญิง 3,713 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 128.66 คนต่อตารางกิโลเมตร จำนวน 2,034 ครัวเรือน แยกเป็นรายหมู่บ้าน ดังนี้ (ข้อมูลจากสำนักทะเบียนอำเภอฟล ณ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2564)

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลหนองแวงโสภพระ อำเภอเมืองพล จังหวัดขอนแก่น

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร (คน)			จำนวนครัวเรือน
		ชาย	หญิง	รวม	
1	หนองแวงโสภพระ	353	367	720	190
2	โนนกก	292	332	624	164
3	โคกล่าม	513	506	1,019	274
4	หนองแปน	222	209	431	123
5	หนองขาม	114	126	240	66
6	โนนชาด	372	384	756	215
7	ห้วยม่วง	71	83	154	64
8	โนนเพ็ก	250	235	485	176
9	หลักด่าน	134	136	270	76
10	หันน้อย	482	415	897	234
11	โคกกุง	218	234	452	126
12	หนองหญ้าปล้อง	183	193	376	99
13	หนองแวงโคตร	257	266	523	144
14	ใหม่สามัคคี	178	153	331	83
รวมทั้งสิ้น		3,639	3,713	7,352	2,034

ที่มา : สำนักทะเบียนอำเภอฟล (2564)

2) สภาพทางศึกษา

การศึกษา

2.1) โรงเรียนในพื้นที่ตำบลหนองแขวงโสภพระ มีจำนวน 7 แห่ง ดังนี้

1. โรงเรียนบ้านหนองแขวงโสภพระ ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 1 (โรงเรียนขยายโอกาส)
2. โรงเรียนบ้านโคกล่ามโนนกกอกสามัคคี ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 2 (โรงเรียนขยายโอกาส)
3. โรงเรียนบ้านหนองแปน ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 4
4. โรงเรียนบ้านโนนชาตวิทยา ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 6
5. โรงเรียนไตรคามราษฎร์บำรุง ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 7, 5, 9
6. โรงเรียนผ่านบางอนุสรณ์ ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 8
7. โรงเรียนบ้านหันน้อย ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 10

2.2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในความรับผิดชอบ จำนวน 2 แห่ง ดังนี้

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองแขวงโสภพระ หมู่ 1
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโคกล่าม หมู่ 3

3) ระบบเศรษฐกิจ

3.1) การเกษตร

ประชาชนในตำบลหนองแขวงโสภพระ ร้อยละ 80 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยการทำนาเป็นหลักปีละ 1 ครั้ง เป็นนาปีประเภทนาหว่านและนาดำ โดยอาศัยน้ำจากธรรมชาติ ได้แก่ น้ำฝน ส่วนอีกร้อยละ 20 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ค้าขาย และรับราชการ และปลูกพืชผักเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ นาข้าว ไร่ถั่วเหลือง มันสำปะหลัง ปลูกพืชผัก และเลี้ยงสัตว์ โดยประมาณดังนี้

ตารางที่ 2-4 แสดงการปลูกพืชเศรษฐกิจในตำบลหนองแขวงโสภพระ

หมู่ที่	บ้าน	การปลูกพืชเศรษฐกิจ (ไร่)					
		ข้าว		ถั่วเหลือง	มัน	มะม่วง	อื่นๆ
		เจ้า	เหนียว				
1	หนองแขวงโสภพระ	943	985	-	460	31	10.5
2	โนนกกอก	771	971	-	19	-	1
3	โคกล่าม	11,43	885	-	8	-	-
4	หนองแปน	999	211	10	-	-	-
5	หนองขาม	416	299	-	-	-	-
6	โนนชาต	1,029	893	70	121	-	-
7	ห้วยม่วง	294	168	-	6	0.5	5
8	โนนเพ็ก	342	459	-	36	-	3
9	หลักด่าน	891	417	-	15	2	0.5
10	หันน้อย	1,350	982	100	132	2	6.5

ตารางที่ 2.4 (ต่อ)

หมู่ที่	บ้าน	การปลูกพืชเศรษฐกิจ (ไร่)					
		ข้าว		อ้อย	มัน	มะม่วง	อื่นๆ
		เจ้า	เหนียว				
11	โคกกุง	386	279	-	-	-	-
12	หนองหญ้าปล้อง	405	576	67	285	138	14
13	หนองแขงโคตร	824	865	16	309.5		0.5
14	ใหม่สามัคคี	357.5	372.5	-	-	-	-
รวม		11,150.50	8,362.50	263	1,391.50	173.5	41

ที่มา : ข้อมูลจากสำนักทะเบียนอำเภอฟล ณ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2564

3.2) การประมง

ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีการประมง

3.3) การปศุสัตว์

ประชาชนมีการเลี้ยงสัตว์ไว้ใช้แรงงานและบริโภค เช่น โค กระบือ สุกร เป็ด ไก่ และการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม

3.4) การบริการ

- ปั้มน้ำมัน/และก๊าซ 2 แห่ง

3.5) การท่องเที่ยว

ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ คือ โคกภูดิน (บ้านโนนชาด-หันน้อย) เป็นสถานที่ท่องเที่ยวแหล่งธรรมชาติ มีลักษณะเป็นพื้นที่กว้าง ใช้เป็นแหล่งศึกษาข้อมูลธรรมชาติ และได้มีจัดทำโครงการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาคอกหนองนาโมเดล ณ ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรประจำตำบลหนองแขงโสภพระ บ้านโนนกกอก หมู่ที่ 2

3.6) อุตสาหกรรม

- 1) โรงงานอุตสาหกรรม 2 แห่ง
- 2) โรงสีขนาดเล็ก 22 แห่ง

3.7) การพาณิชย์และกลุ่มอาชีพ

- 1) กองทุนสัจจะวันละบาทตำบลหนองแขงโสภพระ
- 2) กองทุนสัจจะสวัสดิการครอบครัวสมาชิก อปพร.ตำบลหนองแขงโสภพระ
- 3) ศูนย์ฟื้นฟูวิถีมุขมณฑลท้องถิ่นแบบพึ่งตนเอง (ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรตำบลหนองแขงโสภพระ)
- 4) กลุ่มผลิตน้ำดื่มสะอาด หมู่ที่ 1
- 5) ร้านค้าชุมชน หมู่ที่ 3,10,12
- 6) กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านโคกล่าม หมู่ที่ 3

7) กลุ่มทอผ้าไหม หมู่ที่ 2

8) กลุ่มทอเสื่อกก หมู่ที่ 5

4) แรงงาน

ปัญหาที่พบ คือ ประชากรต้องไปทำงานนอกพื้นที่ในเมืองที่มีโรงงานอุตสาหกรรม บริษัท ห้างร้านใหญ่ๆ เพราะในพื้นที่ไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมที่มีการจ้างแรงงานเยอะ เพราะพื้นที่ส่วนมากเป็นที่อยู่อาศัย ปัญหานี้ยังไม่สามารถแก้ไขได้

5) ทรัพยากรธรรมชาติ

5.1) น้ำ

แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

- ฝาย	จำนวน	22	แห่ง
- บ่อน้ำตื้น	จำนวน	18	แห่ง

ตารางที่ 2-5 แสดงแหล่งน้ำสาธารณะ ประเภทลำห้วย

ที่	ชื่อแหล่งน้ำ	ครอบคลุมพื้นที่	ระยะทาง (กม.)
1	ลำห้วยลึก	หมู่ 12, หมู่ 1, หมู่ 11, หมู่ 3, หมู่ 2, หมู่ 14, หมู่ 4	22
2	ลำห้วยกุดปลาจ้อย	หมู่ 13, หมู่ 8, หมู่ 11	4.5
3	ลำห้วยโจด	หมู่ 8, หมู่ 11	5.5
4	ลำห้วยน้อย	หมู่ 3	0.7
5	ลำห้วยม่วง	หมู่ 2, หมู่ 4, หมู่ 6, หมู่ 7	9.1
	ลำห้วยตะเคียน	หมู่ 4	1.4
8	ลำห้วยบ่อ	หมู่ 10	2.35
9	ลำห้วยไผ่	หมู่ 14	1.5
10	ลำห้วยหวาย	หมู่ 6	1.3

ตารางที่ 2-6 แสดงแหล่งน้ำสาธารณะ ประเภทหนองน้ำ สระน้ำ

ที่	ชื่อแหล่งน้ำ	ที่ตั้ง	พื้นที่ (ไร่)	ขนาด/ความจุ
1	หนองชลประทาน	หมู่ 1 บ้านหนองแวงโสภพระ	16.87	กว้าง 120 ม. ยาว 225 ม. ลึกเฉลี่ย 3.00 ม. ความจุ 94,500 ลบ.ม.
2	หนองสะแบง 1	หมู่ 1 บ้านหนองแวงโสภพระ	10	กว้าง 60 ม. ยาว 266 ม. ลึกเฉลี่ย 3.00 ม. ความจุ 48,000 ลบ.ม.
3	หนองสะแบง 2	หมู่ 1 บ้านหนองแวงโสภพระ	8-0-33	กว้าง 55 ม. ยาว 233 ม. ลึกเฉลี่ย 2.50 ม. ความจุ 32,000 ลบ.ม.
4	หนองคึกฤทธิ์	หมู่ 1 บ้านหนองแวงโสภพระ	5-0-83	กว้าง 45 ม. ยาว 178 ม. ลึกเฉลี่ย 2.00 ม. ความจุ 1,600 ลบ.ม.
5	หนองคิมป่าดู่	หมู่ 1 บ้านหนองแวงโสภพระ	1-3-0	กว้าง 30 ม. ยาว 70 ม. ลึกเฉลี่ย 2.00 ม. ความจุ 4,160 ลบ.ม.
6	หนองแวง	หมู่ 1 บ้านหนองแวงโสภพระ	4-2-4	กว้าง 70 ม. ยาว 96 ม. ลึกเฉลี่ย 2.50 ม. ความจุ 16,815 ลบ.ม.
7	หนองห้วยไผ่	หมู่ 2 บ้านโนนกก	18	กว้าง 120 ม. ยาว 240 ม. ลึกเฉลี่ย 2.00 ม. ความจุ 57,600 ลบ.ม.
8	หนองสระจันทร์	หมู่ 3 บ้านโคกล่าม	10	กว้าง 95 ม. ยาว 160 ม. ลึกเฉลี่ย 2.5 ม. ความจุ 40,000 ลบ.ม.
9	หนองห้วยน้อย	หมู่ 3 บ้านโคกล่าม	18	กว้าง 120 ม. ยาว 240 ม. ลึกเฉลี่ย 3.00 ม. ความจุ 86,400 ลบ.ม.
10	หนองแปนใหญ่	หมู่ 4 บ้านหนองแปน	43-2-38	กว้าง 175 ม. ยาว 395 ม. ลึกเฉลี่ย 3.00 ม. ความจุ 207,542 ลบ.ม.
11	หนองแปนน้อย	หมู่ 4 บ้านหนองแปน	27-2-38	กว้าง 110 ม. ยาว 396 ม. ลึกเฉลี่ย 1.5 ม. ความจุ 87,161.60 ลบ.ม.
12	คลองม่วง	หมู่ 4 บ้านหนองแปน	4-1-55	กว้าง 20 ม. ยาว 333.76 ม. ลึกเฉลี่ย 2.00 ม. ความจุ 13,350 ลบ.ม.

ตารางที่ 2-6 (ต่อ)

ที่	ชื่อแหล่งน้ำ	ที่ตั้ง	พื้นที่ (ไร่)	ขนาด/ความจุ
13	หนองขาม	หมู่ 5 บ้านหนองขาม	20-0-11	กว้าง 160 ม. ยาว 201 ม. ลึกเฉลี่ย 3.00 ความจุ 96,532 ลบ.ม.
14	หนองฝายใหม่	หมู่ 6 บ้านโนนชาด	18-3-19	กว้าง 135 ม. ยาว 217 ม. ลึกเฉลี่ย 3.00 ม. 'ความจุ 87,931 ลบ.ม.
15	หนองแก	หมู่ 6 บ้านโนนชาด	5-1-67	กว้าง 70 ม. ยาว 118 ม. ลึกเฉลี่ย 1.5 ม. \
16	หนองท่าเล	หมู่ 6 บ้านโนนชาด	3-3-28	ความจุ 12,400 ลบ.ม. กว้าง 62 ม. ยาว 85 ม. ลึกเฉลี่ย 2.00 ม.
17	หนองสระกลาง	หมู่ 7 บ้านห้วยม่วง	1-5-0	ความจุ 10,649.60 ลบ.ม. กว้าง 48 ม. ยาว 60 ม. ลึกเฉลี่ย 1.20 ม.
18	สระหนองขาม	หมู่ 7 บ้านห้วยม่วง	2	ความจุ 2,800 ลบ.ม. กว้าง 54 ม. ยาว 59 ม. ลึกเฉลี่ย 2.00 ม.
19	สระน้ำพลาสติก	หมู่ 7 บ้านห้วยม่วง	1-1-51	กว้าง 30 ม. ยาว 61 ม. ความจุ 6,400 ลบ.ม. ลึกเฉลี่ย 2.00 ม.
20	หนองท่าเล	หมู่ 7 บ้านห้วยม่วง	5-0-71	ความจุ 3,683 ลบ.ม. กว้าง 55 ม. ยาว 145 ม. ลึกเฉลี่ย 2.00 ม.
21	สระน้ำสาธารณะ	หมู่ 7 บ้านห้วยม่วง	1-3-48	ความจุ 16,227.20 ลบ.ม. กว้าง 120 ม. ยาว 173 ม. ลึกเฉลี่ย 2.5 ม.
22	หนองสีดา	หมู่ 8 บ้านโนนเพ็ก	30	ความจุ 52,192 ลบ.ม. กว้าง 185 ม. ยาว 259 ม. ลึกเฉลี่ย 2.00 ม.
23	สระน้ำกิน	หมู่ 8 บ้านโนนเพ็ก	3-0-53	ความจุ 96,000 ลบ.ม. กว้าง 57 ม. ยาว 85 ม. ลึกเฉลี่ย 2.5 ม.
24	หนองเล็งเบน	หมู่ 8 บ้านโนนเพ็ก	82-2-0	ความจุ 12,212 ลบ.ม. กว้าง 280 ม. ยาว 469 ม. ลึกเฉลี่ย 1.5 ม. ความจุ 197,280 ลบ.ม.

ตารางที่ 2-6 (ต่อ)

ที่	ชื่อแหล่งน้ำ	ที่ตั้ง	พื้นที่ (ไร่)	ขนาด/ความจุ
25	หนองฝายใหม่	หมู่ 8 บ้านโนนเพ็ก	6	กว้าง 80 ม. ยาว 120 ม. ลึกเฉลี่ย 1.5 ม. ความจุ 14,400 ลบ.ม.
26	หนองแก	หมู่ 9 บ้านหลักด่าน	14	กว้าง 135 ม. ยาว 165 ม. ลึกเฉลี่ย 3.00 ม. ความจุ 67,200 ลบ.ม.
27	หนองสะแบง	หมู่ 9 บ้านหลักด่าน	1	กว้าง 26 ม. ยาว 60 ม. ลึกเฉลี่ย 1.00 ม. ความจุ 1,600 ลบ.ม.
28	หนองฮ่อมห้าง	หมู่ 10 บ้านหันน้อย	5-0-6	กว้าง 50 ม. ยาว 160 ม. ลึกเฉลี่ย 2.5 ม. ความจุ 20,024 ลบ.ม.
29	สระน้ำกิน (หนอง ห้วยทรายตอนล่าง)	หมู่ 11 บ้านโคกสูง	3-0-93	กว้าง 42 ม. ยาว 117.82 ม. ลึกเฉลี่ย 2.30 ม. ความจุ 11,382.26 ลบ.ม.
30	หนองห้วยทราย	หมู่ 11 บ้านโคกสูง	6-2-14	กว้าง 75 ม. ยาว 132.56 ม. ลึกเฉลี่ย 2.00 ม. ความจุ 19,884.80 ลบ.ม.
31	หนองรพช.	หมู่ 12 บ้านหนองหญ้าปล้อง	42-1-40	กว้าง 170 ม. ยาว 396.61 ม. ลึกเฉลี่ย 2.5 ม. ความจุ 168,560 ลบ.ม.
32	สระน้ำหินป่าติ้ว	หมู่ 12 บ้านหนองหญ้าปล้อง	6-1-52	กว้าง 60 ม. ยาว 164.05 ม. ลึกเฉลี่ย 2.00 ม. ความจุ 19,686.40 ลบ.ม.
33	หนองแกดำ	หมู่ 14 บ้านใหม่สามัคคี	17-1-63	กว้าง 120 ม. ยาว 228.84 ม. ลึกเฉลี่ย 3.5 ม. ความจุ 96,112.80 ลบ.ม.

5.2) ป่าไม้

ป่าไม้ในเขตตำบลหนองแวงโสภพระ ส่วนใหญ่เป็นป่าขนาดเล็กในพื้นที่สาธารณะ ป่าไม้ชุมชน แต่ส่วนใหญ่ถูกทำลายหรือบุกรุกทำให้พื้นที่ป่ามีน้อย การอนุรักษ์หรือปลูกต้นไม้ทดแทนยังมีไม่มาก

ป่าสาธารณะ ในเขตตำบลหนองแวงโสภพระ มีจำนวน 521 ไร่ ดังนี้

- ป่าสาธารณะ ม.2 จำนวน 53 ไร่
- ป่าสาธารณะหนองสระจันทร์ ม.3 จำนวน 74 ไร่
- ป่าสาธารณะโคกโจดน้อย ม.4 จำนวน 33 ไร่

- ป่าช้าสาธารณะโคกอีโศก ม.7 จำนวน 79 ไร่
- ป่าช้าสาธารณะ ม.8 จำนวน 34 ไร่
- ป่าช้าสาธารณะภูดิน ม.10 จำนวน 122 ไร่
- ป่าช้าสาธารณะเหล่ากว้าง ม.10 จำนวน 88 ไร่
- ป่าช้าสาธารณะหนองตะนา ม.11 จำนวน 38 ไร่

6) หมอหินอาสา

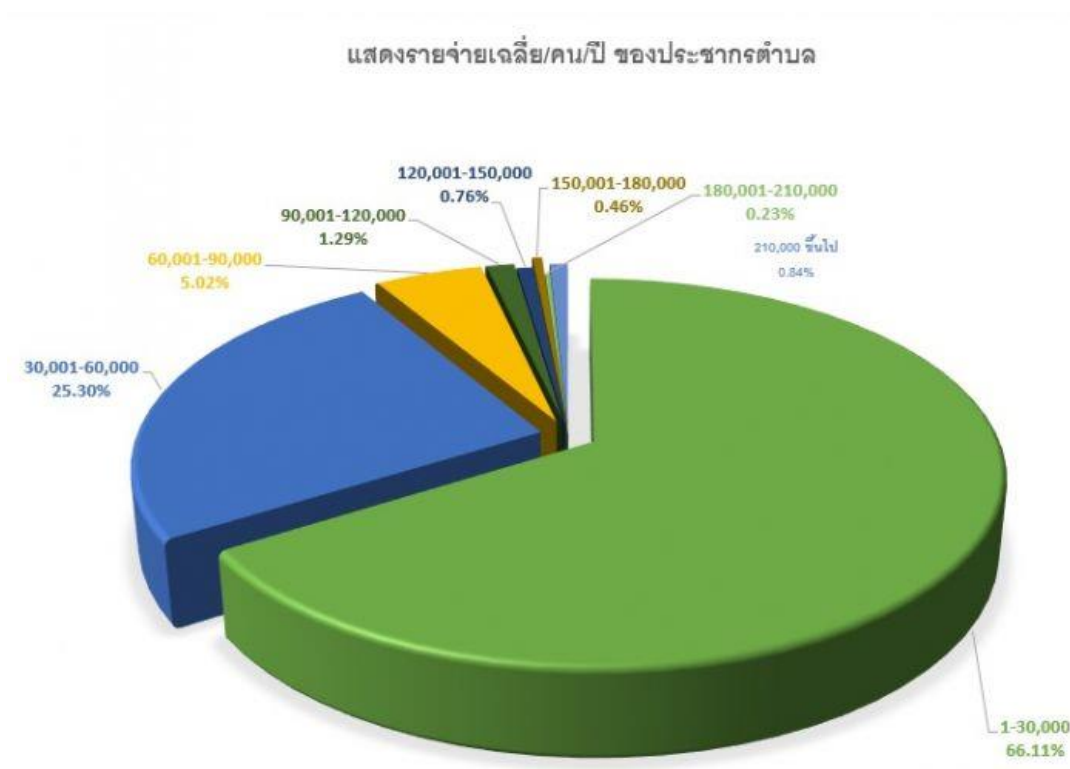
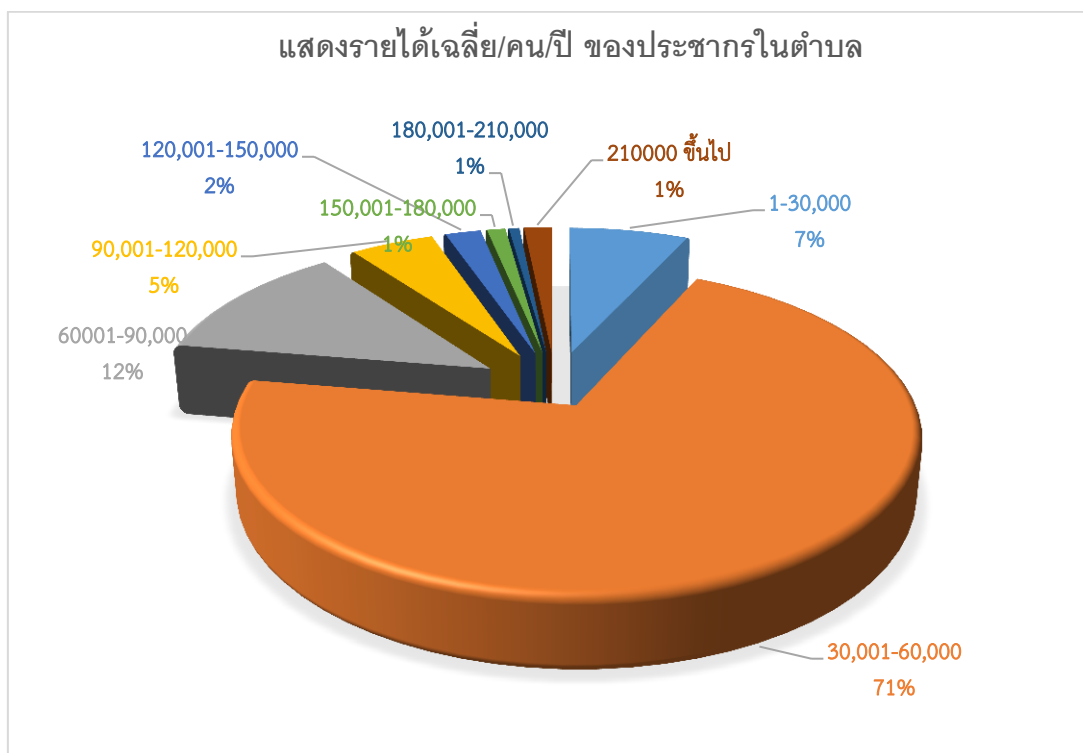
หมอหินอาสาในตำบลหนองแวงโสภพระมีจำนวน 14 ราย คือ

1. นายคำพันธ์	เถาพาน	หมอหินอาสาระดับหมู่บ้าน ม.1 บ.หนองแวงโสภพระ
2. นายสุทธิ	เวฬุวัน	หมอหินอาสาระดับหมู่บ้าน ม.2 บ.โนนกก
3. นายปิ่น	แทบตาม	หมอหินอาสาระดับหมู่บ้าน ม.3 บ.โคกล่าม
4. นายสมส่วน	กรวดนอก	หมอหินอาสาระดับหมู่บ้าน ม.4 บ.หนองแปน
5. นายฉลอง	ชัยพระอินทร์	หมอหินอาสาระดับหมู่บ้าน ม.5 บ.หนองขาม
6. นางสาวพิมพ์จันทร์	ด้วงลา	หมอหินอาสาระดับหมู่บ้าน ม.6 บ.โนนชาด
7. นายเสมา	เตโพธิ์	หมอหินอาสาระดับหมู่บ้าน ม.7 บ.ห้วยม่วง
8. นางทุมมี	นิทัศน์	หมอหินอาสาระดับหมู่บ้าน ม.8 บ.โนนเพ็ก
9. นายแสงทอง	สีด้า	หมอหินอาสาระดับหมู่บ้าน ม.9 บ.หลักด่าน
10. นายโสฬพัฒน์	สาวิชัย	หมอหินอาสาระดับหมู่บ้าน ม.10 บ.หันน้อย
11. นายประชา	กदनอก	หมอหินอาสาระดับหมู่บ้าน ม.11 บ.โคกกุ้ง
12. นายสำลี	สมสา	หมอหินอาสาระดับหมู่บ้าน ม.12 บ.หนองหญ้าป้อม
13. นายวัฒนพงษ์	แสนแก้ว	หมอหินอาสาระดับตำบล ม.13 บ.หนองแวงโคตร
14. นายทวี	เมธาธรรมรส	หมอหินอาสาระดับหมู่บ้าน ม.14 บ.ใหม่สามัคคี

7) รายได้ต่อครัวเรือน

จากข้อมูลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวงโสภพระเมื่อปี 2563 (กรมการพัฒนาชุมชน, 2563) พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี 30,001-60,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 71.00 ของจำนวนประชากรทั้งหมด รองลงมา มีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี 60,001-90,000 บาท 1-30,000 บาท และ 90,001-120,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 12.00 7.00 และ 5.00 ตามลำดับ

ส่วนรายจ่ายพบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อปี 1-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 66.11 ของจำนวนประชากรทั้งหมด รองลงมา มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อปี 30,001-60,000 บาท 60,001-90,000 บาท 90,001-120,000 บาท และ 120,001-150,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.30 5.02, 1.29 และ 0.76 ตามลำดับ (รูปที่ 2-9)

รูปที่ 2-9 รายได้รายจ่ายของครัวเรือนเฉลี่ย ตำบลหนองแขวงโสภพระ อำเภอฟล จัหวัดขอนแก่น

บทที่ 3

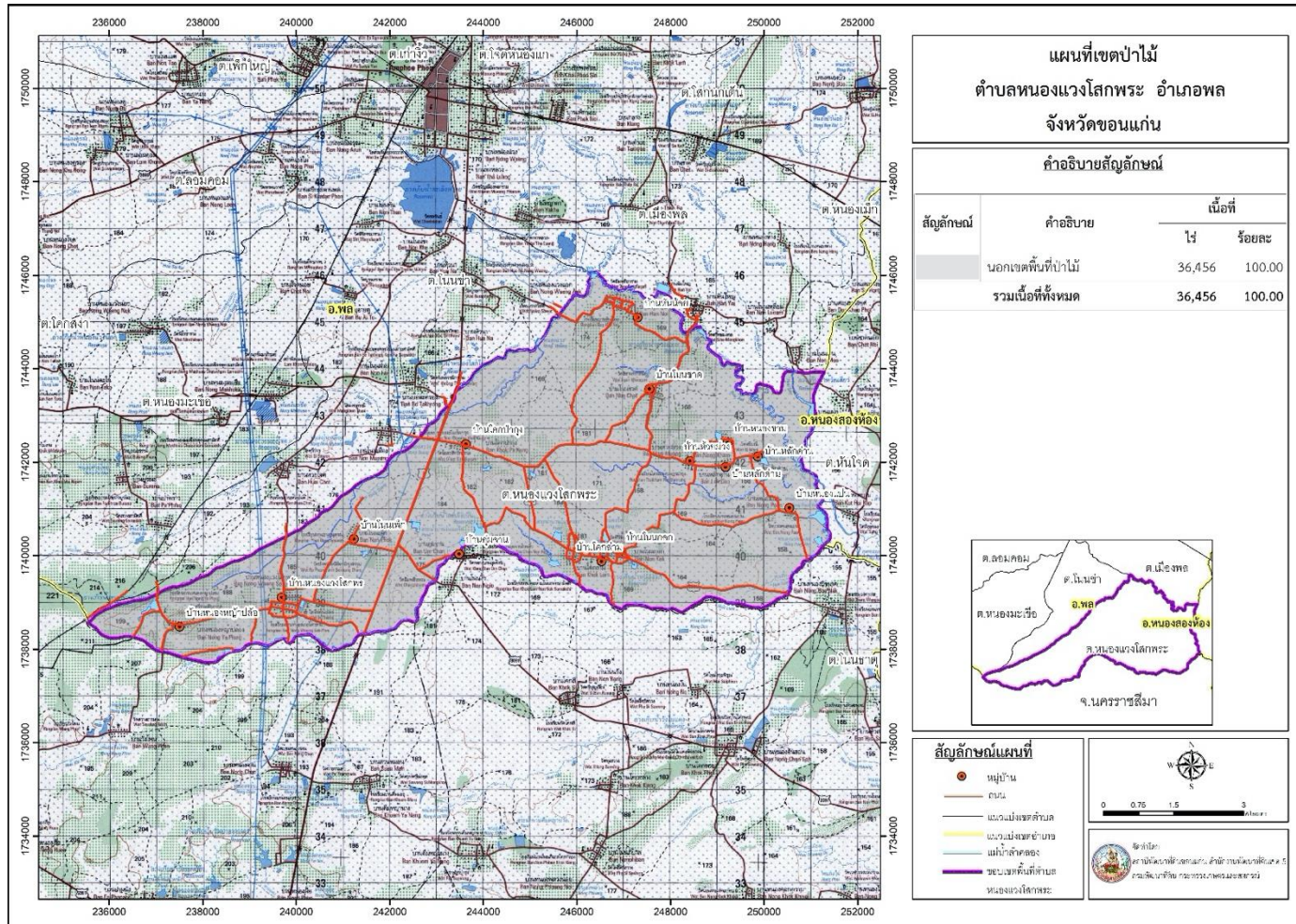
ทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญในตำบลหนองแขวงโสภพระ อำเภอฟล จ้งหวัดขอนแก่น คือ
1) ทรัพยากรป่าไม้ 2) ทรัพยากรน้ำ และ 3) ทรัพยากรดิน โดยมีรายละเอียดดังนี้

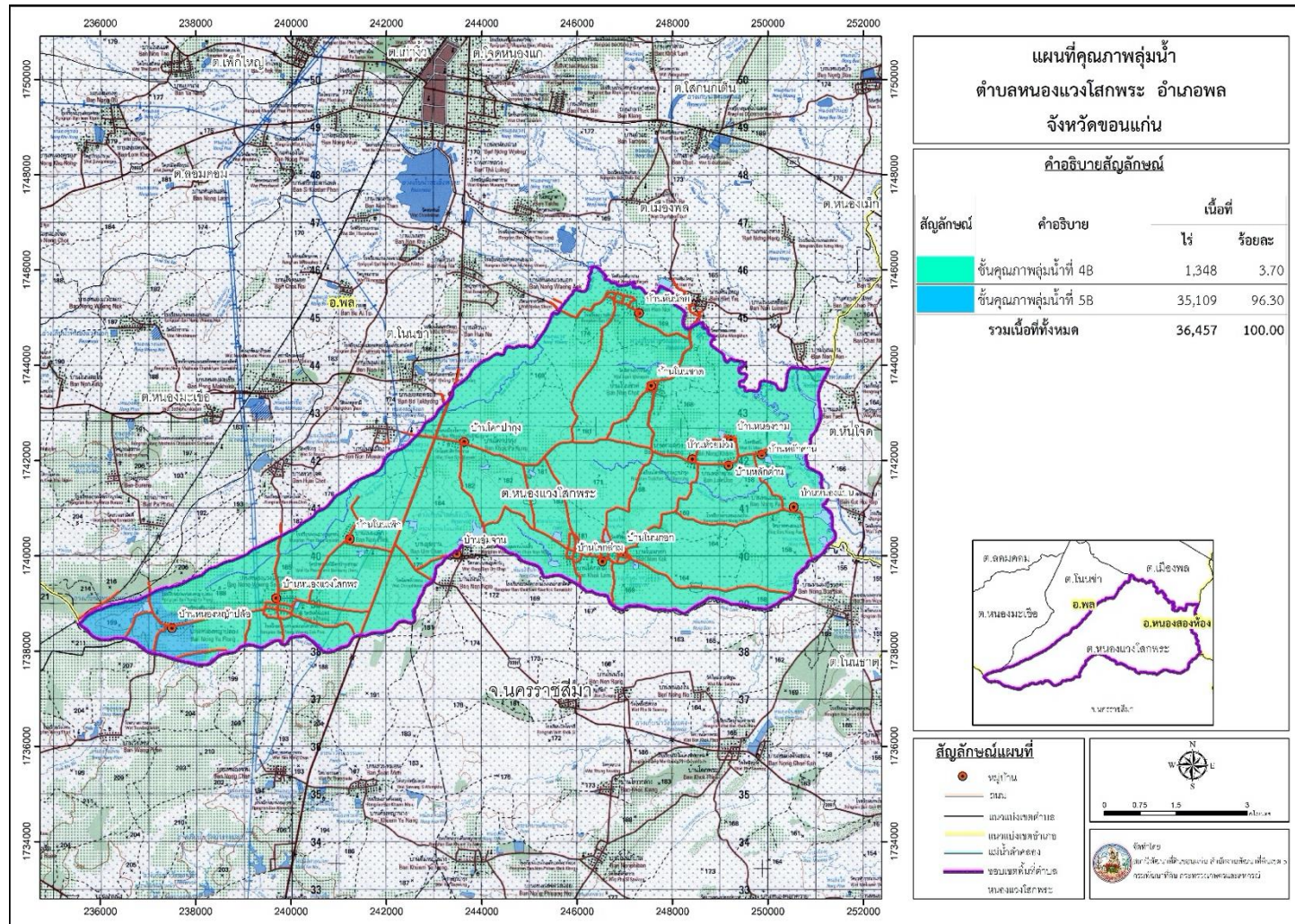
3.1 ทรัพยากรป่าไม้

- 1) พื้นที่ตำบลหนองแขวงโสภพระอยู่นอกเขตป่า ไม่มีภูเขา

ดังแสดงใน รูปที่ 3-1 ป่าไม้ตามกฎหมาย ตำบลหนองแขวงโสภพระ อำเภอฟล จ้งหวัดขอนแก่น

รูปที่ 3-1 ป่าไม้ตามกฎหมาย ตำบลหนองแวงโสภะ อำเภอล จังหวัดขอนแก่น

รูปที่ 3-2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ตำบลหนองแวงโสภพระ อำเภอลพ จังหวัดขอนแก่น

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 น้ำผิวดิน

1) แหล่งน้ำตามธรรมชาติ ได้แก่ ลำห้วยลึก, ลำห้วยกุดปลาจ้อย, ลำห้วยโจด, ลำห้วยน้อย, ลำห้วยม่วง, ลำห้วยแอก, ลำห้วยตะเคียน, ลำห้วยบ่อ, ลำห้วยไผ่ และลำห้วยหวาย คุณภาพกลุ่มน้ำ

แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

- ฝาย จำนวน 22 แห่ง
- บ่อน้ำตื้น จำนวน 18 แห่ง

2) การพัฒนาแหล่งน้ำ ได้แก่ บ่อน้ำในไร่นาจำนวน 156 บ่อ (รูปที่ 3-3)

3.2.2 น้ำใต้ดิน

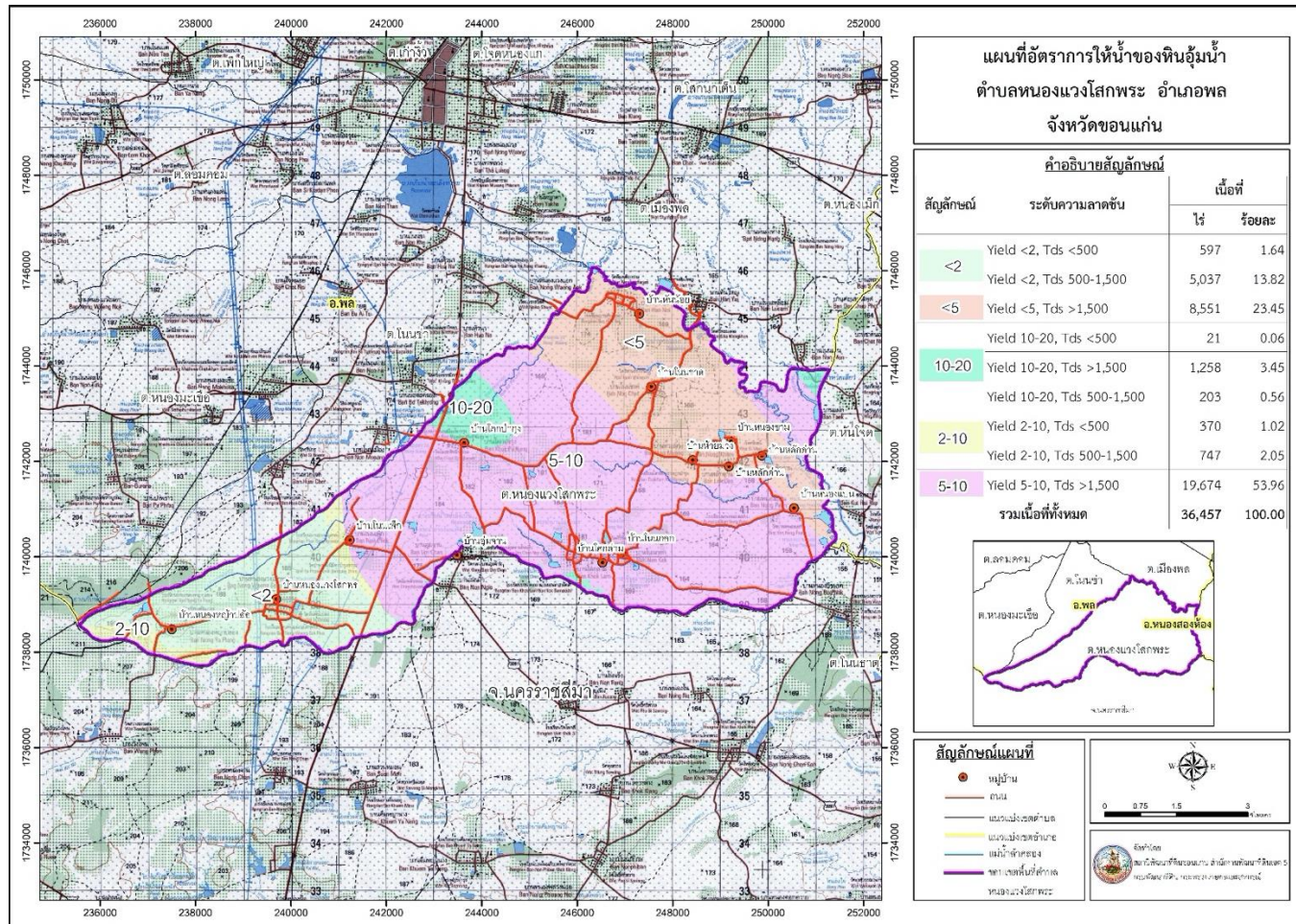
ในปัจจุบันมีบ่อน้ำบาดาลจำนวน 16 บ่อ ปริมาณน้ำบาดาลที่คาดว่าจะพัฒนาได้อยู่ในเกณฑ์น้อยกว่า 10 เมตร (ตารางที่ 3-1)

ตารางที่ 3-1 บ่อน้ำบาดาลตำบลหนองแวงโสภพระ อำเภอลพ จังหวัดขอนแก่น

ลำดับ	พิกัด		ประเภทบ่อ	สภาพน้ำ	ความลึก เจาะ	ระดับน้ำ ปกติ
	latitude	longitude			(ม.)	(ม.)
1	15.71616787	102.57598225	บ่ออุบโกละ-บริโกละ	ใช้ได้-น้ำจืด	70.50	3.00
2	15.77296482	102.63943657	บ่ออุบโกละ-บริโกละ	ใช้ได้-น้ำจืด	60.00	7.50
3	15.71008507	102.54819766	บ่ออุบโกละ-บริโกละ	ใช้ได้-น้ำจืด	54.00	6.00
4	15.71707379	102.57133634	บ่ออุบโกละ-บริโกละ	ใช้ได้-น้ำจืด	83.60	4.30
5	15.73297181	102.63532827	บ่ออุบโกละ-บริโกละ	ใช้ได้-น้ำจืด	36.00	9.00
6	15.72634845	102.63769929	บ่ออุบโกละ-บริโกละ	ใช้ได้-น้ำจืด	33.40	6.30
7	15.72206777	102.62950373	บ่ออุบโกละ-บริโกละ	ใช้ได้-น้ำจืด	42.00	4.00
8	15.72454746	102.62741373	บ่ออุบโกละ-บริโกละ	ใช้ได้-น้ำจืด	48.00	8.10
9	15.74492075	102.6609914	บ่ออุบโกละ-บริโกละ	ใช้ได้-น้ำจืด	36.00	9.00
10	15.74347111	102.65220235	บ่ออุบโกละ-บริโกละ	ใช้ได้-น้ำจืด	24.00	6.30
11	15.72553998	102.5943103	บ่ออุบโกละ-บริโกละ	ใช้ได้-น้ำจืด	72.00	6.00
12	15.72648369	102.58896424	บ่ออุบโกละ-บริโกละ	ใช้ได้-น้ำจืด	51.00	21.00
13	15.72734875	102.59367346	บ่ออุบโกละ-บริโกละ	ใช้ได้-น้ำจืด	48.00	9.00
14	15.74451275	102.66085615	บ่ออุบโกละ-บริโกละ	ใช้ได้-น้ำจืด	36.00	9.00
15	15.74325561	102.65904225	บ่ออุบโกละ-บริโกละ	ใช้ได้-น้ำจืด	21.00	9.00
16	15.74305711	102.65738413	บ่ออุบโกละ-บริโกละ	ใช้ได้-น้ำจืด	42.00	12.15

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2564)

รูปที่ 3-4 อุทกธรณีวิทยาแสดงศักยภาพน้ำบาดาลและชนิดชั้นหินให้น้ำ ตำบลหนองแวงโสภะ อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น

3.3 ทรัพยากรดิน

3.3.1 สถานภาพทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลหนองแวงโสภะ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย

1) ชุดดินบ้านไผ่ สภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อยถึงลูกคลื่นลอนลาด มีการระบายน้ำดี หน่วยแผนที่ดิน Bpi-lsB มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนร่วน ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,499 ไร่ หรือร้อยละ 6.90 ของพื้นที่ตำบล

2) ชุดดินคล้ายห้วยแถลง สภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีการระบายน้ำดี มีเนื้อที่รวมทั้งหมด 345 ไร่ หรือร้อยละ 0.96 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย 2 หน่วยแผนที่ดิน คือ

2.1) หน่วยแผนที่ดิน Ht-fl-slB ที่ดินคล้ายห้วยแถลง เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 194 ไร่ หรือร้อยละ 0.54 ของพื้นที่ตำบล

2.2) หน่วยแผนที่ดิน ชุดดินห้วยแถลง มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนร่วน ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 151 ไร่ หรือร้อยละ 0.42 ของพื้นที่ตำบล

3) ชุดดินกุลาร้องไห้ สภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีการระบายน้ำเลว หน่วยแผนที่ดิน Ki-slA ชุดดินกุลาร้องไห้ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 5,373 ไร่ หรือร้อยละ 14.84 ของพื้นที่ตำบล

4) ดินคล้ายชุดดินคง สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีการระบายน้ำดีปานกลาง คือ

- หน่วยแผนที่ดิน Kng-gm-slA/b ดินคล้ายชุดดินคง จุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนร่วน มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีคันนา มีเนื้อที่ 2,278 ไร่ หรือร้อยละ 6.29 ของพื้นที่ตำบล

5) ชุดดินคง สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีการระบายน้ำดีปานกลาง หน่วยแผนที่ดิน Kng-slB มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 13,201 ไร่ หรือร้อยละ 36.46 ของพื้นที่ตำบล

6) ชุดดินมหาสารคาม สภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีการระบายน้ำดีปานกลาง มีเนื้อที่รวมทั้งหมด 2,225 ไร่ หรือร้อยละ 6.14 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย 2 หน่วยแผนที่ดิน คือ

6.1) หน่วยแผนที่ดิน Msk-slB ชุดดินมหาสารคาม มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนร่วน มีความลาดชัน มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ชุดดินมหาสารคาม มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนร่วน มีความลาดชัน มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,076 ไร่ หรือร้อยละ 5.73 ของพื้นที่ตำบล

6.2) หน่วยแผนที่ดิน Msk-Msk-vtk-slB ดินคล้ายชุดดินมหาสารคามที่เป็นทรายหนามาก ดินบนเป็นดินทรายปนร่วน มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 149 ไร่ หรือร้อยละ 0.41 ของพื้นที่ตำบล

7) ชุดดินหนองบุญนาก สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีการระบายน้ำค่อนข้างเลว

- หน่วยแผนที่ดิน Nbn-sIA ชุดดินบุญนาก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่รวมทั้งหมด 5,732 ไร่ หรือร้อยละ 15.83 ของพื้นที่ตำบล

8) ชุดดินน้ำพอง สภาพพื้นที่ลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อยถึงลูกคลื่นลอนลาด การระบายน้ำดีถึงค่อนข้างมาก

- หน่วยแผนที่ดิน Ng-lsB มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนร่วน มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,510 ไร่ หรือร้อยละ 4.17 ของพื้นที่ตำบล

9) ชุดดินพล สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีการระบายน้ำดีปานกลางถึงเลว มีเนื้อที่รวมทั้งหมด 1,411 ไร่ หรือร้อยละ 2.27 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย 2 หน่วยแผนที่ดิน คือ

9.1) หน่วยแผนที่ดิน Pho-sIA ชุดดินพล มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 321 ไร่ หรือร้อยละ 0.89 ของพื้นที่ตำบล

9.2) หน่วยแผนที่ดิน Pho-slB ชุดดินพล มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,726 ไร่ หรือร้อยละ 7.53 ของพื้นที่ตำบล

ดังรายละเอียดในตารางที่ 3-2 ถึง 3-3 และรูปที่ 3-5 ถึง 3-6

ตารางที่ 3-2 หน่วยแผนที่ดิน ตำบลหนองแขวงโสภพระ อำเภอลพ จังหวัดขอนแก่น

หน่วยแผนที่ดิน	คำอธิบาย	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
Bpi-lsB	ชุดดินบ้านไผ่ มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนร่วน ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	2,499	6.90
Ht-fl-lsB	ดินคล้ายห้วยแกลง เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	194	0.54
Ht-lsB	ชุดดินห้วยแกลง มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนร่วน ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	151	0.42
Ki-sIA	ชุดดินกุลาร้องไห้ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์	5,373	14.84
Kng-gm-sIA/b	ดินคล้ายชุดดินคง จุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนร่วน มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีคันทนา	2,278	6.29
Kng-slB	ชุดดินคง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	13,201	36.46
Msk-lsB	ชุดดินมหาสารคาม มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนร่วน มีความลาดชัน มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	2,076	5.73
Msk-Msk-vtks-lsB	ดินคล้ายชุดดินมหาสารคามที่เป็นทรายหนามาก ดินบนเป็นดินทรายปนร่วน มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	149	0.41
Nbn-sIA	ชุดดินบุญนา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์	5,732	15.83
Ng-lsB	ชุดดินน้ำพอง มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนร่วน มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	1,510	4.17
Pho-sIA	ชุดดินพล มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์	321	0.89
Pho-slB	ชุดดินพล มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	2,726	7.53
รวมเนื้อที่ทั้งหมด		36,211	100.00

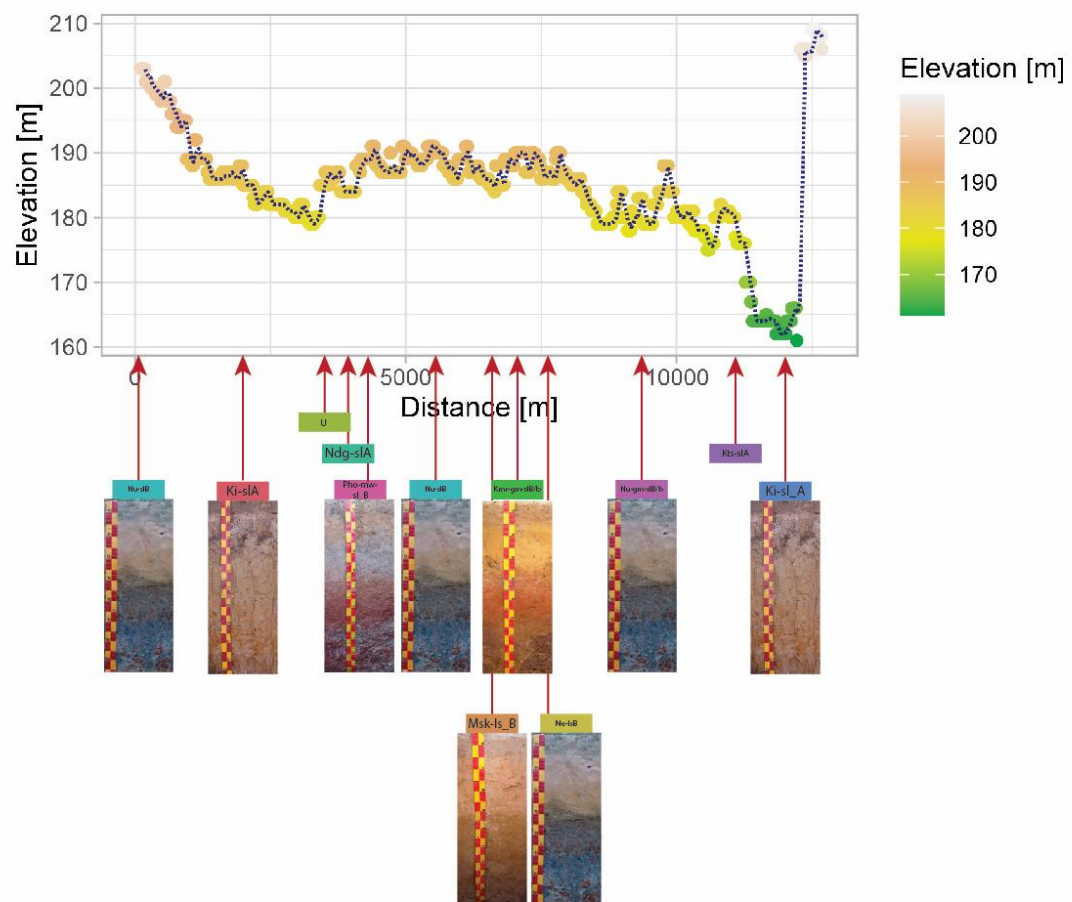
ที่มา: กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน (2564)

ตารางที่ 3-3 สมบัติดิน ตำบลหนองแขวงโสภพระ อำเภอเมืองพล จังหวัดขอนแก่น

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน	การระบายน้ำ	CEC	BS	ความลึก	อินทรีย์วัตถุ	ฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์	โพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	เนื้อที่	
	(%)		(meq/g)	(%)	(ซม.)		(P2O5)	(K2O)		ไร่	ร้อยละ
Bpi-lsB	2-5	wd	<10	35-75	>150	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	2,499	6.90
Ht-fl-slB	2-5	wd	<10	<35	>150	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	194	0.54
Ht-lsB	2-5	wd	<10	<35	>150	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	151	0.42
Ki-slA	0-2	spd	10-20	>35	>150	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	5,373	14.84
Kn-gm-slA/b	0-2	mw-sp	<10	<35	>150	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	2,278	6.29
Kn-gslB	2-5	mw	<10	<35	>150	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	13,201	36.46
Msk-lsB	2-5	mw	<10	>35	>150	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	2,076	5.73
Msk-Msk-vtk-lsB	2-5	mw	<10	>35	>150	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	149	0.41
Nbn-slA	0-2	spd	<10	<35	>150	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	5,732	15.83
Ng-lsB	2-5	wd	<10	>35	>150	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	1,510	4.17
Pho-slA	0-2	spd-mw	<10	<35	>150	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	321	0.89
Pho-slB	2-5	spd-mw	<10	<35	>150	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	2,726	7.53
รวมเนื้อที่ทั้งหมด										36,211	100.00

ที่มา: กองสำรวจดินและวิทยทรัพยากรดิน (2564)

รูปที่ 3-5 ภูมิประเทศและชุดดิน ตำบลหนองแขวงโสภพระ อำเภอลพ จังหวัดขอนแก่น

3.3.2 การชะล้างพังทลายของดิน

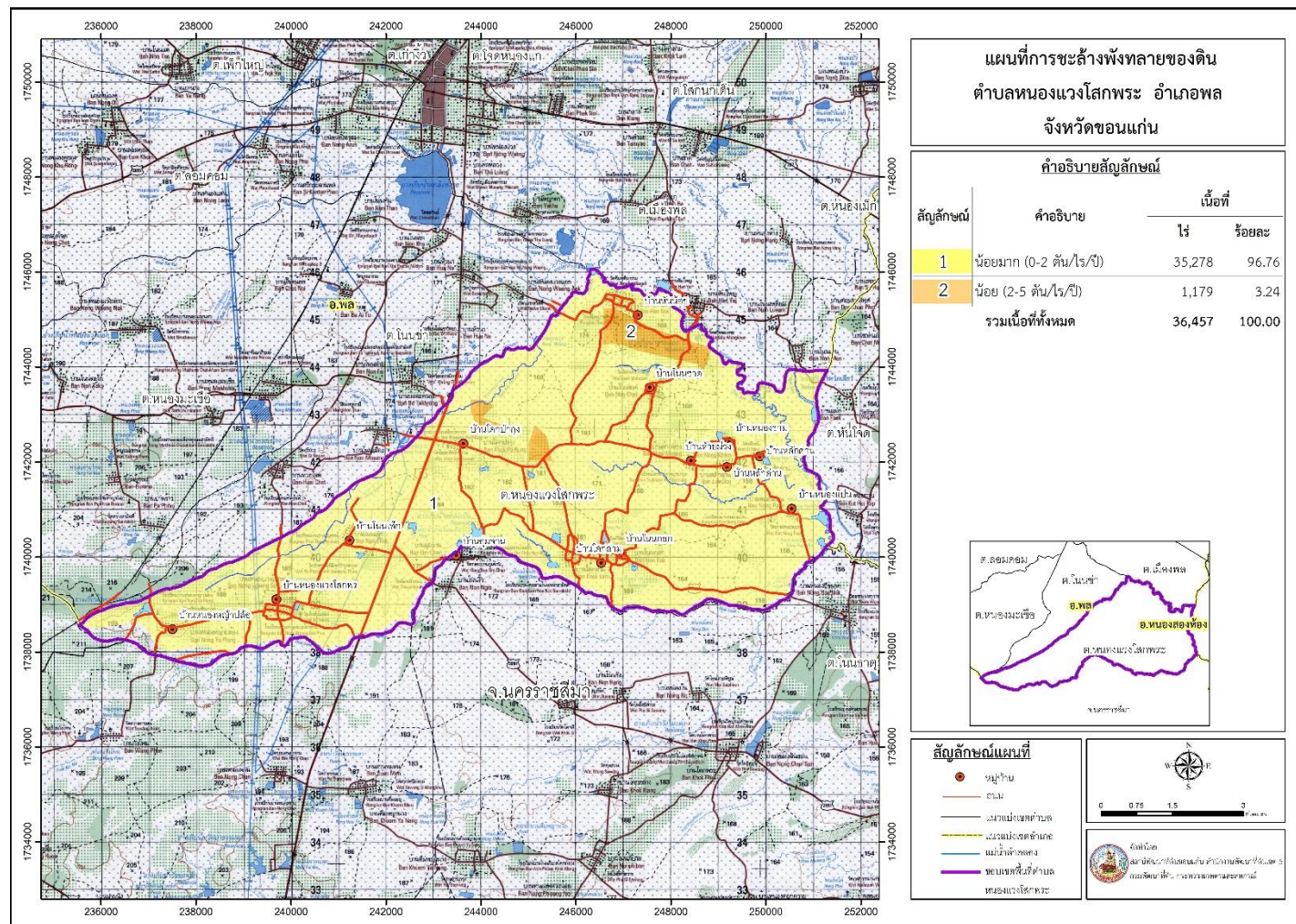
จากการประเมินการชะล้างพังทลายของดินโดยใช้สมการการสูญเสียดินสากล (Universal Soil Loss Equation; USLE) ตำบลหนองแวงโสภพระ อำเภอฟล จ้งหวัดขอนแก่น มีการชะล้างพังทลายของดินน้อยถึงน้อยมาก ดังรายละเอียดในตารางที่ 3-5 และรูปที่ 3-7

ตารางที่ 3-4 การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลหนองแวงโสภพระ อำเภอฟล จ้งหวัดขอนแก่น

การชะล้างพังทลายของดิน	การสูญเสียดิน (ตัน/ปี)	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
น้อยมาก (0-2 ตัน/ไร่/ปี)	-	35,278	96.76
น้อย (2-5 ตัน/ไร่/ปี)	13,000	1,179	13.24
รวม	13,000	36,457	100.00

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองแวงโสภพระ อำเภอลพ จังหวัดขอนแก่น

รูปที่ 3-7 การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลหนองแวงโสภพระ อำเภอลพ จังหวัดขอนแก่น

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1. หลักการ

กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยหลัก 3 ประการ คือ

- 1) พื้นที่ (Area)
- 2) หน้าที่ขององค์กร หรือภารกิจ (Function)
- 3) ความร่วมมือ (Participation)

การจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีสาระสำคัญที่จำเป็นในการจัดทำโครงการ เช่น

- 1) สภาพปัญหาของชุมชนหรือเกษตรกร
- 2) ความต้องการของชุมชน
- 3) โครงการที่จะแก้ไขปัญหาที่เป็นไปตามความต้องการของประชาชน
- 4) พื้นที่ที่จะดำเนินโครงการ

ทั้งนี้ ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องเข้าร่วมกระบวนการ คือ เกษตรกรในพื้นที่ตำบล ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน และกำนัน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ในกรณีของแผนการใช้ที่ดินตำบลนั้น การจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนจะมีสาระสำคัญของชุมชนในภาพรวม และเกษตรกรแต่ละราย เช่น

- 1) ปัญหาทรัพยากรดิน
- 2) ปัญหาการประกอบอาชีพ
- 3) ความต้องการของชุมชนหรือเกษตรกรแต่ละราย
- 4) แผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่ในปัจจุบัน

จากสาระสำคัญใน 4 ประการ ดังกล่าว แผนการใช้ที่ดินตำบลจะต้องจัดทำขึ้นโดยมี “กิจกรรมตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน หรือเกษตรกรแต่ละราย รวมทั้งตอบสนองต่อแผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ตรงตามอำนาจหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดิน และโดยความร่วมมือของส่วนราชการต่างๆ

4.2 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

จากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ณ สำนักงาน อบต.หนองแขวงโสภพระ เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2564 โดยการวิเคราะห์ผลจัดลำดับความรุนแรงของปัญหาและความสำคัญของความต้องการของพื้นที่ คิดเป็นร้อยละของจำนวนผู้เข้าร่วมของชุมชน มีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

4.2.1 ปัญหาที่พบในพื้นที่เรียงลำดับตามความรุนแรง คือ

- 1) ปัญหาเรื่องน้ำ ทั้งด้านขาดแคลนน้ำ และคุณภาพน้ำ(66.67%)
- 2) ปัญหาเรื่องดินเค็ม ความเสื่อมโทรมของดิน ขาดความอุดมสมบูรณ์(27.78%)
- 3) ปัญหาเรื่องโรคและแมลง(5.56%)

4.2.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร ตำบลหนองแขวงโสภพระ โดยการวิเคราะห์ผลจัดลำดับความต้องการของพื้นที่ คิดเป็นร้อยละของจำนวนผู้เข้าร่วมของชุมชน มีความต้องการเรียงตามลำดับดังนี้

- 1) ต้องการแหล่งน้ำเพิ่มและต้องการแหล่งน้ำเก็บกักน้ำขุดลอกคูคลอง ได้แก่ บ้านโนนเพ็กและบ้านโคกล่าม และขอให้ขุดลอกโคกน้อยและโคกสระจันทร์ (32.43%)
- 2) ต้องการสนับสนุนด้านปศุสัตว์และประมง ขอรับการสนับสนุนด้านประมง ปศุสัตว์พันธุ์ปลาและพันธุ์สัตว์ พันธุ์ไม้ บ้าน โคกล่าม (27.03%)
- 3) ต้องการให้แก้ไขปัญหาเรื่องดินเค็ม การแก้ไขปัญหาคือความอุดมสมบูรณ์ของดิน ภัยแล้ง น้ำเค็ม ในพื้นที่บ้านโคกสูง (13.51%)
- 3) ต้องการใช้ประโยชน์ในพื้นที่นาข้าวหลังเก็บเกี่ยว (10.81%)
- 4) ต้องการลดสารเคมีการเกษตร+เกษตรอินทรีย์ ต้องการอบรมความรู้ในการพัฒนาอาชีพ และต้องการทุน (8.11%)
- 5) ต้องการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงพัฒนาพื้นที่ โชนนึ่งต้องการให้ปล่อยพันธุ์ปลาในพื้นที่สาธารณะ ต้องการแก้ไขปัญหาระบาดของโรคแมลง ต้องการแหล่งจำหน่ายสินค้า(5.41%)
- 6) บ้านโนนชาติ ต้องการศูนย์เรียนรู้ต้นแบบ (2.70%)

1) กรณีการแก้ไขปัญหาคือความเสื่อมโทรมของดินนั้น การชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่มีรายละเอียดดังนี้

น้อย	เนื้อที่ 35,278ไร่ (96.76%)
ปานกลาง	เนื้อที่ 1,179 ไร่ (3.24%)

เพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดินดังกล่าว มีความจำเป็นต้องจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

ในส่วนของความอุดมสมบูรณ์ของดินนั้น จากการวิเคราะห์ดินในพื้นที่ตำบลหนองแขวงโสภพระ พบว่า

ปฏิกิริยาของดินส่วนใหญ่มีสภาพเป็นกรด และควรปรับปรุงสภาพให้เป็นกลาง

ธาตุอาหารที่สำคัญ คือ ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียม ค่อนข้างต่ำ จำเป็นต้องมีการปรับปรุง

2) กรณีการแก้ไขปัญหาคือการขาดแคลนน้ำ

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะแก้ไขปัญหาคือการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรที่ได้ดำเนินการในพื้นที่ตำบลหนองแขวงโสภพระ คือ บ่อน้ำในไร่นา ขนาด 1,260 ลูกบาศก์เมตร

อนึ่ง บ่อน้ำในไร่นา มีได้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อนำมาทำนา แต่จะเป็นการเสริมในช่วงที่ขาดแคลนเท่านั้น จากการตรวจสอบบ่อน้ำในไร่นาที่มีอยู่ในปัจจุบัน มีจำนวน 156 บ่อ (ตารางที่ 4-1 และรูปที่ 4-1) กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะลงในการใช้ที่ดิน ซึ่งจะมีทั้งที่นาข้าวและที่ปลูกพืชไร่ อาจจะเป็นบ่อน้ำในไร่นาเพิ่มเติม หรือขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่

จากการร้องขอของเกษตรกรให้นำน้ำใต้ดินมาใช้ นั้น กรมพัฒนาที่ดินจะประสานกับส่วนราชการที่รับผิดชอบโดยตรง คือ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

การที่พื้นที่การเกษตรขาดความชื้นในดินเร็วกว่าปกติหลังฝนทิ้งช่วงนั้น สาเหตุที่สำคัญประการหนึ่ง คือดินค่อนข้างเป็นทรายจึงทำให้การระบายน้ำดีและดินขาดอินทรีย์วัตถุในดินที่จะช่วยอุ้มน้ำไว้เพื่อการเติบโตของพืช

อย่างไรก็ตาม กรณีปัญหาการขาดแคลนนํ้านั้นได้มีข้อเสนอจากชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีการดำเนินการ ดังนี้

- 2.1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
 - 2.1.1) โครงการขุดลอกคูคลองบ้านโนนเพ็ก
 - 2.1.2) โครงการขุดลอกคูคลองบ้านโคกล่าม
 - 2.1.3) โครงการขุดลอกโคกน้อย
 - 2.1.4) โครงการขุดลอกโคกสระจันทร์

ตารางที่ 4-1 แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ตำบลหนองแวงโสภพระ อำเภอมืองพล จังหวัดขอนแก่น

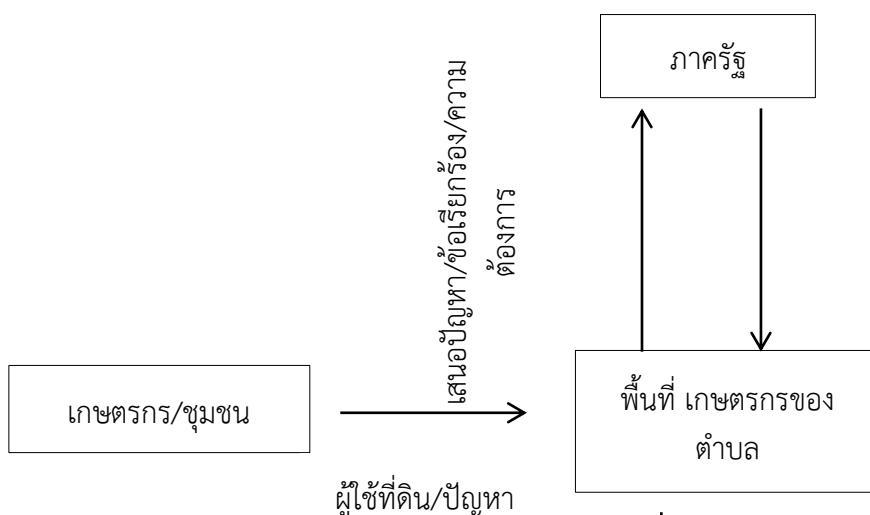
ปี พ.ศ.	จำนวน (บ่อ)
2558	30
2559	13
2560	66
2561	11
2562	36

3) กรณีความต้องการสนับสนุนด้านปศุสัตว์และประมง ควรจะเป็นภาระหน้าที่ของกรมปศุสัตว์ และกรมประมง

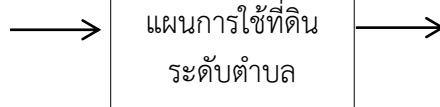
ผลจากการจัดทำกรมีส่วนร่วมนของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยการวิเคราะห์จากกรอบความคิด DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

ความสัมพันธ์

กิจกรรม

- ตอบสนองความต้องการของชุมชน/เกษตรกร
- ตอบสนองแผนงาน อบต.
- อำนาจหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดิน
- ความร่วมมือของส่วนราชการต่างๆในระดับกรม/กระทรวง

การตอบสนอง

- แก้ปัญหาทรัพยากร
- แก้ปัญหาการประกอบอาชีพความต้องการของชุมชน
- แผนการพัฒนา อบต.

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) ; เสนอการนำเสนอปัญหาใน PRA

- 1.1 ดินขาดความอุดมสมบูรณ์/ดินเสื่อมโทรม
- 1.2 ขาดแคลนน้ำ
- 1.3 ราคาผลผลิตตกต่ำ
- 1.4 ราคาปัจจัยการผลิตสูง
- 1.5 การปนเปื้อนของสารเคมีทางการเกษตร

2) แรงกดดัน (Pressure) ; เสมือนความต้องการ/ข้อเรียกร้องใน PRA

- 2.1 ปรับปรุงบำรุงดิน
- 2.2 จัดหาแหล่งน้ำ
- 2.3 รักษาเสถียรภาพของราคาผลผลิต/ปัจจัย
- 2.4 ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร

3) สภาวะ (State) ; เสมือนสภาวะที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

- 3.1 ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดินทางกายภาพ/เคมี/ชีวภาพ
- 3.2 ขาดแคลนน้ำในฤดูกาลเพาะปลูก
- 3.3 ราคาผลผลิตและปัจจัยการผลิตมีความอ่อนไหวกับกลไกทางการตลาด
- 3.4 มีการปนเปื้อนของสารเคมีทางการเกษตรในผลผลิต ดิน น้ำ

4) ผลกระทบ (Impact)

- 4.1 เกิดการตื่นเงินของห้วย ลำคลอง และแหล่งน้ำ
- 4.2 ผลผลิตพืชเศรษฐกิจต่ำ
- 4.3 ต้นทุนการผลิตสูง
- 4.4 รายได้จากภาคเกษตรต่ำ
- 4.5 ภาวะหนี้สินภาคครัวเรือนเกษตรสูงขึ้น
- 4.6 เกิดปัญหาด้านสุขภาพของเกษตรกรและชุมชน

5) การตอบสนอง (Response)

อดีต-ปัจจุบัน
ปัญหาเรื่องดิน
และขาดน้ำ

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน+แผนของ อบต.
ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ดิน-น้ำ และแหล่งกักเก็บน้ำ

- การปรับปรุงบำรุงดิน
- การแก้ปัญหาคาเซาะล้าง
- การขุดบ่อจืด
- ขุดลอกต่างๆ
- สร้างแหล่งน้ำ เพื่อการเกษตร/อุปโภค/บริโภค
- Zonning

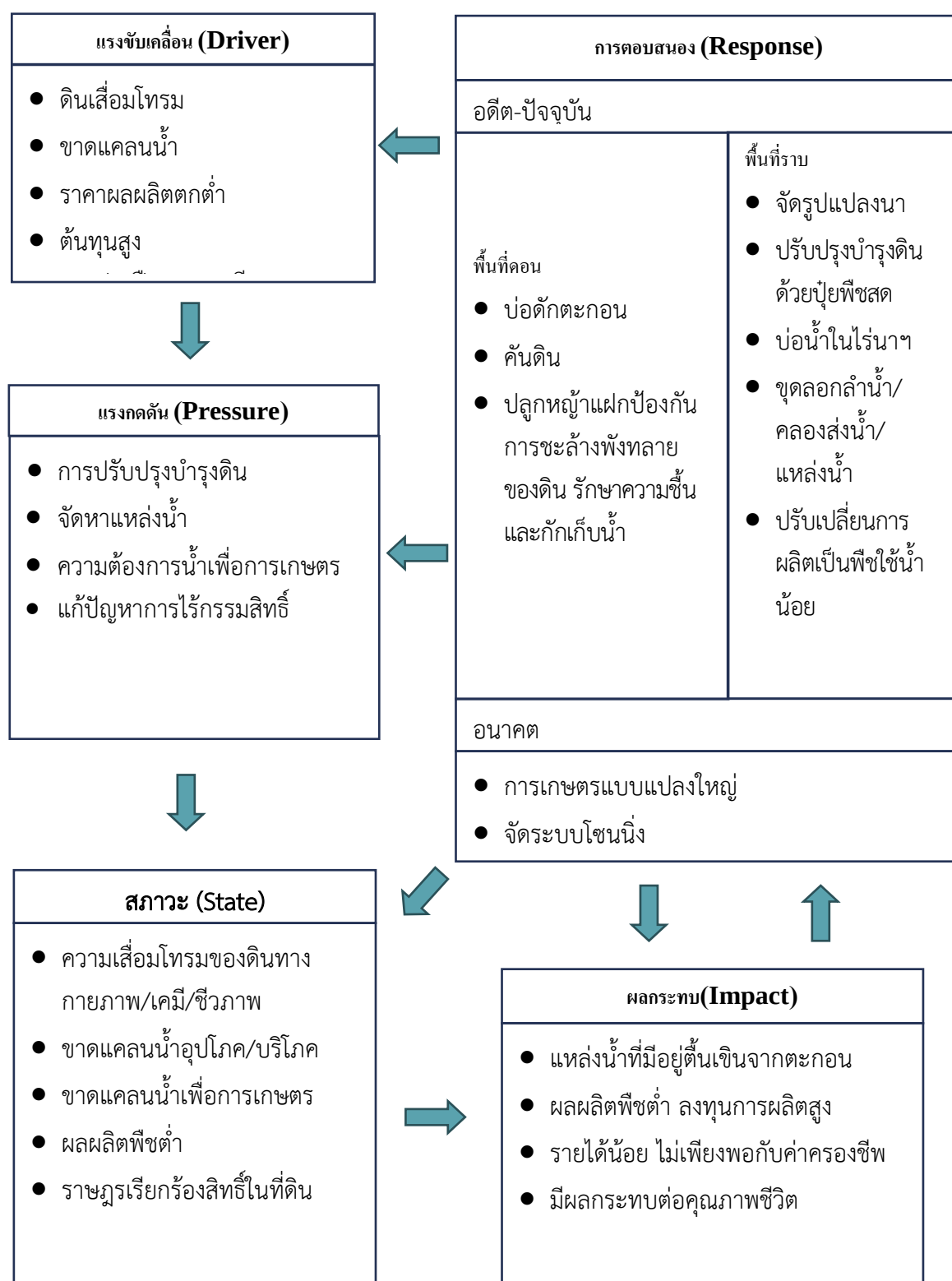
ปัญหาเรื่อง
ราคาผลผลิต
ราคาปัจจัย
สารเคมีปนเปื้อน

- ส่งเสริมการทำการเกษตรแบบผสมผสาน/ทฤษฎีใหม่

- ส่งเสริมการทำการเกษตรด้วยสารอินทรีย์ชีวภาพ

- อนาคต
- ส่งเสริมการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่
 - Zonning
 - แก้ปัญหาดินเค็มอย่างเป็นระบบ

รูปที่ 4-2 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลหนองแขวงโสภพระ อำเภอมืองพล จังหวัดขอนแก่น

4.3 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลหนองแวงโสภพระ อำเภอมืองพล จังหวัดขอนแก่น มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

4.3.1 พื้นที่ลุ่ม

- 1) ข้าวนาปี เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปีในช่วงฤดูฝน โดยปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน และจะเก็บเกี่ยวช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงธันวาคม พันธุ์ข้าวที่ปลูก ได้แก่ ข้าวเจ้าพันธุ์หอมมะลิ 105 และข้าวเหนียวพันธุ์ กข6
- 2) ข้าวนาปี-ข้าวนาปรัง เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปีในช่วงฤดูฝนระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงธันวาคม และจะปลูกข้าวนาปรังในช่วงฤดูแล้ง โดยสูบน้ำจากคลองส่งน้ำระหว่างเดือนมกราคมถึงพฤษภาคม แต่จะมีปัญหาการขาดแคลนน้ำ
- 3) ข้าวนาปี-พืชผัก เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปีระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงธันวาคม และจะปลูกพืชผักหลังการเก็บเกี่ยวข้าว ได้แก่ สลัด หอม กระเทียม ผักบุ้ง ผักสวนครัว ระหว่างเดือนธันวาคมถึงพฤษภาคม

4.3.2 พื้นที่ดอน

- 1) อ้อย เกษตรกรจะปลูกอ้อยหลังช่วงต้นฤดูฝนระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน ซึ่งจะมีอายุจากวันปลูกถึงเก็บเกี่ยวประมาณ 10-14 เดือน
 - 2) มันสำปะหลัง เกษตรกรจะปลูกมันสำปะหลังช่วงต้นฤดูฝนระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน ซึ่งจะมีอายุจากวันปลูกถึงเก็บเกี่ยวประมาณ 10-14 เดือน
 - 3) ไม้ผล ที่นิยมปลูก ได้แก่ มะม่วง
- (รูปที่ 4-3)

ชนิดพืช	เดือน	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
		บริเวณพื้นที่ราบลุ่ม											
1.ข้าว-ปอเทือง													ข้าวนาปี
2. ข้าว-พืชผัก													พืชผัก
													ข้าวนาปี
		บริเวณพื้นที่ดอน											
3.ข้าว-ปอเทือง													ข้าวนาปี
4. มันสำปะหลัง													มันสำปะหลัง
5.อ้อย													อ้อย
6. ไม้ผล													มะม่วง

รูปที่ 4-3 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลหนองแขวงโสภพระ อำเภอมืองพล จังหวัดขอนแก่น

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 ทรัพยากรดิน

จากการสำรวจทรัพยากรดินตำบลหนองแวงโสภพระ อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น โดยกองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน พบว่า มีดิน 12 ชุดดิน โดยมีการประเมินคุณภาพที่ดินดังรายละเอียดในตารางที่ 5-1

5.2 ประเภทการใช้ที่ดิน

ประเภทการใช้ที่ดิน ประกอบด้วย พืชเศรษฐกิจหลัก ที่ปลูกอยู่ในปัจจุบันของตำบลหนองแวงโสภพระ มี 3 ชนิด ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย

5.3 การประเมินคุณภาพที่ดิน

จากการใช้คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน สำหรับการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลและระดับจังหวัด (คันสนีย์ อรัญวาส์ และคำณ ไทรฟัก, 2562) ประเมินคุณภาพที่ดิน ได้จำแนกชั้นความเหมาะสมทางกายภาพและข้อจำกัดของประเภทการใช้ที่ดิน ดังนี้

ข้าว

ชั้นที่มีความเหมาะสมมาก (S1)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีความเหมาะสมมากเหมาะแก่การปลูกข้าวมากคือชุดดิน Tsr-sicLA

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ การระบายน้ำ (o) ข้อจำกัดด้านปริมาณน้ำความชื้นในดิน (m) ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร (s) และ ปริมาณธาตุอาหาร (n) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Kts-sLA และ Nbn-sLA

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือการระบายน้ำ (o) ข้อจำกัดด้านปริมาณน้ำความชื้นในดิน (m) ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร (s) และ ปริมาณธาตุอาหาร (n) และความเป็นพิษจากเกลือความเค็มของดิน (x) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Nu-sLB/b, Ki-sl_A

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ เนื้อดิน (s) ปริมาณอินทรีย์วัตถุ (m) ปริมาณน้ำฝน(r) และสภาวะการเขตกรรม มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (g) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Bpi-lsB, Ht-fl-sLB, Ht-lsB, Ki-sLA, Kng-gm-sLA/b, Kng-sLB, Msk-lsB, Msk-Msk-vtk-sLB, Nbn-sLA, Ng-lsB, Pho-sLA, Pho-sLB

มันสำปะหลัง

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้านความอิ่มตัวด้วยต่าง (b) ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรีย์วัตถุ (m) ปริมาณฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ (p) และปริมาณโพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์ (k) ปริมาณน้ำฝน (r) และสภาวะการเกษตรกรรม มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (g) ได้แก่ หน่วยงานที่ดิน Kmr-gm-slB/b, Nu-slB, Nu-slB

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ด้านปริมาณอินทรีย์วัตถุ (m) ปริมาณน้ำฝน (r) เนื้อดิน (s) และสภาวะการเกษตรกรรม มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (g) ได้แก่ หน่วยงานที่ดิน Nu-slB/b, Pho-mw-sl_B, Ki-sl_A, Ki-slA, Kng-sl_B/c_sub, Kts-slA, Msk-sl_B, Msk-slB, Nbn-slA, Msk-slB, Ndg-slA, Ndg-slA, Nu-gm-slB/b

อ้อย

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือเนื้อดิน (s) มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรีย์วัตถุ (m) ปริมาณน้ำฝน (r) เนื้อดิน (s) และมีความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช ได้แก่ หน่วยงานที่ดิน Kmr-slB, Nu-slB/b, Pho-mw-sl_B, Kmr-gm-slB/b, Kng-sl_B/c_sub, Nu-gm-slB/b, Nu-slB, Nu-slB, Pho-slB, Ptk-sl_B

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้านเนื้อดิน (s) และสภาวะการเกษตรกรรม มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (g) ได้แก่ หน่วยงานที่ดิน Ki-sl_A, Ki-slA, Kts-slA, Nbn-slA

มะม่วง

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือเนื้อดิน (s) มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรีย์วัตถุ (m) ปริมาณน้ำฝน (r) เนื้อดิน (s) การระบายน้ำ (o) และมีความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช ได้แก่ หน่วยงานที่ดิน Kmr-slB, Nu-slB/b, Pho-mw-sl_B, Kmr-gm-slB/b, Kng-sl_B/c_sub, Nu-gm-slB/b, Nu-slB, Nu-slB, Pho-slB, Ptk-sl_B

ตารางที่ 5-1 ความเหมาะสมทางกายภาพของหน่วยแผนที่ดิน ตำบลหนองแขวงโสภพระ อำเภอลพ จังหวัดขอนแก่น

หน่วยแผนที่ดิน	ข้าว	ยางพารา	อ้อย	มันสำปะหลัง	มะม่วง	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์
Kmr-lsB	N	S3sm	S3sm	S2nroszmw	S3s	S2nrsm
Nu-slB/b	S3so	S3osm	S3nsm	N	S3nos	N
Pho-mw-sl_B	N	S3osm	S3nsm	N	S3nos	N
Ki-sl_A	S3x	N	N	N	N	S3o
Ki-slA	S3x	N	N	N	N	S3o
Kmr-gm-slB/b	S3so	S3sm	S3sm	S2nroszmw	S3s	S2nrsm
Kng-sl_B/c_sub	N	S3osm	S3sm	N	S3os	N
Kts-slA	S2mnos	N	N	N	N	S3o
Msk-ls_B	N	S3osm	S3nsm	N	S3nos	N
Msk-lsB	N	S3osm	S3nsm	N	S3nos	N
Nbn-slA	S2mnos	N	N	N	N	S3o
Nu-gm-slB/b	S3so	S3osm	S3nsm	N	S3nos	N
Nu-lsB	N	S3sm	S3nsm	S2nroszmw	S3ns	S2nrsm
Nu-slB	N	S3sm	S3nsm	S2nroszmw	S3ns	S2nrsm
Pho-lsB	N	S3osm	S3nsm	N	S3nos	N

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองแขวงโสภพระ อำเภอลพ จังหวัดขอนแก่น

Ptk-sl_B	N	S3osm	S3nsm	N	S3nos	N
Sda-slA	S3mns	N	N	N	N	S3o
Tsr-sicLA	S1	N	N	N	N	S3o

หมายเหตุ: 1) สมบัติดินจากตารางที่ 3-4

- 2) ข้อจำกัดในการประเมินคุณภาพที่ดิน:
r = ปริมาณน้ำฝน	s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร	o = การระบายน้ำ
b = ความอิ่มตัวด้วยต่าง	c = ความจุในการแลกเปลี่ยนประจุบวก	m = ปริมาณน้ำ ความชื้นในดิน
d = ความลึกของดิน	n = ปริมาณธาตุอาหาร	p = ปริมาณฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์
g = ความลาดชัน	x = ปริมาณเกลือ	k = ปริมาณโพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์

บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน

6.1 ปรัชญาในการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบล

ในการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลฉบับนี้ได้ใช้ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”¹ เป็นหลัก โดยมีรายละเอียดดังนี้

“เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัย ความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผน และดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบเพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี”

6.2 นโยบายแห่งรัฐในการกำหนดแผนการใช้ที่ดินตำบลหนองแวงโสภพระ อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 6-1 นโยบายแห่งรัฐที่เกี่ยวข้องกับแผนการใช้ที่ดิน ตำบลหนองแวงโสภพระ อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น

ลำดับที่	กฎหมาย/ยุทธศาสตร์/ แผนการปฏิบัติ/แผนแม่บท	รายละเอียด
1	รัฐธรรมนูญแห่งอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ²	มาตรา 72 (1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศไทยเหมาะสมกับสภาพของพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน
2	ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ³	ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

¹ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550: 6-7) ได้หมายความว่า “ประมวลและกลั่นกรองจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระราชทานในวโรกาสต่างๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปใช้และเผยแพร่ได้ เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2542 เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนโดยทั่วไป

²ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอน 40 ก หน้า 18 ลงวันที่ 6 เมษายน 2560

³ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 135 ตอน 82 ก หน้า 8 วันที่ 13 ตุลาคม 2561

ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

ลำดับที่	กฎหมาย/ยุทธศาสตร์/ แผนการปฏิบัติ/แผนแม่บท	รายละเอียด
3	คำแถลงนโยบายของ คณะรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันที่ 25 กรกฎาคม 2562	<u>นโยบายหลัก</u> 5. การพัฒนาเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันของไทย 5.3 พัฒนาภาคเกษตร 5.3.2 ลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตที่เหมาะสมและ ไม่ก่อให้เกิดภาระทางการเงินการคลังของภาครัฐ 5.3.4 ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร 5.3.5 ดูแลเกษตรกรผู้มีรายได้น้อยให้สามารถเข้าถึงและใช้ ประโยชน์ที่ดินทำกิน แหล่งเงินทุน โครงสร้างพื้นฐาน และปัจจัยการ ผลิตต่างๆ 10. การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและการรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างการ เติบโตอย่างยั่งยืน 10.2 ปรับปรุงระบบที่ดินทำกินและลดความเหลื่อมล้ำด้านการถือ ครองที่ดิน 10.3 ส่งเสริมการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ แหล่งน้ำชุมชน และ ทะเล <u>นโยบายเร่งด่วน</u> 4. การให้ความช่วยเหลือเกษตรกรและพัฒนานวัตกรรม
4	แผนการปฏิรูปประเทศด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ⁴	ประเด็นย่อยที่ 2.1 จัดทำแผนการใช้ที่ดินของชาติทั้งระบบให้สอดคล้อง และเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ของประเทศประเด็นย่อยที่ 2.2 ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อม
5	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)	ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่าง ยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาอย่าง ยั่งยืน
6	นโยบายและแผนการบริหาร จัดการที่ดินและทรัพยากรดิน ของประเทศ (พ.ศ. 2560- 2579)	ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการใช้ที่ดินและทรัพยากรดินเพื่อให้เกิดประโยชน์ สูงสุด ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน
7	แผนพัฒนาภาคเหนือ พ.ศ. 2560-2565	ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับเป็นฐานการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์และ เกษตรปลอดภัยเชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปที่สร้างมูลค่าเพิ่ม สูง ยุทธศาสตร์ที่ 5 อนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำให้คงความสมบูรณ์ จัดระบบ การบริหารจัดการน้ำอย่างเหมาะสมและเชื่อมโยงพื้นที่เกษตรให้ทั่วถึง

⁴ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 135 ตอน 24 ก หน้า 98. 102-103 ลงวันที่ 6 เมษายน 2561 (เล่มที่ 4)

ป้องกันและแก้ไขปัญหาลพิษหมอกควันอย่างยั่งยืน

ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

ลำดับที่	กฎหมาย/ยุทธศาสตร์/ แผนการปฏิบัติ/แผนแม่บท	รายละเอียด
8	การพัฒนากลุ่มจังหวัด ภาคเหนือตอนบน 2 (พ.ศ. 2561-2565)	ประเด็นการพัฒนาที่ 2 การสร้างความเข้มแข็งและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพ ประเด็นการพัฒนาที่ 4 ดำรงทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและพลังงานโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนสู่การเป็นกลุ่มจังหวัดสีเขียว
9	ยุทธศาสตร์จังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2562	ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมการเกษตรปลอดภัย และการค้า การลงทุน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
10	ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ จังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2562	ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาการผลิตให้ได้มาตรฐาน เพิ่มมูลค่าผลผลิต และส่งเสริมการตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัย ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาเกษตร และสถาบันเกษตรกร ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน บริหารจัดการทรัพยากรทางการเกษตร
11	ยุทธศาสตร์องค์การบริหารส่วน จังหวัดขอนแก่น (พ.ศ.2561- 2564)	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาระบบเศรษฐกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
12	ยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาล ตำบลหนองแวงโสภพระ อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น	ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านเศรษฐกิจ ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

6.3 การกำหนดเขตการใช้ที่ดิน

การวางแผนการใช้ที่ดินเป็นกระบวนการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อใช้ตัดสินใจในการกำหนดรูปแบบหรือกิจกรรมการใช้ที่ดินที่เหมาะสมไว้ล่วงหน้า โดยมีพื้นฐานจากศักยภาพการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรดินตามธรรมชาติ สภาพเศรษฐกิจและสังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีการใช้ที่ดิน อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุด การวางแผนการใช้ที่ดินมิได้สิ้นสุดลงในขั้นตอนการตัดสินใจ ว่าที่ดินจะทำอะไรดีที่สุด แต่จะต้องรวมถึงการจัดทำมาตรการทุกด้านในการใช้ที่ดินเพื่อให้บรรลุถึงความต้องการใช้ที่ดินนั้น จำเป็นต้องระบุถึงมาตรการ กิจกรรม โครงการ แผนงาน และนโยบายที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งจะช่วยให้บรรลุถึงความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล เป็นการวิเคราะห์และประเมินข้อมูลด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ เพื่อกำหนดการใช้พื้นที่อย่างเป็นระบบ เป็นการตัดสินใจในการใช้พื้นที่ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ และตรงตามความต้องการของชุมชน โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการที่จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินการเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ โดยมีความมุ่งหมายให้การใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นนั้น ตอบสนองความต้องการของชุมชนมากที่สุด การกำหนดเขตการใช้ที่ดินตำบลหนองแวงโสภะใช้ยุทธศาสตร์จังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2562 เป็นแนวทาง ซึ่งยุทธศาสตร์จังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2562 ได้เชื่อมโยง กับนโยบายรัฐบาล แผนบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 แผนปฏิรูปประเทศ รวมทั้งแผนพัฒนา รายสาขาต่างๆ หรือแผนเฉพาะด้าน เช่น แผนพัฒนาการเกษตร แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

6.4 เขตการใช้ที่ดิน

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองแวงโสภพระ อำเภอฟล จ้งหวัดขอนแก่น ได้กำหนดออกเป็น 5 เขต ได้แก่ เขตพื้นที่ป่าไม้ เขตพื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง พื้นที่แหล่งน้ำ และพื้นที่อื่นๆ รายละเอียดดังตารางที่ 6-2 และรูปที่ 6-1

ตารางที่ 6-2 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองแวงโสภพระ อำเภอฟล จ้งหวัดขอนแก่น

เขตการใช้ที่ดิน		เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
1. เขตพื้นที่เกษตรกรรม		32,017	88.01
	เขตทำนา	26,434	72.66
1.1.1	เขตทำนาลุ่ม	11,532	31.70
1.1.2	เขตทำนาดอน	14,902	40.96
	เขตเกษตรผสมผสาน	517	1.42
1.2.1	เขตปลูกพืชผสมผสาน	390	1.07
	เขตเกษตรหมุนเวียน	127	0.35
1.2.2.1	เขตปลูกข้าวสลับพืชไร่	127	0.35
	เขตปลูกพืชไร่	2,679	7.36
1.3.1	เขตปลูกอ้อยโรงงาน	1,277	3.51
1.3.2	เขตปลูกมันสำปะหลัง	1,401	3.85
	เขตปลูกไม้เศรษฐกิจยืนต้น	1,423	3.91
1.4.1	เขตปลูกไม้ยืนต้นผสม	70	0.19
1.4.2	เขตปลูกยูคาลิปตัส	1,302	3.58
1.4.3	เขตไม้เศรษฐกิจทางเลือก	52	0.14
	เขตยางพารา	39	0.11
1.5.1	เขตปลูกยางพารา	39	0.11
	เขตปลูกไม้ผล	250	0.69
1.6.1	เขตปลูกไม้ผลผสม	8	0.02

เขตการใช้ที่ดิน		เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
1.6.2	เขตปลูกกล้วย	24	0.07
1.6.3	เขตปลูกมะม่วง	217	0.60
1.6.4	เขตปลูกหม่อน	2	0.01
	เขตเลี้ยงสัตว์	631	1.73
1.7.1	เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	554	1.52
1.7.2	เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก	77	0.21
	เขตพื้นที่ทิ้งร้าง	39	0.11
1.8.1	เขตบ่อเลี้ยงปลาทิ้งร้าง	39	0.11
	เขตเลี้ยงปลา	4	0.01
1.9.1	เขตฟาร์มเลี้ยงปลา	4	0.01
2. เขตป่าไม้นอกเขตป่าตามกฎหมาย		341	0.94
2.1	เขตคงสภาพป่าไม้	275	0.76
2.2	เขตพื้นที่พุ่มสภาพป่าไม้	66	0.18
3. เขตพื้นที่อื่น ๆ		870	2.39
3.1	เขตทุ่งหญ้าหรือไม้ละเมาะ	481	1.32
3.2	เขตพื้นที่ลุ่ม	68	0.19
3.3	เขตทิ้งขยะ	68	0.19
3.4	เขตทุ่งหญ้าธรรมชาติ	69	0.19
3.5	เขตบ่อดิน	9	0.02
3.6	เขตบ่อหิน	112	0.31
3.7	เขตพื้นที่ดินถม	56	0.15
3.8	เขตพื้นที่หินโผล่	7	0.02
4. เขตพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง		1,682	4.62
4.1	เขตชุมชนชนบท	1,310	3.60

เขตการใช้ที่ดิน		เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
4.2	เขตถนน	98	0.27
4.3	เขตโรงแรมและรีสอร์ท	19	0.05
4.4	เขตสถานที่ราชการ	205	0.56
4.5	เขตสถานีบริการน้ำมัน	27	0.07
4.6	เขตอุตสาหกรรม	23	0.06
5. เขตพื้นที่แหล่งน้ำ		1,470	4.04
5.1	เขตแหล่งน้ำธรรมชาติ	882	2.43
5.2	เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	587	1.61
รวมเนื้อที่ทั้งหมด		36,380	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

6.4.1 เขตพื้นที่เกษตรกรรม

มีเนื้อที่ 32,017 ไร่ หรือร้อยละ 88.01 ของเนื้อที่ตำบล แบ่งออกเป็น 8 เขต ดังนี้

1) เขตนาข้าว

1.1) เขตทำนาพื้นที่ลุ่ม มีเนื้อที่ 11,532 ไร่ หรือร้อยละ 31.70 ของเนื้อที่ตำบล
 ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินบุญนา (Nbn-sLA) ชุดดินชุดดินพล (Pho-sLA) ชุดดินชุดดินกุลา
 ร้องไห้ (Ki-sLA) และชุดดินคล้ายชุดดินคง (Kng-gm-sLA/b) ตามลำดับ

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ขาดแคลนน้ำ เนื่องจากฝนทิ้งช่วง
- น้ำท่วมในช่วงที่ฝนตกชุก

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการเพิ่มอินทรีย์วัตถุ เพื่อปรับปรุงโครงสร้างของดิน เพิ่ม
 การอุ้มน้ำของดินและเพิ่มธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืช ควบคู่กับปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่เหมาะสม

- พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
- ขุดลอกแหล่งน้ำให้มีการกักเก็บน้ำได้ดีขึ้น

- พัฒนาระบบส่งน้ำ และการระบายน้ำออกจากพื้นที่นา ช่วงที่ฝนตกชุก
- การปลูกพืชหลังนาเพื่อเป็นรายได้เสริม เช่น ถั่วเหลือง ปอเทือง และปลูกพืชผักปลอดภัย

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุ และธาตุอาหารในดิน โดยใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยพืชสด

- ถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมกรมพัฒนาที่ดินในการผลิต และใช้ปุ๋ยอินทรีย์ปุ๋ยชีวภาพ

- ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดและรณรงค์การไถกลบตอซัง
- สนับสนุนการสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็ก และบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

- 1) กรมชลประทาน สนับสนุนเรื่อง การขุดลอกแหล่งน้ำ คลองส่งน้ำและระบายน้ำ
- 2) กรมการข้าว สนับสนุนเรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการป้องกัน และกำจัดโรคแมลงของข้าว
- 3) องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สนับสนุนเรื่องการสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการเกษตร รวมทั้งการทำถนนเข้าสู่แปลงนาข้าว

1.2) เขตทำนาพื้นที่ดอน มีเนื้อที่ 14,902 ไร่ หรือร้อยละ 40.96 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินคง (Kng-slB) ดินคล้ายห้วยแกลง (Ht-fl-slB) และชุดดินพล (Pho-slB) ตามลำดับ

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- หน้าดินค่อนข้างแน่นทึบ ทำให้ไถพรวนยาก และทำให้ข้าวแตกกอยาก
- ขาดแคลนน้ำ เนื่องจากฝนทิ้งช่วง

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการเพิ่มอินทรีย์วัตถุ เพื่อปรับปรุงโครงสร้างของดิน เพิ่มการอุ้มน้ำของดิน และเพิ่มธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืช ควบคู่กับปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่เหมาะสม
- ควรมีการปรับสภาพพื้นที่ในแปลงนา เพื่อควบคุมระดับการแช่ขังของน้ำในช่วงการเพาะปลูกพืชให้เหมาะสม

- พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารพืช โดยใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอกและปุ๋ยพืชสด

- ถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมกรมพัฒนาที่ดินในการผลิตและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ปุ๋ยชีวภาพ

- ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดและรณรงค์การไถกลบตอซัง

- สนับสนุนการปรับปรุงแปลงนา
- สนับสนุนการสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็ก และบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

- 1) กรมชลประทาน สนับสนุนเรื่องการขุดลอกแหล่งน้ำและคลองส่งน้ำ
- 2) กรมการข้าว สนับสนุนเรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยี ในการป้องกันและกำจัด
- 3) องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สนับสนุนเรื่องการสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อ

โรคแมลงของข้าว

การเกษตร

2) เขตเกษตรผสมผสาน

2.1) เขตปลูกพืชผสมผสาน มีเนื้อที่ 390 ไร่ หรือร้อยละ 1.42 ของเนื้อที่ตำบล ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ส่วนใหญ่ดินค่อนข้างเป็นกรด
- การชะล้างพังทลายของหน้าดิน
- ขาดแคลนน้ำ เนื่องจากฝนทิ้งช่วง

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้
ปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่เหมาะสม

- ปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน
- พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
- ปรับระบบการปลูกพืชที่เหมาะสม จะช่วยรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน

ลดจำนวนโรคและแมลงศัตรูพืชให้น้อยลง และลดการชะล้างพังทลายของดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยพืชสด
- ถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมกรมพัฒนาที่ดินในการผลิต การใช้ปุ๋ยอินทรีย์

และปุ๋ยชีวภาพ

- ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดและรณรงค์การไถกลบตอซัง
- ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมต์เพื่อปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- สนับสนุนการสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ทั้งวิธีพืชและวิธีกล
- สนับสนุนการขุดบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

- 1) กรมส่งเสริมการเกษตร สนับสนุนพันธุ์พืชผัก ที่ให้ผลผลิตสูง รวมทั้ง
- 2) กรมชลประทาน สนับสนุนการขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ และคลองส่งน้ำ

เทคโนโลยีในการผลิต

2.2) เขตเกษตรหมุนเวียน ข้าวสลับพืชไร่ มีเนื้อที่ 127 ไร่ หรือร้อยละ 0.35 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
 - ส่วนใหญ่ดินค่อนข้างเป็นกรด
 - การชะล้างพังทลายของหน้าดิน
 - ขาดแคลนน้ำ เนื่องจากฝนทิ้งช่วง

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่เหมาะสม
 - ปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
 - ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน
 - พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

3) เขตปลูกพืชไร่

เขตเกษตรผสมผสาน

3.1) เขตปลูกมันสำปะหลัง มีเนื้อที่ 1,401 ไร่ หรือร้อยละ 3.85 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ส่วนใหญ่ คือ ชุดดินมหาสารคาม ชุดดินบ้านไผ่ ตามลำดับ

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- เนื้อดินเป็นทรายจัด
- การชะล้างพังทลายของหน้าดิน
- ขาดแคลนน้ำ เนื่องจากฝนทิ้งช่วง

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่เหมาะสม
 - ปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
 - ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน
 - พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

- ปรับระบบการปลูกพืชที่เหมาะสม จะช่วยรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน ลดจำนวนโรคและแมลงศัตรูพืชให้น้อยลง และลดการชะล้างพังทลายของดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน โดยใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยพืชสด
- ถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมกรมพัฒนาที่ดินในการผลิต การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยชีวภาพ
 - ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมต์เพื่อปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
 - สนับสนุนการสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ทั้งวิธีพืชและวิธีกล

- สนับสนุนการขุดบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

- 1) กรมส่งเสริมการเกษตร สนับสนุนพันธุ์มันสำปะหลังพันธุ์ดี รวมทั้งเทคโนโลยี

ในการผลิต

- 2) กรมชลประทาน สนับสนุนการขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ และคลองส่งน้ำ

3.2) เขตปลูกอ้อยโรงงาน มีเนื้อที่ 1,277 ไร่ หรือร้อยละ 3.51 ของเนื้อที่ตำบล ขุด

ดินในเขตพื้นที่ส่วนใหญ่ คือ ขุดดินบ้านไผ่ ขุดดินมหาสารคาม

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ดินเป็นทราย
- มีการชะล้างพังทลายของดินสูงในพื้นที่ลาดชัน
- ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมี

ในอัตราส่วนที่เหมาะสม

- ปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยพืชสด
- ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมต์ เพื่อปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- สนับสนุนการสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ทั้งวิธีพืชและวิธีกล

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

- 1) กรมส่งเสริมการเกษตร ส่งเสริมและอบรมการใช้เทคโนโลยีในการปลูก

อ้อยโรงงานให้ได้ผลผลิตสูง

- 2) กรมชลประทาน สนับสนุนการขุดลอกแหล่งน้ำ และฝายน้ำล้น

4) เขตปลูกไม้เศรษฐกิจยืนต้น

5) เขตไม้ผล

5.1) เขตปลูกหม่อน มีเนื้อที่ 2 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ขุดดินในเขตพื้นที่

ส่วนใหญ่

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีใน

อัตราส่วนที่เหมาะสม

- พัฒนาแหล่งน้ำในไร่นา

- สามารถปรับเปลี่ยนเป็นการทำเกษตรแบบผสมผสานเพื่อลดความเสี่ยงของ
เกษตรกรรายย่อย

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยพืชสด
- สนับสนุนการจัดรูปแบบแปลงนา และบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน เพื่อทำ
การเกษตรผสมผสาน

กิจกรรมที่ขอสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

1) กรมชลประทาน สนับสนุนชุดคลองระบายน้ำ เพื่อระบบน้ำออกจากพื้นที่
ในช่วงฝนตกชุก
2) กรมส่งเสริมการเกษตร สนับสนุนและอบรมเกษตรกรในการทำการเกษตร
ผสมผสาน

5.2) เขตปลูกมะม่วง มีเนื้อที่ 217 ไร่ หรือร้อยละ 0.60 ของเนื้อที่ตำบล

5.3) เขตปลูกไม้ผลผสม มีเนื้อที่ 8 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล

5.4) เขตปลูกกล้วย มีเนื้อที่ 24 ไร่ หรือร้อยละ 0.07 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง
- น้ำท่วมขังในฤดูฝน

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีใน
อัตราส่วนที่เหมาะสม
- พัฒนาแหล่งน้ำในไร่นา
- พัฒนาระบบการระบายน้ำออกจากพื้นที่ในช่วงฤดูฝน
- สามารถปรับเปลี่ยนเป็นการทำเกษตรแบบผสมผสานเพื่อลดความเสี่ยงของ
เกษตรกรรายย่อย

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยพืชสด
- สนับสนุนการจัดรูปแบบแปลงนา และบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน เพื่อทำ
การเกษตรผสมผสาน

กิจกรรมที่ขอสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

1) กรมชลประทาน สนับสนุนชุดคลองระบายน้ำ เพื่อระบบน้ำออกจากพื้นที่
ในช่วงฝนตกชุก
2) กรมส่งเสริมการเกษตร สนับสนุนและอบรมเกษตรกรในการทำการเกษตร
ผสมผสาน

6) เขตยางพารา

6.1) เขตปลูกยางพารา มีเนื้อที่ 39 ไร่ หรือร้อยละ 0.11 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ดินค่อนข้างเป็นกรด
- มีการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์
- ปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ให้ถูกต้องตามลักษณะดิน

- ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมต์ เพื่อปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- ส่งเสริมและสนับสนุนมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

การยางแห่งประเทศไทย ส่งเสริมและอบรมเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการปลูกยางพาราคุณภาพดี และให้ผลผลิตสูง

อนึ่งหากเกษตรกรต้องการจะปรับเปลี่ยนยางพาราไปปลูกพืชชนิดอื่น ได้จัดทำทางเลือกไว้ให้ดังภาคผนวก 2

7) เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 77 ไร่หรือร้อยละ 0.21 ของเนื้อที่ตำบล

การจัดการที่ดินในอนาคต

- จัดหาแหล่งน้ำเพื่อให้สัตว์มีน้ำกินและปลูกไม้ยืนต้นไว้เป็นร่มเงา จัดทำโครงการส่งเสริมด้านปศุสัตว์โดยกรมปศุสัตว์ให้ข้อเสนอแนะวิธีการเลี้ยงสัตว์ การปลูกและขยายพันธุ์หญ้าพันธุ์ดี การให้อาหารเสริม การผสมพันธุ์และการควบคุมโรค เป็นต้น

- ควบคุมมลภาวะด้านกลิ่น เสียง และน้ำเสียไม่ให้รบกวนและส่งผลกระทบต่อชุมชน และพื้นที่ใกล้เคียงควบคุมและป้องกันโรคระบาดอย่างใกล้ชิดและเข้มงวด ปฏิบัติตามคำแนะนำของทางราชการอย่างเคร่งครัด

- ควบคุมมลพิษทางน้ำโดยมีนโยบายให้ผู้ก่อมลพิษต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการแก้ไขปัญหาและเสียค่าใช้จ่ายในการจัดการอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความสกปรกปนเปื้อนน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ

- จัดหาตลาดชุมชนและตลาดออนไลน์

8) เขตเลี้ยงปลา เขตฟาร์มเลี้ยงปลา มีเนื้อที่ 4 ไร่หรือร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพพื้นที่เป็นสถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา

9) เขตพื้นที่ทิ้งร้าง มีเนื้อที่ 39 ไร่หรือร้อยละ 0.11 ของเนื้อที่ตำบล

6.4.2. เขตป่าไม้นอกเขตป่าตามกฎหมาย

มีเนื้อที่ 341 ไร่ หรือร้อยละ 0.94 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วยเขต

- 1) เขตคงสภาพป่าไม้ มีเนื้อที่ 275 ไร่ หรือร้อยละ 0.76 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) เขตฟื้นฟูสภาพป่าไม้ มีเนื้อที่ 66 ไร่ หรือร้อยละ 0.18 ของเนื้อที่ตำบล

6.4.3 เขตพื้นที่อื่น ๆ

มีเนื้อที่ 370 ไร่ หรือร้อยละ 2.39 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วยเขตทุ่งหญ้าธรรมชาติ 69 ไร่ เขตทุ่งหญ้าหรือไม้ละเมาะ 481 ไร่ เขตพื้นที่ลุ่ม 68 ไร่ เขตบ่อหิน 112 ไร่ เขตบ่อดิน 9 เขตพื้นที่หิน โผล่ 7 ไร่ เขตพื้นที่ดินถม 56 ไร่ และเขตทิ้งขยะ 68 ไร่

6.4.4 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง

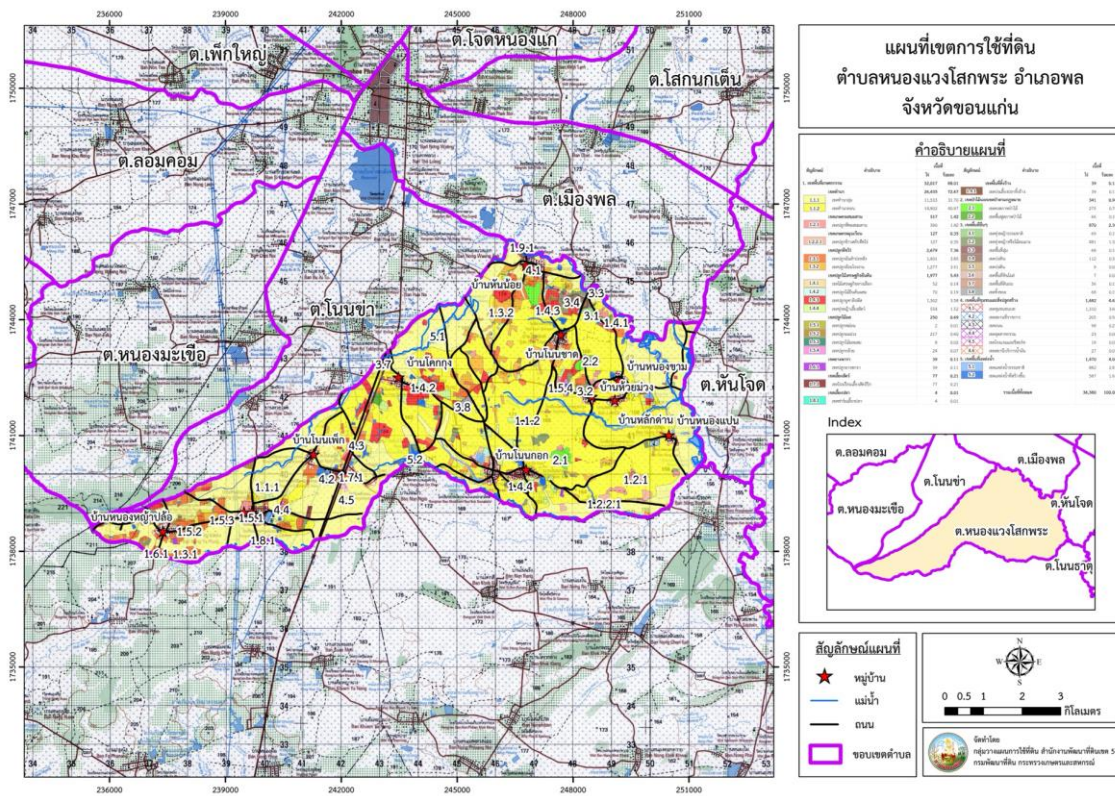
เนื้อที่ 1,682 ไร่ หรือร้อยละ 4.62 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย เขตชุมชนชนบท เขตสถานที่ราชการ เขตถนน เขตอุตสาหกรรม เขตโรงแรมและรีสอร์ท และเขตสถานบริการน้ำมัน จำแนกตามข้อมูลจากการสำรวจสภาพการใช้ที่ดินตำบลหนองแวงโสภพระ (กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน, 2564)

6.4.5 เขตพื้นที่แหล่งน้ำ

1) เขตแหล่งน้ำธรรมชาติ มีเนื้อที่ 882 ไร่ หรือร้อยละ 2.43 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำคลอง หนองบึงต่างๆ อ่างเก็บน้ำและบ่อน้ำ แหล่งน้ำเหล่านี้ใช้ประโยชน์ทั้งทางด้านเก็บกักน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และใช้ในด้านเกษตรกรรม ตลอดจนเป็นแหล่งอาหารตามธรรมชาติและแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของชุมชน

2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีเนื้อที่ 587 ไร่ หรือร้อยละ 1.61 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ สระน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน น้ำบาดาล แหล่งน้ำเหล่านี้ใช้ประโยชน์ทั้งทางด้านเก็บกักน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และใช้ในด้านเกษตรกรรม ตลอดจนเป็นแหล่งอาหารตามธรรมชาติและแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของชุมชน

รูปแบบการพัฒนาและแนวทางการจัดการ ควบคุมและรักษาแหล่งน้ำธรรมชาติและแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นไม่ให้เสื่อมโทรมทั้งด้านคุณภาพของน้ำและการกักเก็บน้ำ ไม่ปล่อยให้น้ำตื้นเขินและถูกบุกรุกหมั่นขุดลอกคูคลอง ไม่ทิ้งขยะหรือปล่อยน้ำเสียลงในแหล่งน้ำ เร่งรัดพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กให้กระจายอยู่ทั่วพื้นที่ เพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภคและการเพาะปลูกในช่วงขาดน้ำ

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองแขวงโสภณ อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น

6.5 ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน

เดือน ชนิดพืช	ม.ค. ก.พ. มี.ค. เม.ย. พ.ค. มิ.ย. ก.ค. ส.ค. ก.ย. ต.ค. พ.ย. ธ.ค.
บริเวณพื้นที่ราบลุ่ม	
1.ข้าว-ปอเทือง	ปอเทือง ข้าวนาปี ปอเทือง
2. ข้าว-พืชผัก	พืชผัก ข้าวนาปี
บริเวณพื้นที่ดอน	
3.ข้าว-ปอเทือง	ปอเทือง ข้าวนาปี ปอเทือง
4. มันสำปะหลัง	มันสำปะหลัง
5.อ้อย	อ้อย
6. ไม้ผล	มะม่วง

รูปที่ 6-2 ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน ตำบลหนองแขวงโสภพระ อำเภอฟล จ้งหวัดขอนแก่น

6.6 การจัดการความเสี่ยง

การแก้ไขปัญหาตามที่มีข้อเสนอจากชุมชนและเทศบาลตำบลหนองแวงโสภพระให้แก้ไขปัญหารวม 6 ประการ คือ **(1) การขุดลอกแหล่งน้ำในปัจจุบัน (2) ขุดสระน้ำเพิ่มเติม (3) ปรับรูปแบบนาเพื่อเก็บกักน้ำ (4) ขุดเจาะบ่อบาดาล (5) ก่อสร้างคลองส่งน้ำเพื่อการกระจายน้ำ และ (6) ป้องกันภัยแล้ง** นั้นไม่สามารถแก้ไขปัญหาแต่ละเรื่องและแต่ละพื้นที่ได้ จำเป็นต้องดำเนินการเป็นระบบทั้งตำบล จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาทั้ง 6 ประการได้

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับร่างตำบลหนองแวงโสภพระ อำเภอฟล จ้งหวัดขอนแก่น แล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่างๆ ที่จะดำเนินการใน ปีงบประมาณ 2565

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินฉบับร่างตำบลหนองแวงโสภพระ ไปเสนอต่อสภาองค์การบริหารส่วน ตำบลหนองแวงโสภพระ และทุกภาคส่วน เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกับกรมพัฒนาที่ดินดำเนินการ กิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดไว้ในแผน

7.1.3 จัดทำแผนแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์ของตำบลหนองแวงโสภพระ อำเภอฟล จ้งหวัด ขอนแก่น โดยเพิ่มเติมปรับปรุงจากผลการนำเสนอเสนอต่อสภาเทศบาลตำบลหนองแวงโสภพระ และ ทุกภาคส่วนเรียบร้อยแล้ว

7.1.4 สถานีพัฒนาที่ดินขอนแก่น เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนา ที่ดิน

7.2 ตัวชี้วัด

กิจกรรมที่กรมพัฒนาที่ดินจะดำเนินการในตำบลหนองแวงโสภพระ อำเภอฟล จ้งหวัดขอนแก่น จำนวน 5 โครงการ ดังนี้

- 1) การบริหารจัดการน้ำ
- 2) การปรับปรุงบำรุงดิน
- 3) พื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน
- 4) การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ดินเค็ม
- 5) โชนนิง

7.3 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2565

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรร ให้ดำเนินการ

เขตพื้นที่เกษตรกรรม

1) เขตทำนา มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

- 1.1) การปรับปรุงบำรุงดิน
 - 1.1.1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
 - 1.1.2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
 - 1.1.3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
 - 1.1.4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร

- 1.1.5) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
 - 1.1.6) การรณรงค์โกลบตอซัง
 - 1.1.7) การจัดหาปุ๋ยโดโลไมต์
 - 1.1.8) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด
 - 1.1.9) แก้ไขปัญหาดินเค็มในพื้นที่นาข้าว
 - 1.2) การบริหารจัดการน้ำ
 - 1.2.1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
 - 1.2.2) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
 - 1.2.3) การก่อสร้างระบบส่งน้ำ
 - 1.3) การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน
 - 1.3.1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
 - 1.3.2) การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม-ดอน
 - 1.3.3) การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ดินเค็ม
- 2) เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น** มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้
- 2.1) การปรับปรุงบำรุงดิน
 - 2.1.1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
 - 2.1.2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
 - 2.1.3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
 - 2.1.4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
 - 2.1.5) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
 - 2.1.6) การจัดหาปุ๋ยโดโลไมต์
 - 2.1.7) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด
 - 2.2) การบริหารจัดการน้ำ
 - 2.2.1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
 - 2.2.2) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
 - 2.2.3) การก่อสร้างระบบส่งน้ำ
 - 2.3) การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน
 - 2.3.1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
 - 2.3.2) การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว
- 3) เขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ** มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้
- 3.1) การบริหารจัดการน้ำ
 - 3.1.1) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- (ตารางที่ 7-1, 7-2)

7.4 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น

7.4.1 เขตพื้นที่เกษตรกรรม

1) เขตทำนา มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

1.1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชหลังนาและหาตลาดรองรับ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดขอนแก่น/สำนักงานสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชน)

1.2) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้พันธุ์ข้าว (กรมการข้าว)

1.3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูข้าวและการจัดการโรค/แมลง (กรมการข้าว)

1.4) ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (กรมการข้าว)

2) เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

2.1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดขอนแก่น/สำนักงานสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น)

2.2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร)

2.3. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร)

2.4) สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)

3) เขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้ ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์/ประมงจังหวัดขอนแก่น)

นอกจากนี้เกษตรกรในพื้นที่ได้แจ้งความประสงค์ขอจัดรูปแบบแปลงนาโครงการโซนนิ่ง จากสถานีพัฒนาที่ดินขอนแก่น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการขอรับการสนับสนุนแผนงานจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ของตำบลหนองแขวงโสภพระ กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาของตำบลหนองแขวงโสภพระ ในภาพรวมจะสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 3 ประการ คือ (1) ปัญหาความเสื่อมโทรมของดิน และ (2) ปัญหาการขาดแคลนน้ำ (3) ปัญหาดินเค็ม ปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม

ในกรณีของปัญหาความเสื่อมโทรมของดินนั้นจะรวมถึง (1) การชะล้างพังทลายของดิน (2) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ในพื้นที่ตำบลหนองแขวงโสภพระ คุณภาพของดินจึงไม่ค่อยจะเหมาะสมต่อการเกษตร จากการวิเคราะห์ความลาดชันของตำบลหนองแขวงโสภพระ การขาดแคลนน้ำจึงเกิดขึ้นทุกหมู่บ้านในตำบลหนองแขวงโสภพระ ทั้งเพื่ออุปโภค-บริโภคและการเกษตร ส่วนปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินที่เกิดขึ้นนั้น เนื่องจากเนื้อดินเป็นดินค่อนข้างเป็นทรายและมีการใช้ที่ดินติดต่อกันเป็นเวลานาน โครงสร้างของดินได้มีการเปลี่ยนแปลง ในพื้นที่ที่มีการไถพรวนด้วยเครื่องจักรกลติดต่อกันเป็นเวลานาน ทำให้ดินแน่นตัว น้ำในดินและอากาศในดินที่เคยมีอยู่สูญหายไป ส่วนธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุ มีปริมาณน้อย

ในกรณีของการขาดแคลนนํ้านั้น นอกจากมีผลจากการทับถมของตะกอนดินในแหล่งน้ำจวนต้นเขินดังกล่าวข้างต้นแล้ว การที่ประชากรเพิ่มขึ้น กิจกรรมการใช้น้ำเพิ่มขึ้น การเกษตรก็เพิ่มขึ้น รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วง จนเกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนน้ำจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงมีข้อเสนอของหมู่บ้านทั้ง 14 หมู่บ้านในหนองแขวงโสภพระ ที่เร่งด่วน คือ “การจัดหาน้ำ” โดยวิธีการต่างๆ ให้เพียงพอแก่ความต้องการ

การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำหรือน้ำท่วมจะต้องดำเนินการทั้งตำบล โดยจัดทำโครงการ **“การพัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบ”** ทั้งพื้นที่ตำบลที่รวมข้อเสนอในการแก้ไขปัญหา โดยจะต้องมีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ไม่ว่าจะเป็นการขุดลอก จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลุ่มดอน การปรับเปลี่ยนพืชที่เหมาะสมโซนนิ่ง ก่อสร้างฝายกั้นน้ำ การขุดบ่อบาดาล การสร้างคลองส่งน้ำ คลองระบายน้ำ

7.5 ระยะเวลาดำเนินการ

7.5.1 ปีงบประมาณ 2565 กิจกรรมที่ต้องดำเนินการ คือ สำรวจเพื่อออกแบบระบบพัฒนาที่ดินและน้ำทั้งตำบล โดยเน้น 3 กิจกรรม คือ

- 1.1) การแก้ไขปัญหาดินเค็ม
- 1.2) การอนุรักษ์ดินและน้ำ
- 1.3) การปรับปรุงบำรุงดิน

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2565

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ
1 เขตพื้นที่เกษตรกรรม		
1.1 เขตทำนา	1. การปรับปรุงบำรุงดิน 1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ 24,500 1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด 174,000 1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด 9,000 1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร 15,000 1.5 การรณรงค์ไถกลบตอซัง 20,000 1.6 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมต์ 60,000 1.7 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด 1,000 2. การบริหารจัดการน้ำ 2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน 208,000 3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน 3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ 160,000 3.2 การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ดินเค็ม 1,600,000 3.3 กิจกรรมโซนนิง 600,000	

ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ
1.2 เขตปลูกพืชไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	
1.3 เขตปลูกไม้ผล	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	10,500
1.4 เขตปลูกไม้ยืนต้น	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	297,500
	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	1,500
	1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	25,000
	1.5 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมต์	68,000
	1.6 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	1,200
	2. การบริหารจัดการน้ำ	
	2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	20,800
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	
	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	200,000
	3.2 การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว	425,000
	3.3 การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพื้นที่ดินเค็ม	1,600,000
1.5 เขตปศุสัตว์	1. การบริหารจัดการน้ำ	
1.6 เขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	1.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	208,000

ตาราง 7-2 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลหนองแวงโสภพระ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น แผน 5 ปี (พ.ศ. 2565-2569)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2565	2566	2567	2568	2569		2565	2566	2567	2568	2569		
	1. การปรับปรุงบำรุงดิน														
เขตพื้นที่ เกษตรกรรม	1.1 การส่งเสริมการผลิตและ การใช้สารอินทรีย์	ราย	100	100	100	100	100	500	35,000	35,000	35,000	35,000	35,000	175,000	พด.
เขตนาข้าว,เขต ปลูกพืชไร่	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ด พันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	10	10	10	10	10	50	297,500	297,500	297,500	297,500	297,500	1,487,500	พด.
เขตนาข้าว,เขต ปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ ไม้ยืนต้น	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุง บำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	1,500	1,500	1,500	1,500	1,000	7,000	22,500	22,500	22,500	22,500	15,000	105,000	พด.
เขตพื้นที่ เกษตรกรรม	1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกร ใช้สารอินทรีย์ลดการใช้ สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	5	5	5	5	5	25	25,000	25,000	25,000	25,000	25,000	125,000	พด.
เขตนาข้าว,เขต ปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ ไม้ยืนต้น	1.5 การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์	ตัน	20	20	20	20	20	100	34,000	34,000	34,000	34,000	34,000	170,000	พด.
เขตนาข้าว,เขต ปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ ไม้ยืนต้น	1.6 การส่งเสริมการปรับปรุง บำรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000	พด.
เขตนาข้าว	1.7 การรณรงค์เฝ้าระวังดินเค็ม	ไร่	1,000	700	500	500	500	3,200	350,000	245,000	175,000	175,000	175,000	1,120,000	พด.

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองแวงโสภพระ อำเภอลพ จังหวัดขอนแก่น

ตาราง 7-2 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2565	2566	2567	2568	2569		2565	2566	2567	2568	2569		
	2. การบริหารจัดการน้ำ														
เขตพื้นที่ เกษตรกรรม	2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำใน ไร่นานอกเขตชลประทาน	บ่อ	5	5	5	5	5	25	104,000	104,000	104,000	104,000	104,000	520,000	พด.
	3. การฟื้นฟูและป้องกัน การชะล้างพังทลายของดิน														
เขตพื้นที่ เกษตรกรรม, พื้นที่ แหล่งน้ำ	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อ การอนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	1,000,000	240,000	240,000	240,000	240,000	240,000	1,200,000	พด.
	4. การจัดทำระบบอนุรักษ์ ดินและน้ำ														
เขตนาข้าว	4.1 การจัดระบบอนุรักษ์ ดินและน้ำลุ่ม-ดอน	ไร่	500	500	500	500	500	2,500	1,600,000	1,600,000	1,600,000	1,600,000	1,600,000	8,000,000	พด.
เขตนาข้าว,เขต ปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ ไม้ยืนต้น	4.2 การจัดทำระบบอนุรักษ์ ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืน ต้นโตเร็ว	ไร่	250	250	250	250	250	1,250	425,000	425,000	425,000	425,000	425,000	2,125,000	พด.
เขตนาข้าว	4.3 การจัดระบบอนุรักษ์ ดินและน้ำพื้นที่ดินเค็ม	ไร่	500	500	500	500	500	500	1,600,000	1,600,000	1,600,000	1,600,000	1,600,000	8,000,000	พด.

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

บทที่ 1

คณะกรรมการจัดทำปทานุกรมปฐพีวิทยา. 2551. **ปทานุกรมปฐพีวิทยา**. สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

FAO. 1974. **A Land Capability Appraisal Indonesia: Interim Report**. (AGL/INS), Rome.

_____. 1993. **Guidelines for Land Use Planning**. Rome.

ADB. 2012. **The State of Pacific Towns and Cities: Urbanization in ADB's Pacific
Developing Member Countries**. Mandaluyong City, Philippines.

NRC. 1975. **Land Use Planning**. The National Academies of Sciences, Engineering, and
Medicine, Washington, D.C.

Vink, A.P.A. 1975. **Land Use in Advancing Agriculture**. Springer-Verlag Berlin
Heidelberg.

บทที่ 2

กรมการปกครอง. 2564. **ข้อมูลจำนวนประชากรและบ้าน** คณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วน
ตำบลหนองแวงโสภพระ. กระทรวงมหาดไทย. (ข้อมูลจากสำนักทะเบียนอำเภอลพ ณ
เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2564) ไฟล์ข้อมูล.

กรมการพัฒนาชุมชน. 2563. **รายได้-รายจ่ายต่อครัวเรือน ตำบลหนองแวงโสภพระ ปี 2563**.
ไฟล์ข้อมูล.

กรมพัฒนาที่ดิน. 2564. **หมอดินอาสาตำบลหนองแวงโสภพระ ปี2564**. ไฟล์ข้อมูล.

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2564. **จำนวนครัวเรือนเกษตรกร ปี2564**. ไฟล์ข้อมูล.

กรมอุตุนิยมวิทยา. 2563. **สถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (ปี 2534-2563)**. กระทรวงดิจิทัลเพื่อ
เศรษฐกิจและสังคม. ไฟล์ข้อมูล.

กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน. 2564. **ข้อมูล
สภาพการใช้ที่ดินจังหวัดขอนแก่น**. ไฟล์ข้อมูล.

คณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวงโสภพระ. 2564. **แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.
2566-2570)**. เทศบาลตำบลหนองแวงโสภพระ อำเภอลพ จังหวัดขอนแก่น.
ไฟล์ข้อมูล.

บทที่ 3

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2564. **ข้อมูลบ่อน้ำบาดาล**. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
ไฟล์ข้อมูล.

กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน. 2564. **ข้อมูลทรัพยากรดิน**. ไฟล์ข้อมูล.

บทที่ 5

คันสนีย์ อธิฐาน และคำรณ ไทรพิภ. 2562. **คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน สำหรับการวางแผนการใช้ที่ดิน ระดับตำบลและระดับจังหวัด**.

บทที่ 6

คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550. **การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง**. ไฟล์ข้อมูล.

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น. 2564. **ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2564**. ไฟล์ข้อมูล.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ . 2559. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง (พ.ศ. 2560-2564)**. ไฟล์ข้อมูล.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2560. **ร่าง นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ (พ.ศ. 2560-2579)**. ไฟล์ข้อมูล.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2562. **คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันที่ 25 กรกฎาคม 2562**. ไฟล์ข้อมูล.

ภาคผนวกที่ 1

นโยบายของรัฐในการอนุญาตให้ราษฎรอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้

นโยบายของรัฐในกรณีนี้เป็นไปตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรีดังนี้

- (1) พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติพ.ศ.2562
- (2) พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าพ.ศ.2562
- (3) มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 30 มิถุนายน 2541
- (4) มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 26 พฤศจิกายน 2561

โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติพ.ศ.2562¹

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติพ.ศ.2562 ได้กำหนดให้มีการช่วยเหลือประชาชนที่ทำกินอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติตามบทบัญญัติมาตรา 64 ดังนี้

มาตรา 64 ให้กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืชสำรวจการถือครองที่ดินของประชาชนที่อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติแต่ละแห่งให้แล้วเสร็จภายในสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

เมื่อพ้นระยะเวลาตามวรรคหนึ่งและรัฐบาลมีแผนงานหรือนโยบายในการช่วยเหลือประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติที่มีการประกาศกำหนดมาก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืชโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจัดทำโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติโดยมิได้สิทธิในที่ดินนั้นเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อความเห็นชอบโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

พระราชกฤษฎีกาตามวรรคสองต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือบุคคลที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติภายใต้กรอบมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 เรื่องการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้หรือตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 66/2557 เรื่องเพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปรามหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้และนโยบายการปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสถานการณ์ปัจจุบันลงวันที่ 17 มิถุนายน พุทธศักราช 2557 โดยต้องจัดให้มีแผนที่แสดงแนวเขตโครงการที่จะดำเนินการซึ่งจัดทำด้วยระบบภูมิสารสนเทศหรือระบบอื่นซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกันแนบท้ายพระราชกฤษฎีกาและมีระยะเวลาการบังคับใช้ชั่วคราวไม่เกินยี่สิบปีและอย่างน้อย

¹ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 71 ก ลงวันที่ 29 พฤษภาคม 2562

ต้องมีสาระสำคัญเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การพิจารณาและคุณสมบัติของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินภายใต้โครงการที่จะดำเนินการหน้าที่ของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในการอนุรักษ์ฟื้นฟูดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพภายในเขตพื้นที่ดำเนินโครงการหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขการอยู่อาศัยหรือทำกินและการสิ้นสุดการอยู่อาศัยหรือทำกินและมาตรการในการกำกับดูแลการติดตามและการประเมินผลการดำเนินโครงการ

ในกรณีบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินได้ครอบครองที่ดินก่อสร้างแผ้วถางหรือทำด้วยประการใดๆ ให้เสื่อมสภาพหรือเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ไปจากเดิมเกินกำหนดออกไปทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายหรือทำให้เสื่อมสภาพซึ่งไม่ดินหินกรวดทรายแร่ ปิโตรเลียมหรือทรัพยากรธรรมชาติอื่นหรือกระทำการอื่นใดอันส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศความหลากหลายทางชีวภาพหรือทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือนำหรือปล่อยสัตว์ในเขตพื้นที่โครงการตามพระราชกฤษฎีกาที่ตราขึ้นตามมาตรานี้หากการกระทำดังกล่าวเป็นไปเพื่อการดำรงชีพอย่างเป็นปกติธุระและได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการแล้วผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ

(2) พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าพ.ศ.2562²

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าพ.ศ.2562ได้กำหนดให้ช่วยเหลือประชาชนที่ทำกินอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่าตามความในบทบัญญัติมาตรา121ดังนี้

มาตรา121ให้กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืชสำรวจการถือครองที่ดินของประชาชนที่อยู่อาศัยหรือทำกินในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่าแต่ละแห่งให้แล้วเสร็จภายในสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

เมื่อพ้นระยะเวลาตามวรรคหนึ่งและรัฐบาลมีแผนงานหรือนโยบายในการช่วยเหลือประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อยู่อาศัยหรือทำกินในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่าที่มีการประกาศกำหนดมาก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืชโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจัดทำโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่าโดยมิได้สิทธิในที่ดินนั้นเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

พระราชกฤษฎีกาตามวรรคสองต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือบุคคลที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อยู่อาศัยหรือทำกินในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่าภายใต้กรอบเวลาตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่30มิถุนายน2541เรื่องการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้หรือตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่66/2557เรื่องเพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปรามหยุดยั้งการบุกรุกทำลาย

²ราชกิจจานุเบกษาเล่ม136ตอนที่71ลงวันที่29พฤษภาคม2562

ทรัพยากรป่าไม้และนโยบายการปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสภาวะการณ์ปัจจุบันลงวันที่17มิถุนายน พุทธศักราช2557โดยต้องจัดให้มีแผนที่แสดงแนวเขตโครงการที่จะดำเนินการแนบท้ายพระราชกฤษฎีกา และมีระยะเวลาบังคับใช้ชั่วคราวไม่เกินยี่สิบปีและอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การ พิจารณาและคุณสมบัติของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการที่จะดำเนินการหน้าที่ ของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนในการอนุรักษ์ฟื้นฟูดูแลรักษาสัตว์ป่าทรัพยากรธรรมชาติระบบ นิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพภายในเขตพื้นที่ดำเนินโครงการหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขการ อยู่อาศัยหรือทำกินและการสิ้นสุดการอยู่อาศัยหรือทำกินและมาตรการในการกำกับดูแลการติดตามและ การประเมินผลการดำเนินโครงการ

ในกรณีบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินได้ครอบครองที่ดินก่อสร้างแผ้วถางหรือกระทำด้วย ประการใดๆให้เสื่อมสภาพหรือเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ไปจากเดิมเก็บหานำออกไปกระทำด้วยประการ ใดๆให้เป็นอันตรายหรือทำให้เสื่อมสภาพซึ่งสัตว์ป่าไม้ดินหินกรวดทรายแร่ปิโตรเลียมหรือ ทรัพยากรธรรมชาติอื่นหรือกระทำการอื่นใดอันส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมระบบ นิเวศน์หรือความหลากหลายทางชีวภาพหรือนำหรือปล่อยสัตว์ในเขตพื้นที่โครงการตามพระราช กฤษฎีกาที่ตรขึ้นตามมาตรานี้หากการกระทำดังกล่าวเป็นไปเพื่อการดำรงชีพอย่างเป็นปกติธุระและได้ ปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการแล้วผู้นั้นไม่ต้องรับ โทษ

(3) มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้วันที่30มิถุนายน2541

คณะรัฐมนตรีเห็นชอบการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ตามมติคณะกรรมการนโยบายป่า ไม้แห่งชาติดังนี้

1. คณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติได้พิจารณาทบทวนมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการ แก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้แล้วมีความเห็นในเรื่องเกี่ยวกับการพิสูจน์การครอบครองที่ดินของราษฎร ให้ใช้ภาพถ่ายทางอากาศเป็นหลักร่วมกับหลักฐานอื่นและการกำหนดมาตรการการอยู่อาศัยในพื้นที่ป่า ไม้ไม่ให้ขยายพื้นที่เพิ่มเติมมติคณะกรรมการฯโดยสรุปให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์(กรมป่าไม้) พิจารณาปรับปรุงมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาดินในพื้นที่ป่าไม้โดยเฉพาะมติ คณะรัฐมนตรีวันที่17เมษายน2540วันที่22เมษายน2540และวันที่29เมษายน2540โดยให้ใช้แนวทางมติ คณะรัฐมนตรีวันที่22เมษายน2540เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาดินในพื้นที่ป่าไม้ในภาพรวมทั้งประเทศเป็นฐานใน การปรับปรุงและนำความเห็นของคณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติไปประกอบการพิจารณาด้วย

2. คณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติได้ประชุมเมื่อวันที่10มิถุนายน2541เกี่ยวกับเรื่อง การแก้ไขปัญหาดินในพื้นที่ป่าไม้มีมติเห็นชอบตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอโดยมีมาตรการ และแนวทางการแก้ไขปัญหาดินในพื้นที่ป่าไม้

โดยมีสาระสำคัญดังนี้เพื่อเป็นการสงวนคุ้มครองป้องกันพื้นที่ป่าไม้ของชาติที่เหลือยู่ไว้ให้ได้จึงกำหนดมาตรการและแนวทางการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ป่าไม้เป็น2ด้านคือ

1. ด้านการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้

1.1 ป่าสงวนแห่งชาติ

1) พื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตรและพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจที่เสื่อมสภาพ
กรมป่าไม้ได้มอบพื้นที่ดังกล่าวให้ส.ป.ก.นำไปดำเนินการปฏิรูปที่ดินตามนโยบายรัฐบาลเมื่อปีพ.ศ.2536 แล้วดั่งนั้นเพื่อให้นโยบายการปฏิรูปที่ดินของรัฐบาลสัมฤทธิ์ผลจึงให้ดำเนินการดั่งนี้

(1) ให้กรมป่าไม้และส.ป.ก.ปฏิบัติตามข้อตกลงว่าด้วยแนวทางปฏิบัติในการกันพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติกลับคืนกรมป่าไม้เมื่อวันที่14กันยายน2538โดยเร่งรัดดำเนินการให้แล้วเสร็จทุกป่าโดยเร็ว

(2) พื้นที่ที่ไม่สมควรนำไปปฏิรูปที่ดินให้กรมป่าไม้ดำเนินการตามหน้าที่และความรับผิดชอบและเพื่อเปิดโอกาสให้ราษฎรในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างเป็นรูปธรรมให้กรมป่าไม้พิจารณาตามความเหมาะสมจัดการพื้นที่ที่มีสภาพป่าแปลงเล็กแปลงน้อยในพื้นที่ราบและมีใช้เป็นพื้นที่ที่ควรสงวนรักษาไว้เพื่อคุ้มครองระบบนิเวศและสภาพแปลงดังกล่าวจะต้องไม่ติดกับป่าผืนใหญ่โดยร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลท้องที่และส.ป.ก.กรณีนี้ให้พิจารณาจัดทำเป็นพื้นที่ทดลองจัดการเป็นบางแห่งก่อน

(3) ให้ส.ป.ก.นำผลการปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงไปเร่งรัดกำหนดเขตปฏิรูปที่ดินเมื่อมีเขตปฏิรูปที่ดินแล้วให้ส.ป.ก.เร่งรัดดำเนินการต่อไปและให้กำหนดเป็นเงื่อนไขการใช้ที่ดินส.ป.ก.ให้ราษฎรปลูกไม้ผลและ/หรือไม้ยืนต้นอย่างน้อยร้อยละ20ของเนื้อที่ที่ได้รับกรณีเป็นที่ดินที่ติดกับเขตป่าไม้จะต้องปลูกไม้ผลและ/หรือไม้ยืนต้นเป็นแนวกันชนและให้นำเอาวิธีการจัดรูปแบบที่ดินให้มีขนาดเหมาะสมเพื่อใช้แก้ไขปัญหาเรื่องที่ดินอยู่อาศัย/ทำกินของราษฎรในเขตป่าไม้ด้วย

2) พื้นที่ป่าอนุรักษ์เพิ่มเติมตามผลการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากร
และที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่10และ17มีนาคม2535ซึ่งกำหนดไว้ว่าเมื่อดำเนินการในพื้นที่ให้กรมป่าไม้ปรับแนวเขตได้ตามสภาพข้อเท็จจริงและความเหมาะสมในภูมิภาคประเทศผลจากการปรับแนวเขตให้ดำเนินการดั่งนี้

(1) บริเวณพื้นที่ที่ปรับออกเป็นพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจหากมีราษฎรอยู่อาศัย/ทำกินให้กรมป่าไม้พิจารณาดำเนินการตามความเหมาะสม

(2) พื้นที่ที่ผ่านการตรวจสอบและมีความเหมาะสมที่จะกำหนดไว้เป็นป่าเพื่อการอนุรักษ์ให้กรมป่าไม้กำหนดเป็นป่าอนุรักษ์ตามกฎหมายตามความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ทั้งนี้ให้กรมป่าไม้จัดทำแนวเขตที่ชัดเจนและป้องกันดูแลคุ้มครองอย่างเข้มงวดไม่ให้ราษฎรบุกรุกเข้าปดัดถือ

ครอบครองอยู่อาศัยทำกินหากมีการบุกรุกเข้าไปยึดถือครอบครองให้ดำเนินการตามกฎหมายอย่างเฉียบขาด

1.2 ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมายเช่นอุทยานแห่งชาติเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขตห้ามล่าสัตว์ป่าและป่าอนุรักษ์ตามมติคณะรัฐมนตรี(พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่1,ชั้นที่2และเขตอนุรักษ์ป่าชายเลน)

เนื่องจากเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ได้กำหนดขึ้นเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมดินน้ำพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่มีคุณค่าหายากเพื่อการป้องกันภัยธรรมชาติเช่นอุทกภัยและการพังทลายของดินรวมถึงเพื่อประโยชน์ด้านการศึกษาวิจัยนันทนาการของประชาชนและความมั่นคงของชาติดังนี้

1) ยืนยันนโยบายของรัฐที่จะไม่นำพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมายและป่าอนุรักษ์ตามมติคณะรัฐมนตรีไปดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

2) ให้กรมป่าไม้สำรวจพื้นที่ที่มีการครอบครองให้ชัดเจนและขึ้นทะเบียนผู้ครอบครองเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการจัดการเพื่อการอนุรักษ์และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

3) ให้กรมป่าไม้ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตรวจสอบพิสูจน์การครอบครองที่ดินของราษฎรโดยใช้ภาพถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหาร(หากไม่มีให้ใช้ภาพถ่ายดาวเทียม)ซึ่งถ่ายภาพพื้นที่นั้นไว้เป็นครั้งแรกหลังวันสงวนหวงห้ามเป็นพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมายครั้งแรกตรวจสอบร่องรอยการทำประโยชน์ต่อเนื่องมาก่อนวันสงวนหวงห้ามเป็นพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมายครั้งแรกและต้องพิจารณาร่วมกับพยานหลักฐานอื่นซึ่งแสดงว่าได้มีการครอบครองทำประโยชน์ต่อเนื่องมาก่อนวันสงวนหวงห้ามนั้นๆด้วย

4) กรณีผลการตรวจพิสูจน์พบว่าราษฎรอยู่อาศัย/ทำกินมาก่อนให้กรมป่าไม้จัดทำขอบเขตบริเวณที่อยู่อาศัย/ทำกินให้ชัดเจนห้ามขยายพื้นที่เพิ่มเติมโดยเด็ดขาดและดำเนินการตามกฎหมายเพื่อให้ราษฎรอยู่อาศัย/ทำกินตามความจำเป็นเพื่อการครองชีพแต่ถ้าเป็นพื้นที่ล่อแหลมคุกคามต่อระบบนิเวศพื้นที่ที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการคุ้มครองดูแลพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรีให้พิจารณาดำเนินการช่วยเหลือราษฎรตามความเหมาะสมเพื่อให้หาที่อยู่อาศัย/ทำกินแห่งใหม่หรือดำเนินการเคลื่อนย้ายราษฎรออกจากบริเวณนั้นไปอยู่อาศัย/ทำกินในพื้นที่ที่เหมาะสมโดยในพื้นที่รองรับให้มีการสนับสนุนด้านสาธารณูปโภคการพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตรกรรมรวมทั้งพิจารณารับรองสิทธิในที่ดินตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องพื้นที่ที่ราษฎรได้เคลื่อนย้ายออกไปแล้วให้ทำการปลูกฟื้นฟูสภาพป่าต่อไป

5) กรณีผลการตรวจพิสูจน์พบว่าราษฎรอยู่อาศัย/ทำกินหลังวันประกาศสงวนหวงห้ามเป็นพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมายครั้งแรกให้กรมป่าไม้พิจารณาดำเนินการดังนี้

(1) ให้เคลื่อนย้ายราษฎรออกจากพื้นที่ป่าอนุรักษ์นั้นแล้วทำการปลูกป่าเพื่อฟื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อมการเคลื่อนย้ายราษฎรออกจากพื้นที่ให้เตรียมแผนการรองรับในพื้นที่ที่เหมาะสม

โดยสนับสนุนด้านสาธารณูปโภคการพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตรกรรมรวมทั้งการพิจารณารับรองสิทธิที่ดินตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(2) หากยังไม่สามารถเคลื่อนย้ายราษฎรออกจากพื้นที่ได้ทันทีให้ดำเนินการควบคุมขอบเขตพื้นที่มิให้ขยายเพิ่มเติมโดยเด็ดขาดและในระหว่างรอการเคลื่อนย้ายให้จัดระเบียบที่อยู่อาศัย/ทำกินให้เพียงพอต่อการดำรงชีพ

6) การดำเนินการตาม4)และ5)จะต้องกำหนดเงื่อนไขการใช้พื้นที่ให้เป็นไปในรูปแบบของการอนุรักษ์ที่ยั่งยืนเพื่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและ/หรือสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

7) ให้ทุกส่วนราชการที่ดำเนินการพัฒนาพื้นที่สูงทำการพัฒนาเฉพาะความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีพ

1.3 พื้นที่อื่นๆที่สงวนหรืออนุรักษ์ไว้เพื่อกิจการป่าไม้

กรณีที่มีราษฎรร้องเรียนเสนอปัญหาให้จังหวัดดำเนินการตั้งคณะทำงานตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยให้มีทั้งฝ่ายราชการและราษฎรฝ่ายละเท่าๆกันการตรวจสอบข้อเท็จจริงให้พิสูจน์การอยู่อาศัยครอบครองทำประโยชน์ในพื้นที่ให้ชัดเจนว่ามีมาก่อนหรือไม่ราษฎรเดือดร้อนอย่างไรเคยได้รับการช่วยเหลือจากทางราชการมาแล้วหรือไม่แล้วเสนอมาตรการหรือแนวทางแก้ไขปัญหาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาตามมาตรการและแนวทางของแต่ละพื้นที่ที่เป็นปัญหาทั้งนี้ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบให้ความเป็นธรรมกับราษฎรให้มากที่สุด

2. ด้านการป้องกันพื้นที่ป่าไม้และอื่นๆ

2.1 ถ้ามีการกระทำการใดอันเป็นการบุกรุกพื้นที่ป่าใหม่และ/หรือขยายพื้นที่อยู่อาศัย/ทำกินเพิ่มเติมหรือเป็นการทำลายหรือกระทบกระเทือนต่อการรักษาป่าและ/หรือสิ่งแวดล้อมให้ดำเนินการตามกฎหมายโดยเฉียบขาดและเพื่อป้องกันมิให้มีการยึดถือครอบครองพื้นที่ให้ผู้มีอำนาจหน้าที่สั่งให้ผู้กระทำผิดออกจากพื้นที่ทำลายหรือถอนและ/หรือดำเนินการอื่นๆตามที่กฎหมายกำหนด

2.2 ให้คณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติกำกับดูแลให้หน่วยงานหรือคณะกรรมการต่างๆที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ประสานการปฏิบัติงานอย่างสอดคล้องและมีเอกภาพเพื่อควมมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลในการป้องกันรักษาทรัพยากรป่าไม้ของชาติ

2.3 ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ร่วมกับกระทรวงมหาดไทยโดยจัดให้องค์กรปกครองท้องถิ่นเช่นอบต.หรือสภาตำบลและชุมชนเข้ามาร่วมดูแลรักษาสภาพป่าไม้ให้มีการบุกรุกทำลายหรือกระทำการใดอันเป็นการกระทบกระเทือนต่อการรักษาป่าและ/หรือสิ่งแวดล้อม

2.4 ให้กรมป่าไม้ดำเนินการตามแผนการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ระดับพื้นที่ซึ่งประกอบด้วยแผนงาน4ด้านคือ1)ด้านการป้องกันพื้นที่2)ด้านการควบคุมพื้นที่3)ด้านการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและ4)ด้านการติดตามประเมินผลและระบบข้อมูลโดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการจัดการฯอันจะทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้เป็นไปอย่างเป็นระบบยั่งยืนและเกิดความชัดเจนในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่

2.5 ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการแก้ไขปัญหการออกหนังสือแสดงสิทธิที่ดินที่ออกโดยมิชอบในพื้นที่ป่าไม้ให้แล้วเสร็จเป็นรูปธรรมโดยเร็ว

2.6 ให้สำนักงบประมาณพิจารณาสนับสนุนงบประมาณแผ่นดินให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินกิจกรรมตามนโยบายมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหในแต่ละประเภทพื้นที่รวมถึงการดำเนินการแผนการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในระดับพื้นที่ตามความจำเป็นและเหมาะสมโดยให้เสนอขอตั้งงบประมาณเป็นปีๆไป

(4) มติคณะรัฐมนตรีเรื่องพื้นที่เป้าหมายและกรอบมาตรการแก้ไขปัญหการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้(ทุกประเภท)

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่26พฤศจิกายน2561ลงมติว่า

1. เห็นชอบในหลักการตามกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอและให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรับความเห็นของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กระทรวงพาณิชย์กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสำนักงบประมาณและสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติรวมทั้งข้อสังเกตของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาไปพิจารณาดำเนินการต่อไปด้วยทั้งนี้ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้ถูกต้องเป็นไปตามขั้นตอนของกฎหมายระเบียบหลักเกณฑ์และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด

2. ในการดำเนินการตามกรอบมาตรการแก้ไขปัญหการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้(ทุกประเภท)ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้แก่ประชาชนทั่วไปประชาชนกลุ่มเป้าหมายและเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจนถูกต้องตรงกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งเจตนารมณ์หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการจัดสรรที่ดินของแต่ละกลุ่มพื้นที่รวมทั้งการปฏิบัติตามข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องและสิทธิของผู้ได้รับจัดสรรที่ดินเพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งและข้อพิพาทในภายหลัง

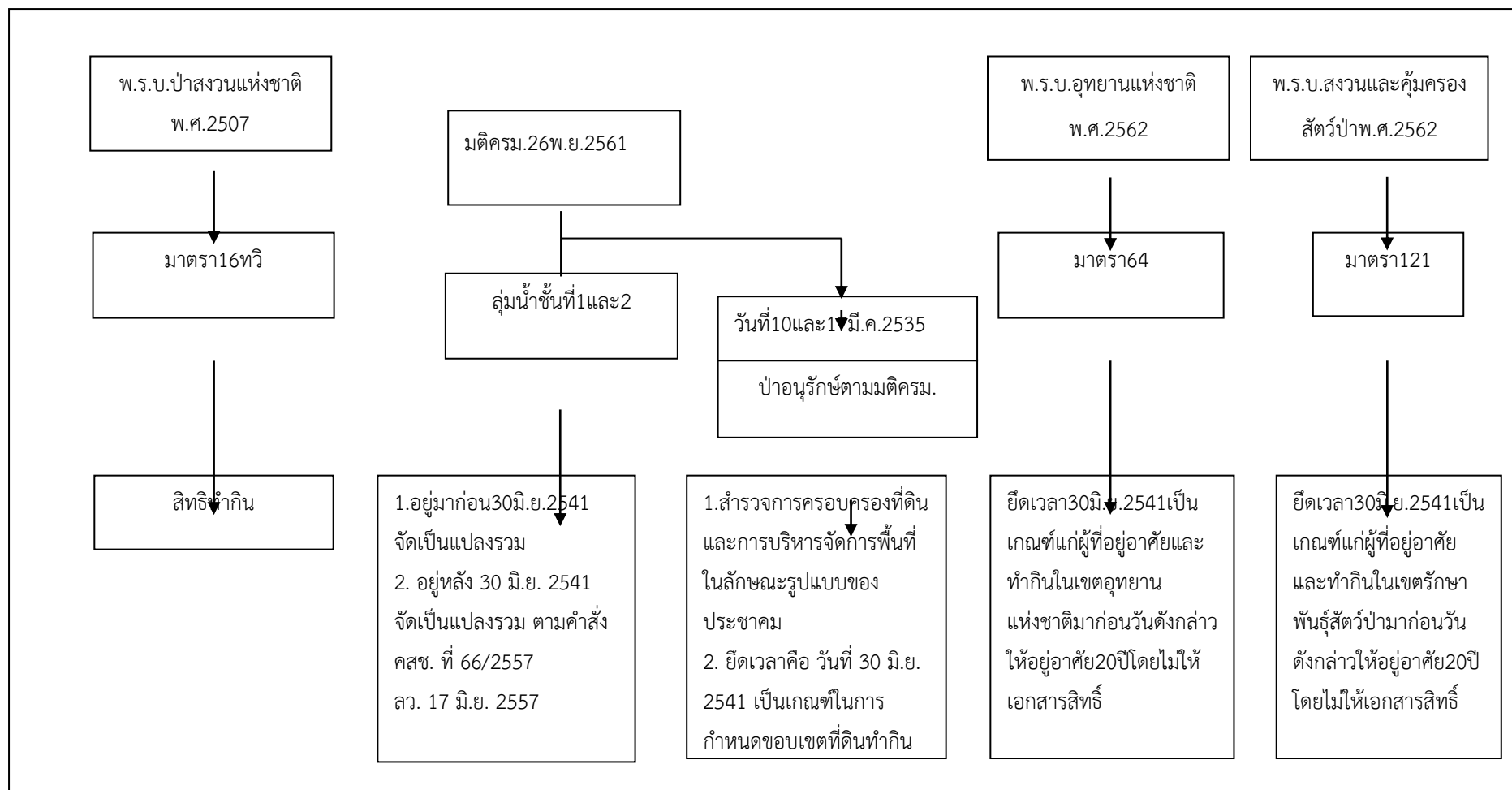

3. ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณา กำหนดมาตรการในการป้องกันและแก้ไขการบุกรุกพื้นที่ป่าให้ชัดเจนและดำเนินการป้องกันและแก้ไข ปัญหาอย่างจริงจังเพื่อไม่ให้มีการบุกรุกพื้นที่ป่าเพิ่มเติมอีก

พื้นที่เป้าหมาย	กรอบมาตรการแก้ไขปัญหา
กลุ่มที่1 ชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่3,4และ5 ก่อนมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่30มิถุนายน2541	อนุญาตให้ถูกต้องตามกฎหมายโดยโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล(คทช.)
กลุ่มที่2 ชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่3,4และ5 หลังมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่30มิถุนายน2541และต้องปฏิบัติตามคำสั่ง คณะรักษาความสงบแห่งชาติที่66/2557ลงวันที่17มิถุนายน2557	อนุญาตให้อยู่อาศัยและทำกินแบบแปลงรวมโดยออกแบบการใช้พื้นที่ร่วมกันระหว่างชุมชนและหน่วยงานรัฐโดยชุมชนต้องดูแลรักษาและใช้ประโยชน์พื้นที่ในลักษณะที่เกื้อกูลต่อการอนุรักษ์ตามที่กำหนดร่วมกัน
กลุ่มที่3 ชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่1และ2 -ก่อนมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่30มิถุนายน2541 -หลังมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่30มิถุนายน2541 และต้องปฏิบัติตามคำสั่งคณะรักษาความสงบ แห่งชาติที่66/2557ลงวันที่17มิถุนายน2557	1.จัดระเบียบการใช้ที่ดินทำกินและรับรองการอยู่อาศัยทำกินในลักษณะแปลงรวม 2.กำกับควบคุมจัดการการใช้ที่ดินและป่าไม้ภายใต้การอนุรักษ์และพัฒนาอย่างยั่งยืนห้ามบุกรุกขยายพื้นที่ 3.ฟื้นฟูสภาพป่าในรูปแบบการมีส่วนร่วมส่งเสริมราษฎรปลูกป่า3อย่าง 4.ใช้มาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำควบคุมผลกระทบตอสสิ่งแวดล้อมลดการชะล้างพังทลาย วางแผนร่วมกับราษฎรและกรรมการหมู่บ้านประชาคม/ออกแบบ/คัดเลือกพันธุ์ไม้ตามแนวพระราชดำริปลูกป่า3อย่างเพื่อฟื้นฟูสภาพป่าโดยกรมป่าไม้จัดหาพันธุ์ไม้และให้ราษฎรเป็นผู้ดูแลต้นไม้ที่ปลูกและราษฎรใช้ประโยชน์ที่ดินในระหว่างแถวของต้นไม้ได้โดยราษฎรจะได้รับประโยชน์ที่ดินในระหว่างแถวของต้นไม้ได้โดยราษฎรจะได้รับประโยชน์จากการเก็บเกี่ยวผลผลิตจากไม้ที่ปลูกและพืชพื้นล่างด้วย
กลุ่มที่4 ชุมชนที่อยู่ในเขตป่าอนุรักษ์ - ก่อนมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่30มิถุนายน2541 -หลังมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่30มิถุนายน2541	แนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดินของราษฎรในเขตป่าอนุรักษ์ 1.หลักการจัดการพื้นที่เพื่อให้คงเจตนารมณ์ของการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ชุมชนที่จะได้รับการพิจารณาต้องเป็นชุมชนที่อาศัยอยู่เดิมไม่มีการจัดที่ดินให้แก่บุคคลภายนอกพื้นที่ที่มีการกำหนดขอบเขตพื้นที่ทำกินที่เป็นที่ยอมรับร่วมกันและเป็นการให้สิทธิทำกินมิให้เอกสารสิทธิ 2.แนวทางการจัดการพื้นที่ที่ประกอบด้วย2ขั้นตอนหลักคือการสำรวจการครอบครองที่ดินและการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อให้ได้ข้อตกลงแนวเขตบริหารเพื่อการอนุรักษ์ที่เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายในรูปแบบของการประชาคมของชุมชนโดยมีคณะกรรมการ/คณะทำงานที่แต่งตั้งโดยผู้ว่าราชการจังหวัดดำเนินการ2ระดับคือ 2.1คณะทำงานสำรวจการครอบครองที่ดินระดับพื้นที่เพื่อร่วมกับชุมชนในการสำรวจและบริหารจัดการพื้นที่ร่วมกัน 2.2คณะกรรมการพิจารณาผลการสำรวจการครอบครองที่ดินระดับนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์หรือสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์สาขาเพื่อตรวจสอบผลการดำเนินการและ

	แก้ไขปัญหามาจากผลการดำเนินงานของคณะทำงานระดับพื้นที่ได้นำผลการสำรวจตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่30มิถุนายน2541และการตรวจสอบผู้ครอบครองที่เป็นผู้ยากไร้ผู้ที่มีรายได้น้อยและผู้ไร้ที่ดินทำกินซึ่งได้อาศัยอยู่ในพื้นที่เดิมนั้นๆคำสั่งคณะกรรมการความสงบแห่งชาติที่66/2547มาตรวจสอบร่วมกับราษฎรเพื่อจัดระเบียบการครอบครองที่ดินและกำหนดให้เป็นเขตบริหารเพื่อการอนุรักษ์ 3.การดำเนินการดังกล่าวเป็นการเตรียมความพร้อมของชุมชนในการพิจารณาอนุญาตเมื่อร่างพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติพ.ศ.....และร่างพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าพ.ศ.....ได้รับการพิจารณาเห็นชอบและมีผลใช้บังคับแล้วโดยสามารถนำแนวเขตบริหารเพื่อการอนุรักษ์มาจัดทำเป็นโครงการ/แผนงานเพื่อนำเสนอขออนุญาตใช้พื้นที่ได้ตามกฎหมายต่อไป
กลุ่มที่5 ชุมชนในพื้นที่ป่าชายเลน -พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและพื้นที่เกษตรกรรม -พื้นที่เมืองและสิ่งก่อสร้างถาวร	1.กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง 1.1ดำเนินการจัดทำเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าชายเลนพร้อมทั้งกับพื้นที่ดินส่วนที่อยู่ห่างจากทะเลไม่น้อยกว่า100เมตรและพื้นที่ที่อยู่ห่างจากริมคลองไม่น้อยกว่า20เมตรเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน 1.2ปรับปรุงกฎหมายระเบียบมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับป่าชายเลนโดยให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งดำเนินการกำหนดอัตราและเรียกเก็บค่าใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชายเลนในกรณีต่างๆ 1.3เสนอและรับฟังข้อคิดเห็นของคณะกรรมการบูรณาการด้านบริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนและป่าชายหาด 2.คณะทำงานสำรวจการครอบครองที่ดินระดับพื้นที่ 2.1จัดประชุมชี้แจงราษฎรในพื้นที่เป้าหมายให้ทราบและเข้าใจวัตถุประสงค์และแนวทางการดำเนินงานให้มีความถูกต้องตรงกันก่อนจะมีการดำเนินการขั้นตอนต่อไป 2.2สำรวจตรวจสอบและจัดทำแผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดินรายแปลง 2.3จัดทำขอบเขตแผนผังบริเวณที่ยังคงสภาพเป็นป่าชายเลน 3.คณะกรรมการบริหารจัดการพื้นที่ป่าชายเลนที่มีการครอบครองทำประโยชน์ 3.1จัดทำแผนบริหารจัดการและโครงการเพื่อการอนุญาต 3.2รับฟังความคิดเห็นของคณะกรรมการบูรณาการด้านบริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนและป่าชายหาดและนำเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายและแผนบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติ 3.3นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อขอความเห็นชอบและยกเว้นมติคณะรัฐมนตรี 3.4กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งดำเนินการอนุญาตตามแผนบริหารจัดการพื้นที่และหลักเกณฑ์ที่ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการบูรณาการด้านบริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนและป่าชายหาดและคณะกรรมการนโยบายและแผนบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติ

รูปผนวกที่ 1-1 นโยบายของรัฐในการอนุญาตให้ราษฎรอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้